

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

HALDUN TANER

...Ve Değirmen Dönerdi

Lütfen Dokunmayın

Oyun



YKY

YAPI KREDİ YAYINLARI

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

...VE DEĞİRMEN DÖNERDİ – LÜTFEN DOKUNMAYIN

Haldun Taner (İstanbul, 16 Mart 1915 – 7 Mayıs 1986) Matbaa-i Âmire müdürü Hâmid Bey anne tarafından büyükbabası, Meclis-i Mebusan İstanbul milletvekili ve Darülfünun devletler hukuku profesörü Ahmet Selahattin Bey babasıdır. Çemberlitaş'ta dünyaya gelen Taner, beş yaşında babasını kaybetti. Galatasaray Lisesi'nde okudu (1935). Heidelberg Üniversitesi Siyasal Bilimler Fakültesi'ndeki öğrenimini (1935-38) ağır bir tüberküloza yakalanması nedeniyle yarıda bırakıp İstanbul'a döndükten sonra Ankara Radyosu için skeçler yazmaya başladı. İÜ Alman Filolojisi'ni bitirdi (1950), Sanat Tarihi Bölümü'nde asistan oldu. 1954'te ilk evliliğini yaptı ve *Oyun* dergisini çıkardı. Viyana Üniversitesi'nde Prof. Kindermann'ın yanında felsefe ve tiyatro okudu. Max Reinhardt Tiyatro Akademisi'nde eğitim gördü (1955-57). İÜ, Gazetecilik Enstitüsü, İGSA ve LCC'de tiyatro ve dramaturji dersleri verdi. Devekusu Kabare Tiyatrosu, Bizim Tiyatro ve TEF Kabare'yi kurdu. Türkiye'deki epik tiyatronun ilk örneği sayılan *Keşanlı Ali Destanı* ile dünyaya açıldı. Bütün bu çalışmalarıyla bir Haldun Taner Tiyatrosu ekolü oluşturdu. "Tuş" adlı öyküsü (1955) ve *Keşanlı Ali Destanı* oyunu aynı adlarla filme alındı. "Devekusuna Mektuplar" başlıklı yazılarına *Tercüman*'da (1955-60) başladı, "Pazar Sohbetleri" başlığıyla *Milliyet*'te (Mart 1974 – Mayıs 1986) sürdürdü. 9 Ocak 1976'da ikinci evliliğini yaptı.

1953'te *New York Herald Tribune* ile *Yeni İstanbul* gazetelerinin düzenlediği uluslararası bir yarışmada "Şişhane'ye Yağmur Yağmıyordu" öyküsüyle birinci oldu. Sait Faik Hikâye Armağanı'nın ilkinin *On İkiye Bir Var* ile kazandı. *Sancho'nun Sabah Yürüyüşü* ile Uluslararası Bordighera Mizah Hikâyeleri Ödülü'nü, *Milliyet*'teki köşe yazılarıyla Gazeteciler Cemiyeti Fıkra Ödülü'nü (iki kez), *Yalıda Sabah* ile 1983 Sedat Simavi Edebiyat Ödülü'nü aldı. 1987'den beri Haldun Taner Öykü Ödülü verilmekte. İstanbul Şehir Tiyatrosu'nun Kadıköy Sahnesi'ne (1988) ve Caddebostan'da bir sokaka adı verildi. Türkiye'de tiyatronun bir 'bilim dalı' olmasında etkili olan ve 2012 yılında İstanbul Üniversitesi Haldun Taner Tiyatro Uygulama ve Araştırma Merkezi'ne adı verilen Taner'in bütün yapıtları 100. doğum yıldönümü olan 2015'ten beri Yapı Kredi Yayınları tarafından yayımlanmakta.

Yapıtları

Öykü: *Yaşasın Demokrasi*, 1949; *Tuş*, 1951; *Şişhane'ye Yağmur Yağmıyordu*, 1953; *Ayışığında "Çalışkur"*, 1954; *On İkiye Bir Var*, 1954; *Konçinalar (Şişhane'ye Yağmur Yağmıyordu – On İkiye Bir Var'dan seçmeler)*, 1967; *Sancho'nun Sabah Yürüyüşü*, 1969; *Yalıda Sabah*, 1983.

Tiyatro: *Günün Adamı*, 1952 (1961'de sahnelendi); *Dışardakiler*, 1957; *...Ve Değirmen Dönerdi*, 1958; *Fazilet Eczanesi*, 1960; *Lütfen Dokunmayın*, 1961; *Huzur Çıkma*, 1962; *Keşanlı Ali Destanı*, *Gözlerimi Kapatırım Vazifemi Yaparım*, 1964; *Eşeğin Gölgesi*, 1965; *Zilli Zariye*, 1966; *Vatan Kurtaran Şaban*, 1967; *Sersem Kocanın Kurnaz Karısı*, 1969; *Ayışığında Şamata*, 1977. **Kabare:** *Bu Şehr-i İstanbul ki...*, 1962; *Dün... Bugün*, 1972; *Mevzumuz Aşk ü Sevda Dekorumuz Deniz Derya, Yar Bana Bir Eğlence*, 1973; *Hayırdır İnşallah*, 1979. **Kolektif kabareler:** *Astronot Niyazi*, 1970; *Ha Bu Diyar*, 1971; *Dev Aynası*, 1973; *Haneler*, 1974; *Yalan Dünya, Çıktık Açık Alınla*, 1977; *Kapılar*, 1981. **Radyo oyunu:** *Haldun Taner'in Timsahı* (haz. D. Taner - S. Erez), 2008.

Düzyazı: *Devekusuna Mektuplar 1*, 1960 (*Önce İnsan* adıyla); *Devekusuna Mektuplar 2*, 1977 (*Yaz Boz Tahtası* adıyla); *Ölürse Ten Ölür Canlar Ölesi Değil – Portreler*, 1978; *Hak Dostum Diye Başlayalım Söze*, 1978; *Düşsem Yollara Yollara*, 1979; *Çok Güzelsin Gitme Dur*, 1983; *Berlin Mektupları*, 1984; *Koyma Akıl, Oyma Akıl*, 1985.

**Haldun Taner'in
YKY'deki kitapları:**

- Koyma Akıl, Oyma Akıl (2015)**
Şişhane'ye Yağmur Yağıyordu (2015)
Keşanlı Ali Destanı (2015)
Sersem Kocanın Kurnaz Karısı (2015)
Yalıda Sabah (2015)
Çok Güzelsin Gitme Dur (2015)
Gözlerimi Kapatırım Vazifemi Yaparım (2015)
Ayışığında "Çalışkur" (2015)
On İkiye Bir Var (2015)
Sancho'nun Sabah Yürüyüşü (2015)
Ölürse Ten Ölür Canlar Ölesi Değil (2016)
Fazilet Eczanesi (2016)
Yaşasın Demokrasi (2016)
Tuş (2016)
Ayışığında Şamata (2016)
Vatan Kurtaran Şaban (2016)
...Ve Değirmen Dönerdi – Lütfeñ Dokunmayın (2016)
Devekuřuna Mektuplar – 1: Önce İnsan (2016)

HALDUN TANER

...Ve Değirmen Dönerdi
—
Lütfen Dokunmayın

Oyun

Yapı Kredi Yayınları - 4737
Edebiyat - 1352

...Ve Değirmen Dönerdi ~ Lûtfen Dokunmayın / Haldun Taner

Kitap editörü: **Murat Yalçın**
Düzeltili: **Azad Ziya Eren**

Kitap tasarımı: **Mehmet Ulusel**
Grafik uygulama: **Gülçin Erol Kemahhoğlu**

Baskı: Acar Basım ve Cilt San. Tic. A.Ş.
Beysan Sanayi Sitesi, Birlik Caddesi, No: 26, Acar Binası
34524, Haramidere - Beylikdüzü / İstanbul
Tel: (0 212) 422 18 34 Faks: (0 212) 422 18 04
www.acarbasim.com
Sertifika No: 11957

1. baskı: Bilgi Yayınevi, Ankara, Nisan 1991
YKY'de 1. baskı: İstanbul, Ekim 2016
ISBN 978-975-08-3845-3

© Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş., 2014
Sertifika No: 12334

Bütün yayın hakları saklıdır.

Kaynak gösterilerek tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş.
Kemeralı Caddesi Karaköy Palas No: 4 Kat: 2-3 Karaköy 34425 İstanbul
Telefon: (0 212) 252 47 00 (pbx) Faks: (0 212) 293 07 23
<http://www.ykykultur.com.tr>
e-posta: ykykultur@ykykultur.com.tr
İnternet satış adresi: <http://alisveris.yapikredi.com.tr>

Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık
PEN International Publishers Circle üyesidir.

İçindekiler

...Ve Değirmen Dönerdi

Birinci Perde • 9

İkinci Perde • 33

Üçüncü Perde • 61

Lütfen Dokunmayın

Birinci Perde • 93

İkinci Perde • 122

...Ve Değirmen Dönerdi

(Oyun, 3 Perde, 7 Tablo)

Kişiler

AZAT
KÜŞAT
DOKTOR
ÜSTAT
SERAP
SÜLEYMAN
HÜRREM
FAHRÜNNİSA
MİHRÜNNİSA
FASİT

Birinci Perde

BİRİNCİ TABLO

DEKOR: Kûşat'ın Atölyesi. Sağda yatak odasına, solda girişe açılan birer kapı. Ortada perdeleri indirilmiş büyükçe bir pencere. Pencerenin tam altında bir sedir. Sağında kitap rafları, solunda yerde tablolar. Dipte bir sehpa, üstü örtülü. Odada eski bir koltuk, iskemleler. Dışarda gece ve yağmur.

Üstat uzun beyaz saçlı, yakışıklı, giyimi özentili, elli beş yaşlarında, gerektiği vakit sesinin tonuna yapma bir heyecan katabilen, gerektiği vakit kendisi ile konuştuğu kişi arasına soğuk bir uzaklık koyabilen, malın gözü bir tiptir. Görünüşe göre sanatçı olamaz. Olsa olsa eleştirmen, öğretmen, ya da bilirkşi.

Azat, esmer, cana yakın, sevimliliği biraz da başarılarından gelen genç bir ressam. Elbet, dağınık saçlı ve kadife ceketli. Olacak artık o kadar.

Süleyman'a gelince, dazlak başlı, kırmızı yüzlü, hafif budala, oldukça iyi yürekli altmış beş yaşlarında bir adam. Üzüntü onu biraz daha afallatmış, çöktürmüş.

Perde açıldığında Azat'la, Üstat yatak odasının kapısından, içeriye dinlerler. Azat bir of çeker, odayı aşağı yukarı arşınlamaya başlar:

AZAT: İnanamıyor insan..

ÜSTAT: İnanılacak gibi değil ki.

AZAT: Yapmayacaktı bunu, yapmayacaktı.

ÜSTAT: Hakkı da yoktu ayrıca. Topluma karşı.

AZAT: İnsan düşünüyor da.

ÜSTAT: Demek öyle demiş meyhaneden çıkarken.

AZAT: Evet öyle demiş.

SÜLEYMAN: Ne demiş yahu, bana da anlatsanıza...

AZAT: "İşte geldik gidiyoruz" demiş.

ÜSTAT: Dudağında o acı gülümsemesi ile.

AZAT: "İşte geldik gidiyoruz, şen olasın Halep şehri" demiş.

ÜSTAT: Kôr kôr parmağım gözüne, bundan açık konuşamazdı.

AZAT: Ve biz sersemler.

ÜSTAT: Henüz hayatının baharında...

AZAT: Nasıl da anlamadım.

ÜSTAT: ...daha kendisinden pek çok şeyler beklendiği bir çağda.

SÜLEYMAN: (*Gidip yatak odası kapısından bakarak*) Durum bu kadar fena mı? Hiç ümit yok mu?

ÜSTAT: (*Onunla ilgili bile değildir.*) İğreniyorum vallahi insanlıgımdan.

SÜLEYMAN: Estağfurullah.

ÜSTAT: Yo yo böyle, ne yazık ki böyle, bir de icraya verdiğimi düşündükçe. (*Kendinden iğrenir gibi başını sallar.*) Ne bayağılık.

SÜLEYMAN: Madem borcu vardı, öderdim, bildirseydiniz.

ÜSTAT: Buna karşılık tablolarını bırakmış bana. (*Gidip sedirin yanındaki tablolara bakarak*) Utandırıcı bir karşılık.

AZAT: (*Önleyemediği bir gülümseme ile*) Belki de öç almak içindir gider ayak.

ÜSTAT: Ya siz? Hakaret davasına kalkmıştınız.

AZAT: İnsan o mektubu alınca...

SÜLEYMAN: Mektup mu yazmış size?

AZAT: (*Mektubu çıkarıp verir.*) Buyurun, okuyun.

SÜLEYMAN: Yüreğim dayanamaz, okuyamam.

ÜSTAT: Öyle dokunaklı bir şey değil. (*Çenesi ile Azat'ı gösterip*) Ağız dolusu sövüyor beye.

AZAT: Sade bana mı, zatı âlinize de...

SÜLEYMAN: (*Satırlara bir göz gezdirip*) Sarhoş mu idi acaba bunları yazarken...

ÜSTAT: (*Mektubu onun elinden alıp koklayarak*) Sanmam. Gider ayak bir boşalma ihtiyacı.

SÜLEYMAN: Herkese yazıp çizmiş de bir bize yazmamış. Ailesine. Ne demeli?

ÜSTAT: Bununla beraber ben öfkesini haklı buluyorum.

AZAT: İnsan dünyadan biraz daha kibarca ayrılabilirdi.

ÜSTAT: Demeyin öyle, anlaşılmayan sanatçının asil öfkesi.

AZAT: Anlıyorum ama yine de.

ÜSTAT: (*Büyük bir gerçek bulmuş gibi*) Biz insanlar çok aşağılık yaratıklarız dostum.

SÜLEYMAN: Bunu demin söylemiştiniz. Dönüp dönüp aynı yere geliyorsunuz. Hadi yine baştan.

ÜSTAT: Ben kederimden ne söylediğimin farkında mıyım?

(Telefon zili)

SÜLEYMAN: (Bunu kapı zili sanmıştır.) Cankurtaran geldi galiba.

AZAT: Hayır telefon. (Telefonu açar.) Alo, evet. Küşat'ın atölyesi. (Odadakilere) Akademi müdürü. (Telefona) Maalesef üstadım. Evet... bu gece...bilinmiyor. Karısı ile doktor başucunda. Cankurtaran bekliyoruz, ama ümit yok gibi. Nasıl? Öyle mi diyorsunuz?

SÜLEYMAN: Onlara da mı yazmış yoksa?

AZAT: (Başı ile evet işareti yapar, telefona) İskelet mi dediniz? Ha evet...anladım efendim. Elbet...elbet...Töreni ilan eder artık ailesi. Sağ olsun üstadım. Sizin de efendim.

ÜSTAT: (Kapatma ben de konuşacağım diye işaret etmiştir. Azat bırakınca o alır.) Alo!

AZAT: (Süleyman'a) Töreni soruyorlar.

SÜLEYMAN: Daha ölmeden mi?

ÜSTAT: (Telefona) Merhaba kardeşim, ben de buradayım tabii. Ne kadar sarsıldığımı anlatamam. Çok yazık oldu. Çooooook. Hepinizin yaşlı gözlerinizden öperim.

SÜLEYMAN: (Gözleri yaşarmıştır.) Kader, tecelli ne demeli? (Azat'a) Bir iskelet lafı oldu demin yanlış duymadımsa.

AZAT: Akademiye bağışlamış da iskeletini. Tam Küşatça bir jest. Biraz çocukça ama içten.

SÜLEYMAN: Anlayamadım?

ÜSTAT: Bana yazdığı mektupta da söz etmiş bundan.

SÜLEYMAN: Görebilir miyim?

ÜSTAT: (Gözlüğünü takıp o cümleyi arayarak) İşte şurda. (Okur.) Bırakın da bari canlı olarak girmeme bütün entrikalarınızla engel olduğunuz Akademiye hiç değilse ölümünden sonra iskeletim anatomi derslerinin bir öğretim aracı olarak girsin. Umarım ki bu son dileğime Akademinin bir itirazı olmaz.

SÜLEYMAN: Akademiden önce benim bir itirazım var buna.

ÜSTAT: Ne gibi?

SÜLEYMAN: Ailemiz bugüne değin hiçbir ölüsünü morga bırakmadı. Ne demeli. Allah gecinden versin. İlle velakin emrihak vaki olacaksa anatomi dershanesi değildir morgun yeri. Aile mezarlığıdır.

ÜSTAT: (Süleyman'a) Siz babası mısınız?

SÜLEYMAN: Hayır kayınbabası.

ÜSTAT: Ne isterse yapamaz mı öldükten sonra?

SÜLEYMAN: Hiç olur mu imiş efendim. İzdivaç bağı her iki dünyada da cari.

ÜSTAT: Bunu artık Akademi ile aranızda anlaşırsınız. (Azat'a) Bakarsınız ismini de verirler bir dershaneye.

AZAT: Hiç şaşmam. Rahmetli badem gözlü idi, hikâyesi.

ÜSTAT: Düşüncenize katılmıyorum.

AZAT: Bununla ancak övünürüm.

ÜSTAT: Yarışmadan önce böyle demiyordunuz ama.

AZAT: Rica ederim, bir ölü evindeyiz.

ÜSTAT: Doğru, özür dilerim.

SÜLEYMAN: Yavrucak içerde ölüyor, herkes kendi derdinde...

(Yatak odasının kapısı açılır, kulağında kulaklıkları ile doktor, eşikte yaşlı gözleri ile Fahrünnisa görünürler.)

DOKTOR: Nerde kaldı cankurtaran. (Azat'a) Bir kerre daha araya-maz mısınız?

AZAT: (Telefonu açar.) On dakikadır bekliyoruz, cankurtaran yol-layacaktınız. Evet 32 No. (Doktora) Yolda diyorlar.

ÜSTAT: (Doktora) Nasıl doktor? Hiç ümit yok mu?

DOKTOR: Her an yeni bir hemoraji bekleriz. Nabız hoşuma gitmiyor. Bütün ümit transfüzyonda. (Yeniden odaya girer.)

(Kapıda bir anahtar tıkırtısı. Hepsi birden kapıya bakarlar. İçeriye Serap girer. Yeni gelen, güzelliğinin aşırı derecede şuurunda, genç ve hülyalı bir kadındır. Sesi de öylesine.)

SERAP: Öldü mü?

ÜSTAT: Size de mi mektup yazmış?

SERAP: Hayır ben biliyordum.

AZAT: Nasıl?

SERAP: (Sehpadaki tülü açıp yırtılmış tabloyu göstererek) Mavi de-ğirmeni bıçakladığı günden beri.. Hatta Ailesine...(Vazgeçer) Neyse...

SÜLEYMAN: (Biraz önce doktor ve kızı ile yatak odasına kadar yü-rüyüp şimdi geri döndüğünden Serap'ı yeni fark etmiştir.) Seni bıçaklasa daha iyi ederdi. Bir de bugün utanmadan...

AZAT: Rica ederim, kendinize gelin.

SÜLEYMAN: (*Kendine gelerek*) Fartı teessûratıma verin (*Serap'ı süzüp*) ama bu kız...

SERAP: (*Ona hiç aldırmadan, Üstat'la Azat'a bakıp*) Tabanca ile değil mi?

AZAT: Kumpanya gazı çoktan kesmişti.

(*Dışarda bir otomobil gürültüsü olmuştur, Süleyman cankurtaran sanarak kapıya doğru yürür.*)

SERAP: (*Öne doğru ilerleyerek*) Onu hiçbir zaman kendime bu kadar yakın hissetmemiştim.

AZAT: Küşat duymalı idi bunu...

ÜSTAT: Bunu size vicdan azabınız söyletiyor olmalı.

SERAP: Görebilir miyim bir an?..

AZAT: (*Onu eli ile tutarak*) Karısı var başucunda...

SÜLEYMAN: (*Girişten dönmüştür.*) Değilmiş...

ÜSTAT: Yalan gibi geliyor insana. Daha dün çiçek pazarında ağzında piposu vitrinlere bakıyordu.

SERAP: (*Hülyalı*) Belki de kendi çiçeklerini ısmarlıyordu...

ÜSTAT: Biraz hissiz konuşuyorsunuz gibi geliyor bana.

SÜLEYMAN: (*Tam buldunuz adamını der gibi bir jest yapar.*)

ÜSTAT: Halbuki az buçuk sevdiğinizi sanırdım onu.

SERAP: (*O, hecesinin üstüne basarak*) O, beni çok severdi.

SÜLEYMAN: Yalan, yalan o yalnız karısını, yani kızımı severdi. O yüzden intihar etti.

ÜSTAT: Siz zaten kimseyi çok sevmezsiniz.

AZAT: Yahut uzun zaman...

SERAP: Olabilir, bunun tartışma yeri burası değil galiba.

ÜSTAT: Bir ölü evinde olduğumuzu unutuyoruz bazen.

AZAT: Hakkınız var.

SERAP: (*Dalgın*) Ne kadar severdi mavi glayöllerini.

ÜSTAT: (*Duygulu*) Maviyi onun kadar güzel kullanan ressam bilmiyorum.

AZAT: İmzasını bile mavi ile atardı. (*Hatıra edası ile*) Bir gün hiç unutmam –yine böyle bir karamsarlık anında olacak– resmi bırakmaya karar vermiş, fırçası ile paletini bana yollamıştı. Paletin üstünde boya ile mavi bir yazı: *Senin eline daha yaraşır diye.*

SÜLEYMAN: (*Bunu saygı ile dinlemiştir.*) Ne diyorsunuz?

ÜSTAT: Öldü ya çocuk, gelsin artık şahitsiz hatıralar.

AZAT: (*Sinirlenmiştir.*) Ne demek istiyorsunuz yani?

ÜSTAT: Tuhafıma gitti de biraz. Paletini ve fırçasını herhalde sizden daha iyi kullanmasını bilirdi.

AZAT: Hiç böyle konuşmazdınız ama sağlığında...

ÜSTAT: Sağlığında. (*Serap'la Azat'a bakarak*) Siz de neler söylediniz onun sağlığında. Hepiniz. Evet, kabul ediyorum, birtakım şahsi hislerin tesiri ile haksızlık etmiş olabilirim. Fakat bugün bakıyorum da. (*Azat'a bakarak*) Bir yarışma kazandığı için şımaran nice şişirilmiş balonlardan çok daha özlü bir ressamdı Küşat. (*Tablolardan birini alarak, ama bakmadan, ezbere konuşarak*) Vakar vardı onun hatlarında, gurur vardı. (*O tabloyu bırakıp başka bir tabloyu alarak*) Şu Flora adlı tablosuna bakın mesela.

SERAP: (*Düzelterek*) Flora değil o, Tabula-Rasa.

ÜSTAT: (*Hiç bozuntuya vermeden*) Ha evet şu Tabula-Rasa tablosuna bakın.

AZAT: Ne vardı bunda, sorarım size, muhteva olarak?

ÜSTAT: (*Güç durumda*) Bir şey yoktu belki muhteva olarak.

AZAT: (*Taklit ederek*) Bir şey yoktu belki muhteva olarak.

ÜSTAT: (*Birden*) Ama bana kalırsa, o bu eseri ile hayatın muhtevassızlığını göstermek istiyordu. İsmi üstünde işte, Tabula-Rasa: Boş masa. Hayatı boş bir masa sayıyor. Ve bize boşluğu veriyordu.

AZAT: Çok güzel. (*Birden şakayı kesip*) Yaparken yanında idim. Hiç böyle bir şey düşünmemişti. Hayatında söyleseydiniz bu yorum çok işine yarayabilirdi.

ÜSTAT: Biz insanlar çok aşağılık ve korkak yaratıklarız.

SÜLEYMAN: Yine aynı yere geldik.

AZAT: Ama bu sefer “korkak” da kattı yanına.

ÜSTAT: (*Devam ederek*) Maskesiz duygularımızı ancak ölümden sonra açıklayabiliyoruz. (*Başka bir resim alarak*) Şu tabloya bakın mesela. Ekspresyonun yüzde doksan ağırlık taşıyan şu iki komplementer rengi büyük bir cesaretle hiç tranzisyonuz yan yana getirişe bakın.

AZAT: Halbuki çok çığ bulmuştunuz bu resmi o zaman. Hiç unutmam. Hatta çığ ve budala.

ÜSTAT: Budala, evet, budala. (*Birden*) Budala asıl bizmişiz dostum.

Budala imişiz çünkü, birtakım teknik kurallara ve kriterlere bağlanıp yüzeyde kalmışız. Esere geriye çekilip tümünden bakmamışız. *(Geri geri gidip geniş bir kol hareketi ile)* O zaman tablonun tüm etkisinin üçüncü boyutunun büyüklüğüne varıp küçük meseleler üzerinde durmayacakmışız. Şimdi ölümün açısından bakıyorum da Kûşat'ın her tablosu sonsuzluğa açılmış bir pencere imiş.

(Süleyman, bu açıklamalardan bir şey anlamamıştır. Ama yine de damadı hakkında söylenenlerden övündüğü belli olur.)

SERAP: *(Azat'a tabloları işaret edip)* Bunları ona mı vermiş?

AZAT: Evet.

SERAP: Anlaşıyor mesele.

AZAT: Yalnız şunu değil. *(Gösterdiği tabloyu alıp Süleyman'a vererek)* Bunu karısına bırakmış. Kapıcı kadın söyledi. *(Azat tabloyu perdenin dışındaki sol duvara dayar.)*

SERAP: *(Tabloya uzaktan bakar, tanımıştır.)* Ver Elini Gökyüzü.

(Sakaktan bir cankurtaran düdüğü duyulur. Otomobil kapıda durmuştur.)

SÜLEYMAN: Cankurtaran! *(Kapıya koşar, beyaz üniformalı iki adam odayı geçip yatak odasına girerler.)*

FAHRÜNNİSA: *(Sesi içerden gelmektedir)* Kûşat, Kûşatçığım. Öldü değil mi, doğruyu söyle bana doktor. Ne olur bana doğruyu söyle.

(Beyazlı adamlar sedye ile Kûşat'ı çıkarırlar. Doktor da arkalarından yürür: Serap, Kûşat'ın son bir defa yüzüne bakmak istemektedir. Fakat itiş kakış sırasında isteğine erişemez. Azat sedyecilere kapı açarak yardım eder. Üstat kederli olduğu zamanlara has bir pozla gözlerini bir tarafa dikmiş, sözümona ağlayacakmış da kendini tutuyormuş gibi yutkunmaktadır.)

FAHRÜNNİSA: *(Süleyman'a sarılarak)* Ne olur bana doğruyu söyleyin babacığım.

DOKTOR: Ölmedi diyorum. Koma halinde.

SÜLEYMAN: Kendine hâkim ol kızım. Sen iki canlısın.

FAHRÜNNİSA: Benim için öldürdü kendini, benim için öldürdü.

Halbuki affetmiştim seni Kûşat. Bunu söylemeye gelmiştim.

SÜLEYMAN: Çıkmayın oraya dedim o kadar. Uğursuzluk orada başladı. Kader, tecelli, ne demeli.

(Baba kız kapıda kaybolurlar.)

AZAT: Çocukluğundan beri çok alıngan bir insandı. Olmadık bir şeye küser gider. Bir özür dilemeden geri dönmezdi. İşte yağmurlu bir sonbahar gecesi yine bir şeye gücendi, vurdu kapıyı gitti. Artık özür dilesek de boşuna...

ÜSTAT: Hepimizin suçu var onun ölümünde, hepimizin. Onu anlaşılamamak kahretti.

SERAP: İki dünya arasında bocalıyor şimdi. Tıpkı hayatında iki kıyı arasında bocaladığı gibi.

ÜSTAT: *(Gözü duvarda asılı bir şapkaya takılmış)* Bir şapkanın öksüz olacağı hiç aklıma gelir mi idi?

(Azat'la Serap da şimdi ışıklanmış şapkaya bakmaktadırlar.)

ÜSTAT: Ne boynu bükük bir hali var değil mi? O da ölgün tıpkı sahibi gibi. *(İçini çeker.)* Artık bunu giyemeyecek Küşat.

(Kapı çalınır, Azat açar. Gelen Süleyman'dır.)

SÜLEYMAN: Affedersiniz şapkamı unutmuşum da. *(Şapkasını alır çıkar.)*

İKİNCİ TABLO

DEKOR: *Festekizlerin Köşkü.* Büyük bir salon. Arka planda sütunlu bir balkon. Sağda pencereler. Tam karşıda iki eski portre. Biri saçları ortadan ayrılmış, sakın, gözlüklü bir kadını, öbürü ise yine saçları ortadan ayrılmış gözlüklü bir erkeği gösterir. Arkadaki duvarda simetrik durumda iki duvar saati. Salonun öbür duvarlarında birkaç klasik tablo. Sol tarafta geçme bir salon. Döşemeler antika, ama zevksizdir. Arka balkondan, pencerelerden hep selviler görülür. Koltukların üzerinde örtüler. Sahne ilkin boşdur. Dışarıda bir atlı araba gürültüsü, Fahrünnisa'nın sesi: "Büyük bavulları çıkarma. Sonra aldırınız." Fahrünnisa ile Küşat arka kapıda görünürler. Fahrünnisa çok sevinçli. Küşat şaşkın. Bir elinde tablosu, öbüründe küçük bir bavul.

FAHRÜNNİSA: İşte burası...

KÜŞAT: Ne tuhaf. (*Çevresine bakınır.*)

FAHRÜNNİSA: (*Seslenerek*) Anne, baba, ağabey. İskeleye gitmişler galiba. Bahçıvan bile yok.

BİR SES: Hoş geldiniz.

KÜŞAT: Hoş bulduk. (*Arkasını döner, kimseyi göremez.*)

FAHRÜNNİSA: (*Onun bu haline gülerek*) Hoş bulduk Abdülhatip...

KÜŞAT: (*Bakınarak*) Kimdir Abdülhatip?

FAHRÜNNİSA: (*Bir tüneğe doğru ilerleyerek*) Papağanımız. Emektar. (*Duvardaki resimleri işaret ederek*) Rahmetli dedemin haminne-me hediyesi. (*Papağana*) Nasılsın Abdülhatip, beni göreceğin geldi mi?

ABDÜLHATİP: Sizi sormalı sultanım. Sizi sormalı.

FAHRÜNNİSA: (*Papağana şaşkınlıkla bakan Küşat'a*) Nerde acaba bizimkiler? İster misin iskeleye karşılamaya gitsinler. Niye vapurla gelmedik. Kızacak annem şimdi.

KÜŞAT: Vapurla gelseydik deniz aşığımızın farkına varacaktık.

FAHRÜNNİSA: Varsaydık.

KÜŞAT: (*Önemle*) Bunu istemiyordum. (*Sessizlik.*) Bu mu annen?
(*Resmi işaret etmektedir.*)

FAHRÜNNİSA: Hayır, o haminnem.

KÜŞAT: (*Resimle karısı arasındaki benzerliğe şaşmıştır. Çünkü Fahrünnisa'nın da saçları ortadan ayrı, o da onlar gibi gözlüklüdür. Hep çevresine bakınarak*) Ne tuhaf burası.

FAHRÜNNİSA: Neresi tuhaf?

KÜŞAT: Eviniz. Evin içi. Dışarısı. Selviler, bahçedeki... Sarmaşıklar, evi saran.

FAHRÜNNİSA: (*Laf karıştırarak*) O kadar huzurludur ki burası, göreceksin bak, ilhamın nasıl açılacak.

KÜŞAT: (*Saatleri fark etmiştir*) Neden iki saat var burada?

FAHRÜNNİSA: Simetrik olsun diye. Dedem simetriden hoşlanırmış. Biz de severiz.

KÜŞAT: (*Kendi saati ile kıyaslayarak*) Ama biraz geri bunlar.

FAHRÜNNİSA: O kadar olur artık a canım. Emektar saatler bunlar.

KÜŞAT: (*Tablonun başından beri duyulagelmekte olan acayip bir gürültüye kulak kabartarak*) Bu gürültü ne böyle?

FAHRÜNNİSA: *(Lafı kapamak isteyerek)* Hiç. Hiçbir şey. Çok kızacak annem uçakla geldiğimize.

KUŞAT: Fena mı oldu? Kazandığımız bir günü Şarlıyan şelalesinin yanında geçirdik.

FAHRÜNNİSA: Telleseydik bari.

KUŞAT: Halbuki sen de uygun bulmuştun.

FAHRÜNNİSA: Orada... Ama şimdi burada.

KUŞAT: Ne olmuş burada?

FAHRÜNNİSA: Yanlış hareket ettiğimizi anlıyorum.

KUŞAT: Başka hususlarda da mı?

FAHRÜNNİSA: *(Ona sokulup düğmeleriyle oynayarak)* Hayır seni sevdiğime hiç pişman değilim.

KUŞAT: Bakalım ailen de öyle mi düşünecek?

FAHRÜNNİSA: Göreceksin seni ne kadar sevecekler.

KUŞAT: *(Pencereden dışarı bakarak)* Hiç deniz görünmez mi buradan?

FAHRÜNNİSA: Ne yapacaksın denizi?

KUŞAT: Küçükten beri alışmışım. Onsuz edemem de.

FAHRÜNNİSA: Bahçeyi çok seveceksin. Hele havuz başını.

KUŞAT: Bir koku var burada, farkında mısın? Küf gibi.

FAHRÜNNİSA: Daha neler.

KUŞAT: Selvilerden geliyor galiba.

FAHRÜNNİSA: Duymuyorum.

KUŞAT: Ağır buranın havası. Bir başağrısı yapıştı bana.

FAHRÜNNİSA: Yol yorgunluğudur. Dinlenince geçer. *(Kuşat'ın kenara bıraktığı tabloyu elinden alır, onu asacak bir yer arar.)* Bu tablo için canımı verebilirim.

KUŞAT: *(Gururu okşanmış)* Canımın içi benim. *(Yan yana sokulmuşlardır.)*

FAHRÜNNİSA: *(Cana yakın bir sesle)* İlk geçişimdi öbür kıyıya. Bir sergiye ilk girişim. Nasıl da bir mıknaş gibi çektiydi beni.

KUŞAT: Anlayışsızlıklar ortasında yalnızdım. Zindan gibi ümitsizliğime bir kapı aralandı birden. Işıklı, sıcak.

FAHRÜNNİSA: Anladığımdan falan değil, inan bana.

KUŞAT: İftira etme kendine, senin o yaman sezişini ben değme eleştirmecilere değişmem.

FAHRÜNNİSA: *(Bir ikenin üstüne çıkmıştır.)* İyi mi burası?

KÜŞAT: (*Gerilip bakarak*) Çok iyi. Yalnız biraz çarpık.

FAHRÜNNİSA: Şimdi?

KÜŞAT: Şimdi iyi.

FAHRÜNNİSA: Hazır burda bir çivi var. (*Tabloyu asıp iner, uzak-tan hayran bakar.*) “Beğendiniz mi” diye sormuştun, hatırlıyor musun?

KÜŞAT: Çooooook, diye fısıldadın. Önüne bakıyordun utanarak.

FAHRÜNNİSA: Ya neden diye sormandan korkuyordum. Sordun da, nitekim.

KÜŞAT: Neden diyordum, neden, neden, neden? İlgiye susamış, ilgisizlikten çatlamış kurak bir toprak gibi istiyordum ki, bir sürü çünküler yağsın üstüme. Bir saat, iki saat.

FAHRÜNNİSA: (*Tabloyu düzeltip*) Keşki konuşabilseydim. Bilip becerip hasretini çektiğin sözleri söyleyebilseydim.

KÜŞAT: “Bilmem” dedin. “Sormayın bana böyle şeyler, beceremem, toparlayamam” dedin. Ne sevmiştim alçakgönüllülüğünü. Sonra durdun, durdun tek bir cümle söyledin ki her şeye değdi. Sade, berrak, derin. “Bu tablo güftesiz bir şarkı gibi güzel” dedin. Felsefemi beş kelimede özetlemiştin.

FAHRÜNNİSA: (*Düzeltecek olur*) Ben onu...

KÜŞAT: (*Eliyle ağzını kapayarak*) Sus. İşte o anda anladım ki, sen beklediğimdin.

FAHRÜNNİSA: Ben de.

KÜŞAT:İşte o anda anladım ki, biz, birbirimizi bulmak için yaratılmışız, bulamadığımız için de eksikmişiz.

FAHRÜNNİSA: Doğru sevgilim. Çok eksikmişiz.

KÜŞAT: (*Sarılp onu öperek*) Ve sonra böylece bütünleştik.

FAHRÜNNİSA: “Bach’ı sever misiniz” diye sormuştum. Hatırlıyor musun? “Hem de nasıl” diye cevap verdin.

KÜŞAT: Ya siz diye sordum. “Deli gibi” demez misin?

FAHRÜNNİSA: Nasıl birleşiyordu zevklerimiz. “Renklerden hangisini?” diye sordun. Maviyi yapıştırdım hemen. En çok yeşili sevdiğim halde.

KÜŞAT: Ya!

FAHRÜNNİSA: Çünkü biraz önce sergideki iki ziyaretçinin konuşmasından maviyi sevdiğini öğrenmiştim.

KÜŞAT: Demek senin öyle kırmazlıkların da var.

FAHRÜNNİSA: Bir zekâm açılmıştı ki kendimi tanıımıyordum. Nasıl yaptık bu işi hâlâ anlayamıyorum.

KÜŞAT: Dedim ya kozmik bir kuvvetti bizi birleştiren. Karşı konulmaz bir iti, bir molekül çekişmesi.

FAHRÜNNİSA: Nasıl kaptırdım kendimi, nasıl yaptım bunu, nasıl?

KÜŞAT: Şuuru şöyle itivermiştik ayağımızla. Etrafımızda sarhoş renklerin baş döndüren cümbüşü.

FAHRÜNNİSA: Kendimi öldürmeyi kurdum bir an, annem aklıma gelince.

KÜŞAT: Bırak şimdi bunları.

FAHRÜNNİSA: Bütün bir gece ağladım, o fakir otel odasında. Ya hayır deselerdi. Ya ayak direselerdi.

KÜŞAT: Diyemezlerdi. Dünyada hiçbir kuvvet...

FAHRÜNNİSA: Sen onları tanıımıyordun. Bir inatları tutsa.

KÜŞAT: Peki nasıl yumuşadılar?

FAHRÜNNİSA: Skandal korkusu. Namus kaygusu. Neme lazım ben-den de geçemediler. Sonra... Seni onlara öyle tanıttım ki. *(Birden hatırlamıştır.)* Hatırıma gelmişken söyleyeyim, darılmayacaksın ama. Söz ver.

KÜŞAT: Darılmam, söyle.

FAHRÜNNİSA: Şey, ben seni mektupta mimar diye tanıttım da.

KÜŞAT: *(Fena halde içerlemiştir.)* Neden?

FAHRÜNNİSA: Ressam desem iş büsbütün çatallaşır. Seni ilk ağzıda küçümsemelerini istemiyordum. Seni sevdiğimden. Anlıyor musun? Ne o alındın mı yine?

KÜŞAT: Yoooo.

FAHRÜNNİSA: Babam az çok böyle şeylerden anlar ama annem, hele sen bir gir aileye, alıştırma alıştırma söylerim diye düşün-düm.

KÜŞAT: *(Bir koltuğa ilişecek olur.)* Ya demek öyle.

FAHRÜNNİSA: *(Telaşla)* A oraya oturma.

KÜŞAT: *(Korku ile ayağa fırlar.)* Neden?

FAHRÜNNİSA: Orası babamın yeri, her an gelebilirler.

KÜŞAT: *(Öbür koltuğa oturacak olur.)* Ben de buna otururum.

FAHRÜNNİSA: Orası da annemin.

KÜŞAT: *(Gocunarak kalkmıştır.)* Umarım ki, bu salonda benim de oturacak bir yerim olacaktır.

FAHRÜNNİSA: Ona ne şüphe, hem en şerefli yer hayatım. Ama örtüler açılmamış daha. Sana hangisini ayırdılar bilmiyorum.

(Dışarda bir ıslık.)

KÜŞAT: Ne o?

FAHRÜNNİSA: (Pencereden bakarak) Bizimkiler değil. Komşunun doktor.

KÜŞAT: Komşunun doktor size böyle mi gelir?

FAHRÜNNİSA: Kıskanç sevgilim benim. O doktor kardeşimin nişanlısı.

DOKTOR: (Girer. Sarışın, fıldır göz, sinirli, zayıf ve gözlüklü bir gençtir. Küşat'ı görür görmez) Vay Küşat!

KÜŞAT: (O da şaşırmıştır.) Vay Murat!

FAHRÜNNİSA: Tanışıyor musunuz siz?

DOKTOR: Askerlik arkadaşınız.

FAHRÜNNİSA: Ne iyi tesadüf. Bizimkiler iskeleye gitmiş galiba.

DOKTOR: Sizi karşılamaya gittiler.

FAHRÜNNİSA: (Küşata, gördün mü olanı gibilerden bakıp küçük bavalunu alır:) Ben gidip bir bakayım, odamızı hazırlamışlar mı? (Çıkar.)

DOKTOR: Bak sen şu tesadüfe. (Birden hatırlamış gibi) Ama damat mimarmış dedilerdi. Sen halbuki heykeltıraştın değil mi?

KÜŞAT: (Düzeltir:) Amma yaptın. Ressam.

DOKTOR: Sahi şimdi hatırladım. Albay koğuşların harflerini, tuvaletlerin çift sıfırlarını hep sana çizdirirdi. Nasıl geldin bu kıyıya hayret. E iyi ettin de doğrusu. Çoluk çocuk yuva sahibi olmanın artık zamanı. Sonu yoktu o işin. Bir çeşit gençlik hevesi.

KÜŞAT: (Sert) Anlamadım. Resim benim hayatımdır dostum. Etime kemiğime işlemiş, hatta hayatımdan da üstün.

DOKTOR: (Bozulmuştur.) Affedersin öyle demek istemedim.

KÜŞAT: Karım da bunu böyle kabul etmese evlenmezdim.

DOKTOR: Şimdi burda resim mi yapacaksın aklınca sen?

KÜŞAT: Tabii her şeyin üstünde sanatım. Ama onun yanı sıra âdet yerini bulsun diye bir de küçük iş tutacağım.

DOKTOR: Dolgun maaşlı bir işe yerleştirir seni kayınpeder. Korkma.

KÜŞAT: Sen de bu aileye girmek üzere imişsin galiba?

DOKTOR: Nerde bende o talih kardeşim.

KÜŞAT: Neden?

DOKTOR: Vermiyorlar ki bana. Deli gibi seviyorum. O da beni. Gelgelelim aile...

KÜŞAT: Niye?

DOKTOR: Bilmem, hoşlanmıyorlar galiba benden. Siz nasıl becerdiniz bu işi kuzum?

KÜŞAT: (Övünçle) Biz seviştik.

DOKTOR: Hiç sevişmekle iş biter mi? Kaldı ki, sevişemeyiz de biz.

Benimki sevişecek olsa bile annesinden izin almaya kalkar.

KÜŞAT: Biz olup bitti yaptık. Ailenin namusu için razı oldular.

DOKTOR: Yok efendim uygun görmeseler her şeye rağmen direnirlerdi. Var, senin bana bir üstünlüğün, var, var var. Gizleme, nedir söyle?

KÜŞAT: (Örtmeye çalıştığı bir gururla) Belki sanatçı oluşum.

DOKTOR: Bu da bunu tutturmuş. Yahu o üstünlük değil engel burda.

KÜŞAT: Başka bir üstünlüğüm olmasa gerek. Zengin falan değilim.

DOKTOR: Hayat hikâyende, soy kütüğünde onlarca değerli bir özellik bulunabilir.

KÜŞAT: Ne gibi?

DOKTOR: Mesela baban. Baban neci idi senin?

KÜŞAT: Tapu Kadastro'da kâtip.

DOKTOR: Tamam. İşte gördün mü, sen beni oradan vurdun.

KÜŞAT: Anlamadım.

DOKTOR: Üstünlüğün buradan geliyor dostum. Benim babam ne ciydi biliyor musun? (Yerinerek) Tuluat kumpanyasında aktör.

Bunlar gezici aktörü Çingene ile bir tutarlar.

KÜŞAT: Hayret.

DOKTOR: Baban kurtarıyor seni kardeşim. Kendi zıpır, ipibullah, sivri külah ama soyu sağlam, güven verici derler senin için. Benim, gerçi işim ciddi. Neylersin ki geçmişime güvenemiyorlar. Peki nasıl tanıştınız?

KÜŞAT: Sergide. (Tabloyu gösterir.) Şu tablomdan ötürü. Tam sergiyi kapayacağım sırada. Çok karamsar bir anımdı.

DOKTOR: Sen hep karamsarsındır zaten. Hatırlıyor musun, askerde de bir ara bileklerini kesmeye kalktındı?

KÜŞAT: Bırak şimdi onları. Çok karamsar bir anımdı. Candan ilgisi

DOKTOR: Isıtır. Hak veririm. Benimki de öyle. Belki basit ama, çok dişi, çok sıcak ve şefkatli bir ilgileri var. Sonra?

KÜŞAT: Konuşmaktan çok dinlemeyi seviyordu.

DOKTOR: Tıpkı, benimki de öyle.

KÜŞAT: Sonra çocukluğumu sordu.

DOKTOR: Bayılırlar çocukluk hatıralarına. Annenin anlattığı peri masallarını, ilkokulda öğrendiğin manzumeleri sordu değil mi?

KÜŞAT: Nerden biliyorsun?

DOKTOR: Devam, sonra?

KÜŞAT: Sonra ailesini, burayı övdü. Bu çevrenin sanatıma yeni ilham ufukları açacağını söyledi.

DOKTOR: Tamam.

KÜŞAT: O zamana kadar evlenmenin düşmanı idim. Sen de bilirsin. Büyük işler peşindeki insanların dağ başına çekilmiş keşişler gibi kendilerini yalnız ülkülerine vermeleri gerektiğine inanırdım. Doğru dedi. Ne var ki anlaşılmış iki insanın dağ başına çekilmiş keşişlerden daha kuvvetli olacağına beni inandırdı.

DOKTOR: Bilirim. Onları da anneleri inandırmış...Önce...şey...nasıl senlibenli oldunuz?

KÜŞAT: Bir gece yemeğe gitmiştik birlikte. "Bu gece çılgınlar gibi eğlenmek istiyorum" dedi.

DOKTOR: Orkestra tango mu çalıyordu?

KÜŞAT: Ne bildin?

DOKTOR: Tahmin ettim.

KÜŞAT: Dans ederken başını omzuma dayadı bir an. Gözlerini kapadı.

DOKTOR: ... "bu an ne kadar güzel" diye mırıldandı. Dansa şimdi zaman ve mekân. Onlarla beraber biz. Sen ve ben ikimiz. Ve yıldızlar aksa etrafımızdan alâimsemâ rengine bir şehrayin...

KÜŞAT: (Şaşmış) Orada imiş gibi konuşuyorsun.

DOKTOR: Kız kardeşi de söylemişti de bir gece bana tıpkısını.

KÜŞAT: Desene ikisi de aynı sözlerle.

DOKTOR: Bu ikisinin de aynı romandan ezberlediklerini gösterir. Belki de eski bir romandan. Allah bilir (Duvardaki resimleri işaret eder.) onlar da bu cümlelerle sevimlişlerdir. Sonra şartlarını söyledi tabii.

KÜŞAT: Hangi şart?

DOKTOR: Soyadı meselesi canım.

KÜŞAT: Yo bak bunda yanıldın nasılsa. Nasıl soyadı bu?

DOKTOR: Tuhaf şey, söylemedi mi?

KÜŞAT: İnan bana... Daha sormayı bile akletmedim.

DOKTOR: Çok övünürler halbuki..

KÜŞAT: Nedir soyadları?

DOKTOR: Festekiz.

KÜŞAT: Festekiz mi?

DOKTOR: Kızları ile evlenecek damadın da ille bu soyadını almasını şart koşuyorlar.

KÜŞAT: Tuhaf şey neden?

DOKTOR: Döl meselesi.

KÜŞAT: Oğulları varmış ya?

DOKTOR: Oğul demek uygunsa eğer. Küçük yaşta bir kaza geçirmiş zavallı. Bir yaramaz kuzinleri varmış, nedense sonra reddetmişler, işte o haşarı kız itmiş bunu. Dalların ortasına düşünce. Anlıyorsun ya!

KÜŞAT: Vah! Vah!

DOKTOR: Soyadlarına da fazla düşkün olduklarından şimdi bu damgayı başkalarının dölüne koymak merakındalar.

KÜŞAT: Hiç böyle saçma şart mı olurmuş?

DOKTOR: Ben küçük adımı bile değiştirmeye hazırım. Tek kabul etsinler beni.

FAHRÜNNİSA: (Biraz evvel girmiş bulunduğundan konuşmanın sonunu duymuştur.) Uzaktan göründü bizimkiler.

DOKTOR: (Pencereden bakarak) Çarşıya da uğramışlar, koşup paketleri alayım. (Çıkar.)

KÜŞAT: (Fahrünnisa'ya) Niye bana söylemedin bu soyadı işini?

FAHRÜNNİSA: Korktum kızarsın diye. İlk ağızda ürkütmek istemedim seni. Anlayış göster canım. Bak ben senin için neleri göze aldım. Hatırım için ne olur. Çatma kaşlarını.

KÜŞAT: (Gururla) Ama herkes beni bu adımla tanır.

FAHRÜNNİSA: Kimlik kâğıdında sadece küçük bir düzeltme o kadar.

Sen yine resimlerine kendi adını atarsın. Takma ad olarak...

KÜŞAT: Hayır ben Festekiz olmam.

FAHRÜNNİSA: Görünüşte a canım. Pratik faydası da caba. Babamın damadı olduğun ilk bakışta belli olur. Bak geliyorlar işte. So-

murtuk görmesinler seni. Güler yüz takın. Seni çok beğenmelerini istiyorum. Evet değil mi? Olur de, ne olur.

MİHRÜNNİSA: (Girerek) Aşkolsun abla. (Sarışırılar.) Hoş geldiniz enişte. (Küşat'ın piposu onu hapşirtir.)

KÜŞAT: Çok yaşa. (İki kardeşin benzerliğine şaşıp kalmıştır. Doktora) İyi şaşırmıyorsun?

DOKTOR: Yo. Bir beni var Mihrünnisa'nın diz kapağında...

KÜŞAT: Her seferinde eteğini açıp kontrol edemezsin ya...

DOKTOR: Ben şaşırmam, telaş etme.

(Bu arada birbirini bulan iki kız kardeş, belki de Fahrünnisa'nın ilk evlilik gecesi ile ilgili fiskos bir konuşmaya dalmışlardır. Mihrünnisa ikide bir gıdıklanmış gibi gülmekte, ağzından: "Ne diyorsun", "imkân yok", "yemin et", "öbür odadakiler" gibi sözler kaçırmaktadır. Küşat karısı ile baldızına sert sert bakar.)

HÜRREM: (Dışardan) Olacak rezalet mi bu?

FAHRÜNNİSA: Annem. (Koşar.) Küşat annem.

HÜRREM: (Oğlu Fası'te beraber girer. Hürrem kızlarından daha dolgun, fakat o da topuzlu, saçları ortadan ayrılmış ve gözlüklüdür. Fası'te, aynı özellikte, ama somurtuk yüzlü, zayıf ve solucan gibi bir genç.) E pes yani kızım. Âlemi var mı bizi iskelede saatlerce bekletmenin.

FAHRÜNNİSA: Çok çok affedersin anneciğim. (Küşat'a, ben sana demedim mi gibilerden bakar.)

HÜRREM: Şunların örtüsünü bile kaldırmayı akıl etmemişler. Rezil oldum damada karşı.

FAHRÜNNİSA: (Annesinden daha sert bir tepki beklediği için bu kadarına sevinmiştir bile. Küşat'a) Bak seni nasıl sayıyor. (Annesine) Üzülme anneciğim. Kalenderdir Küşat. (Kocasına sevgi ile gülüp göz kırpar.) Boş verir öyle şeylere.

HÜRREM: Ne demek boş verir. Duymayayım bir daha öyle argo lafları ağzından. (Hapşurur.)

FAHRÜNNİSA: (Fası'te) Nasılsın ağabey?

FASİT: (Kavga eder gibi) İyiyim. (Hapşurur ve Küşat'ın piposuna düşmanca bakar.)

HÜRREM: (Küşat'a özür dileyerek) Bizde soycak pipoya karşı bir allerji vardır da.

KÜŞAT: Affedersiniz bilmiyordum.

(Doktor da yaranmak için hapşurmaktadır.)

HÜRREM: (Bir yandan örtüleri açarken Mihrünnisa'ya) Bari sen akıl edeydin kızım.

FAHRÜNNİSA: (Mihrünnisa'ya) Küşat'a neresini ayırdınız?

HÜRREM: (Koltuklardan birini göstererek) Şunu.

FAHRÜNNİSA: (Bavulları alıp odasına götürmek üzere olan Küşat'a) Yerin burası imiş Küşat.

KÜŞAT: (Gösterilen yere bakıp beller.) Peki.

FAHRÜNNİSA: Odaya mı gidiyorsun? Koridorda soldan ikinci. (Küşat çıkar.)

FASİT: (Tabloyu görmüştür.) Anne bak.

HÜRREM: (Fasit'in göstermesi üzerine duvardaki yeni tabloya bakar. Fahrünnisa'ya) Sormak ayıp olmasın ama, nedir oradaki kuzum?

MİHRÜNNİSA: Bir harita galiba eniştemin...

FAHRÜNNİSA: Resim...resmi...resmimiz...

HÜRREM: Ha, ikinizin resmi.

FAHRÜNNİSA:tanışmamızı sağlayan.

FASİT: (Ayıp bir şeymiş gibi) Resim de yapıyor demek.

FAHRÜNNİSA: (Birden toparlanarak) Şey, arada. Merakı var da. Mimarlıktan baş aldıkça.

MİHRÜNNİSA: Ne tablosu bu abla?

FAHRÜNNİSA: Ver Elini Gökyüzü adı.

HÜRREM: Gökyüzü neresi bunun. Sözümona bulut mu bunlar?

FAHRÜNNİSA: Gökyüzü, bulut yok resimde. Bu bir jet uçağı pilotunun şuuraltısı imiş.

DOKTOR: Hep böyle abuk sabuk şeyler yapardı askerde de.

HÜRREM: Yakışık alır mı bu güzel tabloların yanında.

FAHRÜNNİSA: Ama anne bu modern.

HÜRREM: Olmuş sana olanlar. Kaldır onu oradan. Hemen şimdi.

Duydun mu söylediğimi? Ayıp değil mi misafirlere karşı?

FAHRÜNNİSA: Peki, peki. Kaldırıyorum.

KÜŞAT: (Dalganlıkla yine piposu ile gelerek Fahrünnisa'yı görür.) Ne o, iyi değil mi idi orası?

FAHRÜNNİSA: (Annesine bakar.) Şey..(Birden gözleri parlar.) Sana bir şey söyleyeyim mi? (Küşat'ın söylemeyeceği gibi bakması üzerine,

usulca) Kıskanıyorum bunu Küşat. Başka gözlerden kıskanıyorum. Yalnız bizim olan bir sırrı ortaya vurmuş gibi...

KÜŞAT: (*Aptalca memnun*) Çok şekersin.

FAHRÜNNİSA: (*Onu kandırdığı için derin bir nefes almıştır.*) Yalnız benim göreceğim bir yere koyacağım bunu. Yatak odama. Başucuma. (*Öbürlerine göstermeden kocasına sevgi dolu bir öpücük gönderir.*)

KÜŞAT: Anlıyorum canım. (*Aynı şekilde karşılık verir.*)
(*Dışarda gürültü.*)

FAHRÜNNİSA: Babam geliyor Küşat.

SÜLEYMAN: (*Girerek*) Merhaba güzel kızım. Ne demeli, merhaba damat. Bak nasıl tanıdım.

FASİT: Bir yabancı o burada.

SÜLEYMAN: Yine de hemen anladım. (*Fahrünnisa'ya sarılır.*) Nasılsın benim sincabım?

FAHRÜNNİSA: Çok mesudum babacığım. (*Annesine ve babasına bakar.*) Sayenizde.

SÜLEYMAN: Buyurun oturun. Rica ederim.

(*Hepsi oturur. Küşat'ın rastgele, önündeki koltuğa çökmesi üzerine, Fasit annesini uyuracakken Fahrünnisa önce davranır.*)

FAHRÜNNİSA: Yerin burası idi Küşat.

KÜŞAT: (*Elini alnına vurarak*) Ha! Evet.

(*Aile simetrik bir düzen içinde koltuklarına yerleşmiştir.*)

SÜLEYMAN: (*Küşat'a*) Talihlisin damat. Ne demeli. Talihinin farkında mısın?

KÜŞAT: Hem de nasıl.

(*Pipo içtiğinden sıra ile Fasit, Hürrem, Mihrünnisa, doktor hapşururlar. Süleyman onlarla alay edecekken o da hapşurur. Hatta Fahrünnisa da.*)

KÜŞAT: (*Ona hayretle bakarak*) Tuhaf şey sen de mi? Halbuki sana hiç dokunmuyordu.

FAHRÜNNİSA: Buranın havası belki.

SÜLEYMAN: Çabuk bizim tarihi sıra gelsin. Bu mutlu gün kutlanmalı. (*Mihrünnisa çıkar. Doktorun da arkasından gitmesi üzerine*)
Sen dur. Mahzene ilkiniz birden sığamazsınız.

HÜRREM: Ben de yemeğe bir bakayım. (Çıkar.)

SÜLEYMAN: (Arkasından seslenerek) Tarçın istemiştin Hürrem. (Verir Küşat'a) Hürrem dedim de hatırıma geldi Kanuni ile iki ortak tarafım var. Biri adım, biri karım. (Hoş bir şey söylemiş gibi güler.)

FAHRÜNNİSA: (Küşat'a sokularak) Memnun musun Küşat? Nasıl buldun babamı?

KÜŞAT: Candan adam.

FAHRÜNNİSA: Annem?

KÜŞAT: (Biraz zorlukla) O da iyi.

FAHRÜNNİSA: Seni çok sevecekler demedim mi?

DOKTOR: (Boynu bükük) E bana izin.

KÜŞAT: Kaçış mı?

FAHRÜNNİSA: Kalsaydı doktor da baba. Askerlik arkadaşları.

SÜLEYMAN: (Düşünür.) Kalsın kalırsa. Ne demeli.

(Fahrünnisa çıkar.)

DOKTOR: (Mutfak tarafına bakıp) Ne talih. (Derin derin koklayıp ellerini ovuşturarak) Üstelik kapuska var.

KÜŞAT: (Korku ile) Kapuska mı?

SÜLEYMAN: Ailenin mutlu günlerinde hep kapuska bulunur.

DOKTOR: Tören yemeği. Bir çeşit gelenek.

KÜŞAT: (Doktora yavaşça) Ağzıma koymam, aksi gibi. Kokusuna dayanamam.

DOKTOR: Bilirim yemekhaneden kaçardın kapuska olunca.

(Bu sırada Fahrünnisa tirşe terliklerle ve tirşe robdöşambrlarla gelir.)

KÜŞAT: Sen de hiç sevmezdin yanılmıyorsam?

DOKTOR: (Şıra sürahisi ile giren Mihrünnisa'ya yardım ederek) Yanlışın var, ben bayılırım.

(Selayman ceketini, ayakkabılarını çıkarıp tirşe robdöşambrını ve ev terliklerini giymiştir. Fasit de onu taklit eder.)

SÜLEYMAN: (Küşat'a) Bunlar da senin damat.

(Farünnisa kocasına terliklerini ve robdöşambrını uzatır.)

KÜŞAT: (Şaşmış) Şart mı?

SÜLEYMAN: Eve hürmeten.

FAHRÜNNİSA: Elbette. İsten gelince bizde bunlar giyilir.

DOKTOR: (İmrenerek) Ev üniforması...(Küşat'ın onları giymesine yardım eder.)

(Mihrünnisa bardaklara sıraları koymuştur.)

HÜRREM: (Gelerek) Yemek beş dakika sonra hazır.

(Hepsi birden orta masanın etrafına kümelenip bardakları kavrarlar. Küşat bu acayip törene aykırı bir şey yapmamak için onlara bakıp yaptıklarına uymaya çalışır. Bardaklar alınıp ağız hizasına getirilir. Kumanda üzerine gibi hep birden serçeparmaklar havaya kaldırılır. Küşat da biraz geç olmakla beraber buna uyar. Şıra içilince parmaklar indirilir. Küşat bunda da yine geç kalmıştır. Bardaklar masaya konur.)

SÜLEYMAN: (Damadın sırtına vurarak) Talihli adamsın damat.

FASİT: (Annesine) Babam çok senlibenli oluyor.

SÜLEYMAN: Dünyanın kanunu bu. Ne demeli. Karıncadan file kadar cümle mahlukat evlenmek üzere yaratılmış.

(Fasit alınmıştır. Hüzünlü bir şekilde arka duvara doğru yürür, sırtını döner.)

HÜRREM: (Kocasını uyarak) Bey...(Süleyman potunu anlamıştır.) Hasılı siz de bu kanuna uydunuz.

DOKTOR: Darısı bizim başımıza...

MİHRÜNNİSA: Sen ölçüyü kaçıırıyorsun galiba bu akşam baba.

SÜLEYMAN: Doldur doldur uzun etme. Bu gece başka gece...

KÜŞAT: (Doktora) Bu dokunur mu ki?

DOKTOR: (Küşat'a) Onlar şıradan sarhoş olabilirler.

(Hepsi belirli yerlerine otururlar.)

FASİT: (Küşat'ın dalıp başka bir yere oturması üzerine anasını ikaz ederek) Yine yanlış yere oturdu.

FAHRÜNNİSA: (Fark etmiştir, işaretle) Küşat buydu canım senin yerin.

SÜLEYMAN: Benim pul defterlerim nerde?

HÜRREM: A ilahi bey...bu gece de mi? (Damadı işaret eder.)

SÜLEYMAN: Sahi. (Onunla konuşmak gerektiğini hatırlayarak) Nasıl beğendin mi evimizi damat. Müzedir adeta burası. Ne demeli? Bu gördüğün her bir mobilya nesillerden nesillere emanet. Yerlerinden oynatılmamıştır üç asır boyu. Temizlik yapılır, santimi

santimine eski yerlerine konulur. (Vitrini işaret eder.) Tabak koleksiyonunu gördün mü?

KÜŞAT: Henüz vakit olmadı.

SÜLEYMAN: Bir boş vaktinde görmeye değer. Sana pul koleksiyonu-mu da göstereceğim sonra. Manzarayı nasıl buldun?

KÜŞAT: Pek bir şey görünmüyor ki pencerelerden.

HÜRREM: Bahçe görünüyor ya yetmez mi?

SÜLEYMAN: Cetvelle çizilmiş yolları, pergelle ölçülmüş havuzu, lavanta çiçekli tarhları var.

KÜŞAT: Hepsi simetrik, doğru. Niye çepçevre dikmişler bu selvileri acaba? Duvar gibi.

SÜLEYMAN: Karşı kıyıdan gelen deli rüzgârlara karşı evi korusun diye.

KÜŞAT: Ama denizi, karşı kıyıyı görmeye engel oluyorlar.

SÜLEYMAN: “Kendi kıyımızın saadeti bize yeter de artar” derdi rahmetli babam.

KÜŞAT: (Salondaki havagazı lambalarını yakmaya çalışan Mihrün-nisa’ya bakarak) Havagazı yakıyorsunuz galiba?

HÜRREM: Bir zararını görmedik şimdiye kadar.

MİHRÜNNİSA: Üstelik çok huzurlu, çok dinlendirici bir ışık dağıtır geceleri.

KÜŞAT: Ama insan bir şey okuyacak olsa...

MİHRÜNNİSA: Gece bir şey okunmaz ki...

HÜRREM: “Gece mum eriten, gündüz sedir çürüten insandan hayır gelmez” derdi haminnem.

ABDÜLHATİP: Yedide yemek, dokuzda yatak, altıda kalkmak.

KÜŞAT: Ne diyor?

DOKTOR: Yedide yemek, dokuzda yatak, altıda kalkmak diyor.

KÜŞAT: Aksi gibi bana da ilham geceleri...

FAHRÜNNİSA: Sabahları o kadar güzel olur ki buranın. Böylelikle gece yarlarına kadar çalışmak huyundan kurtulursun belki.

SÜLEYMAN: (Bir şıra daha içip aşka gelerek ve damadın sırtına vurarak) Söyle bakalım sence hayatta en önemli şey nedir damat?

KÜŞAT: Sanatım. (Düzeltilir) Sanat.

SÜLEYMAN: Olmadı.

KÜŞAT: (Olmadı, yanlış der gibi mimikler yapan doktora ve kendisi-

ne “biz hepimiz” der gibi bir şey işaret eden karısına bakarak.) Yaşamak.

(Doktor “Hay Allah! Yine bilemedin” der gibi elini vurur.)

SÜLEYMAN: Hayır. Hayatta en önemli şey AİLEDİR.

HEPSİ: (Bir ağızdan) AİLE.

SÜLEYMAN: (Devamla) Bir aileye girmek bir ev kurmak. Aile nedir peki? (Küşat’ın tembel bir öğrenci gibi duraklaması üzerine çocuklarına ve karısına döner ve bir orkestra şefi gibi girişlerini işaret ederek) Dirlik!

HÜRREM: Düzenlik.

FASİT: Birlik.

FAHRÜNNİSA: Beraberlik.

MİHRÜNNİSA: Benzerlik.

(Doktor bütün bu kelimeleri, ezbere bildiğini göstermek ister gibi mimiklerle ve sessiz ağız hareketleri ile tekrarlamıştır.)

SÜLEYMAN: Ne imiş şu halde aile?

KÜŞAT: (Sırayı hatırlayamamıştır. Kişilere bakıp hatırlamaya çalışarak) Düzenlik...Birlik...(Sıra bozuk olduğu halde Süleyman doğru der gibi başını sallamaktadır.) Düzenlik.

FASİT: O söylendi kaç kerre.

KÜŞAT: (Notunun kırılmasından korkar gibi telaşla) Öyle ise dirlik. (Sevinmiştir) Evet dirlik. Ne etti şimdi: Düzenlik, birlik, dirlik. (Mihrünnisa ve doktor, Fahrünnisa’yı işaret ederler) (Küşat hatırlayarak) Beraberlik.

DOKTOR ve

FAHRÜNNİSA: Bravo. (Fasit’in keyfi kaçmıştır.)

SÜLEYMAN: Bir tane kaldı.

KÜŞAT: Dirlik, düzenlik, birlik, beraberlik. (Hay aksi şeytan dilimin ucunda der gibi parmağını şaklatır.)

ABDÜLHATİP: Benzerlik.

KÜŞAT: (Bağırarak) Benzerlik.

SÜLEYMAN: Aferin. Böylece ailenin kelimeyi şahadetini getirmiş oldun. (Şıra bardağını kaldırır.) Şu halde ailenin şerefine içelim.

ÖBÜRKÜLER: Şerefe. (Yine küçük parmaklar kalkar.)

SÜLEYMAN: Yemek hazır mı Hürrem?

HÜRREM: Bir dakika sonra yiyeceğiz. Yediye bir var.

32 ... Ve Değirmen Dönerdi – Lütfen Dokunmayın

(Değirmenin gürültüsü sessizliğin içinde belirli olarak duyulur.)

KÜŞAT: *(Pencereye doğru yürümüştür. Elinde sıra kadehi dışarı bakar.)*
Ha, gördüm şimdi. Değirmenmiş. Ne tuhaf bir ses çıkarıyor kanatları. Değirmenden çok deniz fenerine benziyor.

(Hepsinin sevinçleri, hareketleri ve dudaklarındaki gülümsemeleri donmuştur.)

KÜŞAT: *(Kendi kedine söylenir gibi)* Boş mudur bunun içi? *(Dönüp arkasındaki sessizliği ve asık yüzleri fark eder. Fahrünnisa'nın yanına giderek usulca)* Bir pot mu kırdım?

FAHRÜNNİSA: Uğursuzdur değirmeni anmak.

PERDE

İkinci Perde

ÜÇÜNCÜ TABLO

DEKOR: Deminki tablonun aynı. Aradan altı ay geçmiştir. Aile bir Pazar günü havası içinde. Hürrem yün sarmakta, Fasit annesine yün tutmaktadır. Süleyman elinde bir büyüteç boş vakitlerinin baş avunağı olan pul koleksiyonu ile oynamaktadır. Küşat'ın da sırtında tirşe robdöşambr, ayağında tirşe terlikler ve işin tuhafı gözünde gözlükler vardır. Her hali ile onlardan olmaya başladığı sezilir. Elindeki deftere sözümona kroki çizmeyi dener. Karısı ağzında çiklet, gazeteye bakmaktadır. İçeri odadan Mihrünnisa'nın piyano eşliğinde Şubert'in Alabalığını söylediği ve beceremediği yerleri baştan alıp düzelttiği duyulur.

FAHRÜNNİSA: Ne kadar ilgi çekici bir anket var gazetede. Kocanız örnek koca mı, siz örnek bir eş misiniz? Bir kalemin var mı Küşat?

KÜŞAT: Görüyorsun ki resim yapmaya çalışıyorum.

SÜLEYMAN: İş dışında pazarları senin merakın o, benimki bu. Onu bile çok görüyorlar damat.

FAHRÜNNİSA: Peki, peki. (Fasit'e) Bir kalemin var mı ağabey?

SÜLEYMAN: Al bende var.

FAHRÜNNİSA: Teşekkür ederim babacığım. (Anketi yüksek sesle okur.) Kocanızın sizden önce kız arkadaşları var mı idi? Evet yahut hayır. Bakayım evete kaç puan veriyorlar. On aa...neden öyle?

SÜLEYMAN: Evlenmeden önce maceraları olan erkek fırtınadan limana sinmiş gemiye benzer, demir attı mı sağlam atar. (Hoş bir şey söylemiş gibi güler.)

FAHRÜNNİSA: Doğru bunu düşünmemiştim. (Küşat'a) Küşat.

KÜŞAT: (Rahatsız edildiği için canı sıkkın) Efendim?

FAHRÜNNİSA: Çok kız arkadaşların oldu mu idi benden önce?

KÜŞAT: Tek tük.

FAHRÜNNİSA: Hadi, hadi, yalan söyleme. Bak on veriyorlar gazetede. Dinle beni. İçlerinde benden güzeli var mı idi? Sana evlendirmeyi düşündürecek kadar.

KÜŞAT: Hayır.

FAHRÜNNİSA: Yalan söylüyorsun.

KÜŞAT: *(Hep resme dalmış)* Biri oldu. Sana benzerdi biraz.

FAHRÜNNİSA: Neden evlenmedin onunla?

KÜŞAT: Çok kısa sürdü tanışmamız. Sonra o bir yerlere gitti.

FAHRÜNNİSA: Ne vakit bu?

KÜŞAT: Ben daha akademide talebe iken.

FAHRÜNNİSA: O da ressam mı idi?

KÜŞAT: Hayır, konservatuara giderdi.

FAHRÜNNİSA: Sonra hiç görmedin mi?

KÜŞAT: Hayır.

FAHRÜNNİSA: Şimdi görsen ne yapardın?

KÜŞAT: Ne yapacağım, hiç.

FAHRÜNNİSA: Hadi, hadi.

KÜŞAT: Bırak da kafamı toplayayım.

FAHRÜNNİSA: Peki, peki, aman. *(Gazeteye bakar.)*

FASİT: *(Bir notayı bulup anasına uzatarak)* Nota burada. Sözde çalışıyorlar.

(Hürrem, hadi bırak der gibi bir jest yapar.)

FAHRÜNNİSA: İkinci soru. Sizin hiç erkek arkadaşınız oldu mu? Asla. İlk sevdiğim erkekle evlendim.

FASİT: *(Küçümseme ile)* İlk gördüğüm erkeği sevdim desen daha doğru olur.

FAHRÜNNİSA: Bir deniz kazasında annenizle kocanızın en sevdiği bir arkadaşı denize döküldüler. Kocanız hangisini kurtarır?

(Hürrem bu soruya kulak kabartmıştır.)

KÜŞAT: Hiçbirini. Çünkü yüzme bilmem.

FAHRÜNNİSA: *(Gürültüye getirerek)* Annemi değil mi? Tahmin etmiştim zaten. Bravo benim centilmen kocacığım.

HÜRREM: *(Yerinden kalkmıştır. Bir şeyler aranarak Küşat'ın önüne doğru gelir.)* Büsbütün itmesin de kurtarmasından geçtim.

(Küşat'a) Biraz kalkar mısın, şişlerim orda kalmış galiba.

KÜŞAT: *(Camı sıkın, balhar, Hürrem şişlerini alır. Küşat ancak*

Fahrünnisa'nın duyacağı bir sesle) Sözde burası benim yerimdi. FAHRÜNNİSA: *(Laf karıştırarak)* Dördüncü soru. Kocanız sizi aldatırsa ne yaparsınız?... İnanmam.

FASİT: Ya gerçekten aldatır da inanmak zorunda kalırsan?

FAHRÜNNİSA: Kendimi öldürürüm o zaman. İşitiyor musun Küşat? Kendimi öldürürüm.

HÜRREM: Bir erkek karısını aldatsın da belli olmasın, mümkün var mı? Bakışından belli olur, duruşundan, kokusundan.

SÜLEYMAN: Annen gizli gizli kravatıma her sabah işaret kor akşamları kontrol edermiş gençliğimde. Sanki insan karısını kravat çözmeden aldatamazmış gibi.

HÜRREM: Ya demek...

SÜLEYMAN: Latife meleşim, insanın içinde kötülük olmasın yoksa. Hiç ben gülümün üstüne gül koklar mıyım. Bir mevsim de hep sarımsak yedirdindi, hatırlar mısın?

HÜRREM: Kâtiben izine gidip de at anası kılıklı o yelloz karıyı yerine bıraktığı zaman. *(Birden hatırlamıştır.)* At dedim de hatırıma geldi. Dün gece rüyamda...

FASİT: Hayırdır inşallah!

FAHRÜNNİSA: Hayırdır inşallah!

HÜRREM: ...Beyaz bir ata binmişim. Zümrüt gibi bir vadiden...

SÜLEYMAN:Geştüğüzar edermişsin. Yolun iki yanında lavanta çiçekleri..

HÜRREM: *(Sevinçle)* Yoksa sen de mi Süleyman? *(Süleyman başını sallar.)*

FASİT: Uzakta bir yamaç vardı. Pıtrak gibi papatyalar...

(Süleyman, Hürrem ve Fahrünnisa ona şaşkınlık ve sevinçle bakarlar.)

HEPSİ BİRDEN: Tamam.

FAHRÜNNİSA: Ve altından nazlı bir ırmak akar idi.

HEPSİ BİRDEN: *(Daha büyük bir şaşkınlık ve sevinçle)* Tamam, tamam.

SÜLEYMAN: Ve karşı dağdan kekik kokulu ılık bir rüzgâr eser idi.

HÜRREM: O sırada ak sakallı bir piri fani peyda oldu.

FASİT: Bize doğru ilerledi.

FAHRÜNNİSA: Bir şey uzattı.

SÜLEYMAN: Baktın.

HÜRREM: Bu dört yapraklı bir yonca idi.

FASİT: Hayırdır inşallah bolluk, bereket.

SÜLEYMAN: Hayırdır inşallah, uğur keramet.

FAHRÜNNİSA: Hayırdır inşallah.

HEPSİ BİRDEN: Fesuphanallah, fesuphanallah!

KÜŞAT: *(İşini bırakmış deli mi bunlar gibi bakmaktadır. Fahrünnisa'ya.)*

Koro halinde rüya görüyorlar.

FAHRÜNNİSA: Ne var bunda şaşacak yani?

KÜŞAT: Hiç görmemiştım böyle şey.

FAHRÜNNİSA: Biz mabadli tefrika gibi rüyalar da görürüz bazı.

HÜRREM: Bu kaçınıcı oluyor bu sene?

FASİT: Maalesef üçüncü.

SÜLEYMAN: Halbuki evvelki yıl, değil mi, beş kerre. Tam beş kerre.

FAHRÜNNİSA: *(Övünçle)* Beş kerre aynı rüyayı görmüştük. Hem de her seferinde başka rüya.

FASİT: O zaman aramızda yabancı yoktu.

KÜŞAT: *(Çalışamadığı için sinirlidir. Hiddetle ayağa kalkar.)* Deli ediyor beni bu müzik, bu saçma laflar, bu kalabalık. Çalışamıyorum burada.

FAHRÜNNİSA: Bir pazar günümüz var, onda da yüzünü göremiyoruz.

KÜŞAT: İnsaf. Aylardır ilk defa aldım kroki defterini.

FAHRÜNNİSA: Hafta içinde yap.

KÜŞAT: İşten vakit oluyor mu?

FAHRÜNNİSA: Akşamları.

KÜŞAT: O havayı bulamıyorum. Zat işleri şeffliği dosyalarından sonra resim yapılır mı sanıyorsun sen?

FAHRÜNNİSA: Sen beni eskisi gibi sevmiyorsun.

KÜŞAT: Hoppala. Nerden nereye? Hani sen benimle resmim için evlenmiştin.

FAHRÜNNİSA: Kim demiş, ben seninle senin için evlendim.

KÜŞAT: O zaman böyle dememiştin ama.

FAHRÜNNİSA: Her kadın bir erkeği sever, sonra bu sevgiyi birtakım sebeplerle süssler.

KÜŞAT: Sen beni çalıştırmayacak mısın?

FAHRÜNNİSA: *Götür çalıs hayatım, o kadar direniyorsan.*

(Kuşat defterini alıp giderken kaynanası ile karşılaşır, yol değiştirir, çıkar.)

HÜRREM: (Arkasından) Ukala dümbeleği...

FASİT: Utanacağı yerde...

FAHRÜNNİSA: Niye utansın?

HÜRREM: Mimar diye süsledin bize önce. Mimar bile değilmiş. İtiraf etti sonra.

FAHRÜNNİSA: Ressamlık mimarlıktan aşağı mı?

HÜRREM: Elbette ya. Ressam mimarın uşağıdır. O söyler öbürü çizer.

SÜLEYMAN: Neme lazım, işinde ciddi oğlan. İyi intibak etti zat işleri mevzuatına. Hastalık diye kabul et onun bu küçük merakını...

FASİT: (İçerde piyano durmuştur.) Piyano durdu yine anne.

SÜLEYMAN: (O da kulak kabartmıştır.) Hürrem sen bir görünsen.

(Hürrem içeri gider, onun gitmesi ile piyano yeniden başlar. Hürrem döner.)

FASİT: (Pencereden bahçeye bakar.) Kim bilir nereye gitti? Yer de beğendirilmiyor beyefendiye artık.

SÜLEYMAN: (Kızının sesini övünerek dinler.) Bekârlığımda benim de sesim vardı. Sonra iş güç, evlenmek ilerletemedik, ne demeli. Ama kızıma geçti hiç değilse.

HÜRREM: İyi marifet.

(Kuşat elinde tablosu görünmüştür. Suratı asıktır.)

FAHRÜNNİSA: Ne geldin?

KÜŞAT: Yer bulamadım.

FAHRÜNNİSA: Serin, oraya gitseydin.

KÜŞAT: Orada da soğan kurutuyorlarmış, duramadım kokudan. Bak ne buldum.

FAHRÜNNİSA: Ne buldun?

KÜŞAT: Bil bakalım bu ne? (Tabloyu göstererek) Şu gözünden sakındığın Ver Elini Gökyüzü tablosu.

FAHRÜNNİSA: Nereden buldun onu?

KÜŞAT: (Hürrem'e bakarak) Tavuk kümesinin damında.

FAHRÜNNİSA: Kim koymuş onu?

HÜRREM: Ben koydum. Ne oluyor yani, sorgu yargıcına hesap verir gibi.

SÜLEYMAN: Dur bakayım. Bana anlat karıcığım.

HÜRREM: İki gündür hınzır bir sansar dadanmış kümese. O yeni çıkan palazların dördünü kapmış. Baktım kontrplak aralık. (Tabloyu işaret ederek) Bu da ayak altında idi zaten. Tel örgünün arkasına sıkıştırdım, aralığı kapasın diye.

FAHRÜNNİSA: İlahi anneciğim, başka bir şey bulamadın mı?

HÜRREM: Bulamadım. Ne olmuş? Kusur mu oldu? Bari bir işe yarasın dedim.

KÜŞAT: (Fahrünnisa'ya) Buyurun. Salondan yatak odasına. Yatak odasından koridora.

FAHRÜNNİSA: Ne yapalım, yeni dolap gelince yatak odasında yer kalmamıştı.

KÜŞAT: Koridordan da kümese. (Tablonun tozlarını silkeler.) Ver Elini Gökyüzü ha! (Acı acı güler.) Ver elini palaz kümesi desem daha iyi edecekmişim.

HÜRREM: Deminden beri sustum sustum buraya geldi. Hem suçlu, hem güçlü ayol. Hadi bilemedik kusur ettik diyelim şu muşamba parçasına. Ya onun yaptığı, aştı, taştı nisabı geçti.

(Bu arada müzik durmuş. Doktorla Mihrünnisa gürültüyü duyunca odaya gelmişlerdir. Fahrünnisa annesini yatıştırmak ister.)

FAHRÜNNİSA: Anne, anneciğim, rica ederim.

SÜLEYMAN: (İşini bırakıp onların yanına gelmiştir.) Hürrem, Hürrem!

HÜRREM: Keyfiniz kaçmasın diye sustum söylemedim. Ama işte çanak tuttu artık. Marifetini söylesem şaşarsınız.

HEPSİ BİRDEN: Ne yapmış, ne yapmış?

HÜRREM: (Üzerinde toplanan ilgiyi yudum yudum tadarak ve Küşat'ın yüzüne bakarak) Selvilerin dalını kesmeye kalkmış dün gece. Bizden gizli. Bu sabah fark ettim.

HEPSİ BİRDEN: (Hayretle) Ne, ne, nasıl?

FAHRÜNNİSA: (Önüne bakan kocasına) Doğru mu Küşat?

KÜŞAT: Evet, boğulur gibi olmuştum o gece, nefes alamıyordum. Tam pencerenin önündeki iki dalı kesmek istedim.

FAHRÜNNİSA: Ben sana onlara dokunma demedim mi?

KÜŞAT: Elimde değildi. Bir faydası da olsa bari. Selviyi indirsem bile arkasında ordu gibi başka selviler vardı.

SÜLEYMAN: Zarar yok damat. İlk geceleri de sarmaşıkların hışırtısından uyuyamıyordun. Bir altı ay daha geçsin bunlara da alışırsın.

FASİT: Bakayım neresini kesmiş? (Hürrem'le çıkar.)

SÜLEYMAN: (Arkalarından giderek) Mesele yapmayın artık. (Doktor bu tatsız olayın içinden sıyrılmak ister gibi Mihrünnisa ile bahçe kapısına doğru yürürler.)

KÜŞAT: (Fahrünnisa'ya) Gördün mü rezaleti?

FAHRÜNNİSA: Meseleyi büyütme bırak artık.

KÜŞAT: İnadıma keseceğim bütün selvileri. Lanet olsun hepsine.

FAHRÜNNİSA: Lanet okuma Küşat.

KÜŞAT: Okuyorum işte. Duyarlarsa duysunlar. Lanet olsun hepsine, selvilerinize, sarmaşıklarınıza, rüyalarınıza, kapuskanıza.

FAHRÜNNİSA: Bana da mı Küşat. Söyle bana da mı?

KÜŞAT: (Onun ağlamak üzere olduğunu görerek) Öyle demek istemedim. Deli ediyorlar beni. Sinekler gibi vızlıyorlar etrafımda. Deli ediyor beni bu baş ağrısı. (Fahrünnisa çıkar. Küşat birden durulur gibi olur. Ciddileşir. Sonra kesin kararını vermiş olarak) Değil mi ki bana böyle dedi. (Duvardaki tarihi baltayı kapar.) Hepsini yıkacağım selvilerin, hepsini. (Tam bu sırada çıkmak üzere olduğu kapının önünde Azat'la karşılaşır. Azat onun haline ve elindeki baltaya korku ile bakar. Girmeye çekinir.)

KÜŞAT: Merhaba Azat.

AZAT: Merhaba Küşat. Savaşa mı gidiyorsun? Nedir bu hal?

KÜŞAT: (Kendine gelmiştir, elindeki baltayı duvardaki yerine asar.) Affedersin. Girsene içeri. (Onun hâlâ çekindiğini görerek) Gir, gir, gir, gir.

AZAT: (Çekingeni) Biçimsiz zamanda geldim galiba.

KÜŞAT: Yo hayır.

AZAT: Bir iş için bu kıyıya geçmiştin de yarım saat sana uğrayayım dedim.

KÜŞAT: Çok iyi ettin. Otursana. (Azat'ın Süleyman'ın yerine oturması üzerine) Oraya değil.

AZAT: (Yerinden fırlar.) Neden?

KÜŞAT: (Kenardaki bir tabureyi çeker.) Burası daha rahat da.

AZAT: (Şaşkınlıkla kalkar, öbür tarafa oturur.) Bak sana ne getirdim.

Pipo tütünü. Sen bu markayı seversin.

KÜŞAT: (Alarak) Mersi. Ama şimdi pek içmiyorum.

AZAT: Hasta mısın?

KÜŞAT: Değilim, ama belki hastayımdır.

AZAT: Nen var? Bir tuhafısın. Biraz şişmanlamışsın, ama yorgun görünüyorsun.

KÜŞAT: Yorgunluk değil. Bu ağır hava. Gözlerim ağrıyor geldiğimden beri.

AZAT: Doktora göstermedin mi?

KÜŞAT: Bu gözlükleri verdi.

AZAT: Bütün derdin bu olsun. Geçer, alışsın.

KÜŞAT: Sizde ne var ne yok?

AZAT: Bıraktığın gibi. Çekişme, dedikodu. Sen burda iyi kafa dinliyorsun.

KÜŞAT: Behram ne âlemde? Mansur? Hamza?

AZAT: Bırak serseriye.

KÜŞAT: Neden?

AZAT: Geçen gün seni soruyordu kaç para aylık alıyor diye?..

KÜŞAT: Ne yapacaktım?

AZAT: Ben de sordum. “Kendini kaçta sattığını öğrenmek istedim” dedi.

KÜŞAT: Demek böyle yorumladılar orada. Halbuki ben...

AZAT: Biliyorum canım bana mı anlatacaksın.

KÜŞAT: Benimki sadece hız almak için bir gerileme. Sonra koşup koşup...

AZAT: Boş ver, söylesinler.

KÜŞAT: Akümülatörlerimi doldurmak için geldim buraya...

AZAT: Birkaç eskizini görebilir miyim?

KÜŞAT: Şu ara pek olmadı, abuk sabuk şeyler hepsi. Senden saklayacak değilim ya olmuyor işte nedense. Havasını bulamıyorum.

AZAT: Yorgunsun belki.

KÜŞAT: O da değil. İşim rahat. Bazı gece zihnim açılır gibi oluyor. Oturup bir şeyler çiziktiriyorum. Hemen başıma dikiliyorlar. Ya karım, ya kaynanam, ya kaynatam, yat artık diye.

AZAT: Fena mı hepsi birden sıhhatini düşünüyorlar.

KÜŞAT: Yok efendim gaz fazla yanmasın diye, bilirsin ilhamım da gece açılır aksi gibi.

ABDÜLHATİP: Yedide yemek, dokuzda yatak, alıda kalkmak.

KÜŞAT: (*Papağana dönüp*) Sus be.

AZAT: (*Şaşırnmıştır?*) Kim bu?

KÜŞAT: Abdülhatip. Emektar papağanları. (*Duvardaki resimleri göstererek*) Dedelerinin, haminnelerinin hediyesi. (*Devamla*) Kısacası, ilham geldiğinde beni horlar buluyor. Bırakalım beni. Sen ne yapıyorsun?

AZAT: (*Tahtaya vurarak*) Bu sene ikinci sergimi hazırladım.

KÜŞAT: Satış yapabildin mi bari?

AZAT: Umduğumun üstünde. Şansım açıldı birden.

KÜŞAT: Hele hele.

AZAT: (*İtiraf ederek*) Tahminin gibi.

KÜŞAT: Nasıl bir şey?

AZAT: Öbürlerine hiç benzemiyor. Lacivert gözlü. Sanki yaşamıyor da yaşadığını hayal ediyor gibi bir şahsiyeti var. Kovalarsan kaçıyor.

KÜŞAT: Kovalamazsan? Kendi geliyor mu o zaman?

AZAT: Bazı, bazı...

KÜŞAT: Huyu, karakteri nasıl, şefkatli mi?

AZAT: Pek değil...

KÜŞAT: Üzüyor o halde seni.

AZAT: Kiskanmazsam rahatım. Şu sıra bir nonfigüratif çiziyorum.

KÜŞAT: Hayrola?

AZAT: Yazmadılar mı sana, büyük yarışma için? Bir de broşür yollamışlar.

KÜŞAT: Haberim yok birader.

AZAT: Nasıl olur?

KÜŞAT: Kayınvaldenin sansürüne (*yırtma işareti*) takılmıştır. (*Ya, ya kontrol ediliyor gibi bir jest yapar*)

AZAT: Sen de katılıyorsun sanmıştım. Millet bunun için çalışıyor şimdi. Birinciye elli bin lira.

KÜŞAT: Yapma...

AZAT: İkinciye kırk bin.

KÜŞAT: Büyük bir ödül.

AZAT: Ne diyorsun bir gelecek. (*Biraz önce Fahrünnisa'nın oraya bıraktığı gazeteyi işaret ederek*) Yazmadı mı bu gazeteler? Neymiş bu? (*Okur*) İstikrar.

KÜŞAT: (Gazeteyi alıp göstererek) Burada yalnız bu gazete çıkar.

O da hep ticari ilan basıyor. Daha ne kadar var bu yarışmaya?

AZAT: Üç ay kadar? (Yarım ağızla) Yolla bir şey...

KÜŞAT: Çok az kalmış. İyi bir şey bulmalı. Rastgele resimle girilmez.

Jüride kimler var?

AZAT: Eskiden olanlar.

KÜŞAT: Vazgeç yahu.

AZAT: Kendine güvenin kırılmış senin dostum.

KÜŞAT: Sen beni anlamıyorsun Azat. Boğulur gibiyim burda. Bu göz ağırları. Denizi görsem, bir nefes alsam belki.

AZAT: Kaç gel yahu birkaç gün için aramıza. Açılırsın.

KÜŞAT: İzin alamam iki yıl geçmeden.

AZAT: Hafta tatilinde atla uçağa...

KÜŞAT: Benim oraya gelmem kalmam derken hafta başı olur. Dönüş vakti.

AZAT: Ayrı çıkamıyor musun karınlan bizim tarafa?..

KÜŞAT: Mali durumu unutuyorsun.

AZAT: Doğru.

KÜŞAT: Ne vakte kadar dedindi gönderme süresi?

AZAT: Eylül sonu. (Saatine bakar.) İyi konuştuk. Bana izin.

KÜŞAT: Ne çabuk.

AZAT: Uçağım kalkıyor yarım saate kadar.

KÜŞAT: Ne mutlu sana. Vaktin olsa ıhlamura kal derdim.

AZAT: O da nesi?

KÜŞAT: Beş çayı yerine "İhlamur saati" vardır bunlarda.

AZAT: Hoşça kal.

ABDÜLHATİP: Güle güle.

AZAT: Eyvallah Abdülhatip.

KÜŞAT: Selam karşı kıyıya.

(Azat çıkar, Küşat balkona doğru yürür, dışarda bir yere doğru bakar, sonra balkon merdivenlerinde uzaklaşır.)

MİHRÜNNİSA: (Azat'ın çıktığı kapıdan girer, arkasında doktor.) Yapmayın rica ederim.

DOKTOR: Kimse yok diyorum size.

MİHRÜNNİSA: Hayır istemiyorum.

DOKTOR: Kim görecektir ama?

MİHRÜNNİSA: Kimse görmese de kendime karşı küçük düşmek istemiyorum.

DOKTOR: Küçük düşülecek bir şey mi öpülmek?

MİHRÜNNİSA: Evlenmeden hiçbir erkeğin dudağı yanağıma değmeyecek diye yemin etmişim.

DOKTOR: Düşündüğünüz şeye bakın.

MİHRÜNNİSA: Ben yeminimi tutarım.

DOKTOR: Peki siz yemininize uyun. Şart mı ille yanağınızdan öpmek? Boynunuzdan öperim ben de.

MİHRÜNNİSA: Hiçbir tarafımdan öpemezsiniz. Bırakın da ıhlamuru hazırlayayım. Neredeyse gelirler şimdi.

DOKTOR: Ben de size yardım edeyim.

MİHRÜNNİSA: Hayır olmaz siz burda uslu uslu oturun. Ben şimdi geliyorum.

DOKTOR: Ya dayanamazsam ama.

MİHRÜNNİSA: Ben size ne öğretmişim?

DOKTOR: Kendi kendine telkin: Sakinim, huzurluyum, kendime hâkimim, değil mi?

(Ama birden yine kıza doğru saldırır, kız çılgık atarak kaçar. Yalnız kalan doktor eski model borulu gramofona Tuna Dalgaları valsini kor. Bir iki vals figürü yapar. Tepsi ile içeri giren Mihrünnisa'nın elinin dolu olmasından faydalanarak kıza yeniden sataşmaya başlar.)

MİHRÜNNİSA: A yapmayın ama.

SÜLEYMAN: *(Balkon kapısında belirerek)* Ne yapıyorsunuz burada?

DOKTOR: İhlamur hazırlıyoruz. *(Mihrünnisa'nın doldurduğu kadehlerden birini telaşla diktüğinden ağzı kavrulur.)*

SÜLEYMAN: Hürrem yok mu? Küşat, Fasit neredeler?

DOKTOR: Bilmem.

SÜLEYMAN: Saat tam beş.

HÜRREM: *(Fasit'le gelerek)* Biz buradayız.

FAHRÜNNİSA: *(Balkon merdiveninden gelir.)* Küşat yok mu? Onu arıyorum deminden beri.

HÜRREM: Misafiri vardı ya.

SÜLEYMAN: O çoktan gitti.

(Mihrünnisa ıhlamuru getirmiştir.)

FAHRÜNNİSA: (Seslenerek) Kûşat, neredesin?

SÜLEYMAN: Allah, Allah, ıhlamur saatinde herkesten önce o gelirdi.

FAHRÜNNİSA: Hiç böyle yaptığı görülmemişti.

DOKTOR: Tuhaf şey gidip ben arasam.

SÜLEYMAN: Altı aydır bir gün aksattığı olmadı da.

FASİT: Dikbaşlılık belirtisi bunlar. Yavaş yavaş çıkıyor mayası ortaya.

FAHRÜNNİSA: Aman ağabey hemen fenaya yorma.

HÜRREM: Ben bunda bir uğusursuzluk sezinliyorum.

DOKTOR: Hiç bilmez mi önemini?

FASİT: Bu bize karşı yapılabilecek en büyük hakarettir.

FAHRÜNNİSA: (Yerinden kalkıp balkona fırlamıştır, bahçeye doğru seslenir.) Kûşat, Kûşat!

MİHRÜNNİSA: Enişte.

DOKTOR: (O da pencereden seslenir.) Kûşat.

HÜRREM: Gelin diyorum buraya, bu ne saygısızlık.

(Gidenler geri dönerler, Mihrünnisa ıhlamurları birer birer verir. Baba karıştırır. Hepsi aynı tempo ile karıştırırlar. Baba kaşığı çeker. Bardağın kenarına iki kere vurup yana kor. Öbürleri de. Fincanın altını tabağa iki kere sürer. Öbürküler de. Sonra komuta üzerine gibi serçeparmağı kalkık elleri ile fincanları ağızlarına götürüp içer, yine aynı anda çekerler. Kûşat üstü başı toz içinde kapıda belirmiştir.)

DOKTOR: (Onu fark ederek) İşte geldi.

FAHRÜNNİSA: Nerede idin. Çok merak ettim. (Ona doğru kalkacak gibi olur, yanına oturan Fasit onu oturtur.) Bak beşi çeyrek geçiyor. Hiç geç kalmazdın. (Kûşat'ın çok yumuşak yarı uykuda rüya görür gibi gülümser ve biraz da dokunaklı bir hali vardır.) Niye cevap vermiyorsun?

(Deminden beri onu görmemiş gibi ıhlamurları içen Festekizler. Kûşat'ın cevap vermemesi üzerine ona doğru bakarlar. Kûşat kurulu bir makine gibi küçük ve yumuşak adımlarla ilerler.)

FAHRÜNNİSA: (Kalkar, ona doğru yürüyerek) Hasta mısın?

SÜLEYMAN: (O da meraklanmıştır.) Ne oldun damat?

HÜRREM: Keçileri kaçırdı galiba adam. (Hepsi kalkmışlardır.)

MİHRÜNNİSA: Üstünüz toz toprak içinde

FASİT: Sarhoş galiba. Ağzını koklayın.

SÜLEYMAN: Nerede bulup da içecek içkiyi?

HÜRREM: Su serpelim yüzüne.

SÜLEYMAN: Hasta mısın oğlum? Dilin mi tutuldu?

KÜŞAT: *(Ancak duyulabilir bir sesle)* İyiyim. Çok iyiyim.

DOKTOR: Gözlerin mi ağrıyor, başın mı döndü? Fenalığın mı var?

KÜŞAT: Gözlerim iyi. Başım çok hafif.

FAHRÜNNİSA: Nerede idin?

HÜRREM: Nerede idin?

(Küşat omzunu kaldırıp bilmem işareti yapar.)

DOKTOR: *(Tatlılıkla onun koluna girerek, sahnenin önüne doğru götürür.)* Bana söyle neredeydin? *(Küşat cevap vermekle vermemek arasında düşünür.)*

DOKTOR: Söyle bana kimseye söylemeyeceğim.

KÜŞAT: *(Çok kısık bir sesle, çocuk gibi gözleri parlayarak)* Bir pencere buldum, nihayet, nefes alacak.

DÖRDÜNCÜ TABLO

DEKOR: *Değirmenin içi: Çatı kat. Arka planda büyük ve kırık bir cam. Küçük bir balkon. Orta yerde bir çatı direği, kenarda tahta bir sedir. Odanın uzun zamanlardan beri boş kaldığı her halinden bellidir. Perde açıldığında sahne karanlıktır. Merdivenlerden doğru doktorun sesi duyulur.*

DOKTOR: *(Sayarak)* Otuz beş, otuz altı, otuz yedi, otuz sekiz.

KÜŞAT: Otuz dokuzuncu basamak sakattır, dikkat.

DOKTOR: İyi ki söyledin ayağım içine giriyordu. Işığı tutsana şu yandan. *(Yine saymaya devam eder.)* Kırk, kırk bir, kırk iki. Değirmen değil, kule mübarek.

KÜŞAT: İlk gördüğümde deniz feneri sanmıştım zaten.

DOKTOR: Neden bu tepenin üstüne yapmışlar?

KÜŞAT: Rüzgâr alsın diye, ağaçların üstünden.

(Girerler, Küşat'ın elinde gemici feneri vardır. Feneri direktteki çiviye asar. Sahnein yarısı aydınlanmıştır.)

DOKTOR: (*Bakınarak*) Demek burası?

KÜŞAT: İşte burası sığınağım, nefes borum, pencerem.

DOKTOR: Geceleri mi geliyorsun hep böyle? (*Bakınır. Balkona yürürler.*)

KÜŞAT: El ayak çekildikten sonra, bazen de tan ağarırken. Çok erken öyle güzel olur ki sabahları. Deniz görünür şu yandan. Beyaz dalgaları ile sahilde gülümser.

DOKTOR: Denizin resmini mi yapıyorsun burda sen?

KÜŞAT: Yok canım.

DOKTOR: Öyle ise ne zorun? Ne kaçıyorsun buraya?

KÜŞAT: (*Gözlerini tutarak*) Burda geçiyor gözlerim, yarım baş ağrım. Burada hafifliyorum biraz. (*Pencereye giderek*) Bak selvilere, aşağıda kalıyor. Tepeleri bile yetişmiyor buraya.

DOKTOR: Bir duysalar, ama geldiğini. Korkmuyor musun?

KÜŞAT: Kim duyacak. (*Piposunu yakmıştır? Doktora alayla bakar.*) Hapşurmuyor musun? (*Doktor güler.*) En havadar, en güzel manzaralı yere uğursuz diyip çıkmışlar.

DOKTOR: Bir dayıları atmış buradan kendini.

KÜŞAT: Neden acaba?

DOKTOR: Adamı afaroz etmişler bu yüzden. Aile mezarlığına bile almamışlar.

KÜŞAT: İyi ki yıktırmamışlar değirmeni.

DOKTOR: Yıkırırlardı, ama korkudan. Ona ellerini bile sürmeyi uğursuzluk saydıklarından. Konuşulmayan bir şey, var değildir sayıp, onu düşüncelerinden silmeyi daha kolay bulmuşlar.

KÜŞAT: Demek ondan, adı geçince ifrit oluyorlar. Kendi kendini kandırmak.

DOKTOR: Ne yapacaksın bu gece şimdi?

KÜŞAT: Çalışacağım.

DOKTOR: Gece resim yapılır mı?

KÜŞAT: Kafamda tasarlıyorum yapacağım resimleri.

DOKTOR: Gördük artık. Hadi inelim.

KÜŞAT: Ben kalacağım. Bu ay ışığında bırakılır mı burası. Pipo içeceğim biraz keyfimce? (*Gider kenardan bir kutu alır gösterir.*) Burada ne var biliyor musun? (*Gösterdiği pilli küçük bir radyodur. Açar. Müzik R. Strauss. Don Kişot uvertürü.*)

DOKTOR: Oh! Keyif senin.

KÜŞAT: Ancak burada evimdeyim.

DOKTOR: Karın gece uyansa aramaz mı?

KÜŞAT: Külçe gibi uyur.

DOKTOR: Tatalım ki uyandı.

KÜŞAT: Uykum kaçtı bahçede dolaştım derim.

DOKTOR: Neme gerek ben gidiyorum dostum. Bana kalırsa sen de in.

KÜŞAT: Sen beni anlamıyorsun.

DOKTOR: (Alaycı) Askerde de böyle derdin. İyi geceler.

KÜŞAT: Sana da.

DOKTOR: Ben şimdi nasıl ineceğim?

KÜŞAT: Işık tutarım sana. Dur yahut. Al sen bu feneri.

DOKTOR: E, sen? Karanlıkta mı kalacaksın?

KÜŞAT: Bir fener daha var burada. İn sen onunlan. Aşağı merdivene bırak.

DOKTOR: Eyvallah.

(Sahne tekrar kararmıştır. Merdivende doktorun uzaklaşan ayak sesleri. Küşat pencereye doğru yürür. Arka fondaki ay ışığında Küşat'ın, değirmen kanatlarının ve selvilerin tepesinin gölgesi. Açık bırakılan küçük radyoda Don Kişot uvertürü. Deminden beri karanlıkta kalmış sedir tarafından bir kahkaha işitilir. Küşat korkmuş ve şaşırmıştır.)

KÜŞAT: Kimdir o, kim var orada?

SERAP'IN SESİ: (Gülerek) Affedersiniz.

KÜŞAT: Kimsiniz siz?

SERAP: Yabancı değil. Bu odanın eski sahibi...Kibritiniz var mı?

KÜŞAT: Buyurun. (Kibritin aydınlığında Serap'ın yüzü.) Sen?

SERAP: Evet ben. Asıl senin işin ne burada anlamıyorum?

KÜŞAT: (Hâlâ şaşkın) Ben...

SERAP: Evet sen?

KÜŞAT: Niye güldün demin?

SERAP: Hiç.

KÜŞAT: Söyle ne olur.

SERAP: (Hatırladığı için yine gülmesi tutmuştur.) Gölgene güldüm. Ama senin olduğunu bilmiyordum.

KÜŞAT: Ne vardı gölgemde?

SERAP: Hiç.

KÜŞAT: Söylesene ne vardı?

SERAP: Arkandaki fon. Kanat, selviler ve senin gölgen.

KÜŞAT: Ne olmuş?

SERAP: Bana Don Kişot'u hatırlattı.

KÜŞAT: Don Kişot mu?

SERAP: Evet, Küşat. (*İsim benzerliği büsbütün tuhafına gitmiştir.*) Bak ismin de çok benziyor. Affet beni. Elimde değil.

KÜŞAT: (*Gocunmuş*) Alay ediyorsun sen benimle.

SERAP: Alay diye söylemedim. İnan bana. (*Radyoyu gösterir.*) Belki bir çağrışım.

KÜŞAT: (*Laf değiştirmek için*) Nereden geldin sen?

SERAP: Merdivenlerden.

KÜŞAT: Sahi nerden geldin?

SERAP: (*Bir rol oynadığını belli ederek*) Denizden. Uzak enginlerden...

KÜŞAT: (*O da oyunun havasına girerek*) Kimi bekliyordun burada?

SERAP: Seni yahut bir başkasını. (*Gülüşürler. Serap rolden çıkarak*) Sahi ne idi o piyesin adı. Akademide oynadığımız?

KÜŞAT: Maya, galiba.

SERAP: Devam...

KÜŞAT: (*Yine oyunun havasında*) Anlamıyorum.

SERAP: Neyi anlamak istiyorsun?

KÜŞAT: Şimdi nereye gideceksin?

SERAP: Denize, uzak enginlere.

KÜŞAT: Gitme kal ne olur. Sislerimin feneri.

SERAP: (*Rolden çıkıp gülerek*) Ters söyledik galiba burasını.

KÜŞAT: Farkındayım.

SERAP: Gerisi nasıldı piyesin? (*Hatırlamaya çalışarak*) Dur bakalım.

KÜŞAT: (*Daha önce hatırlamıştır.*) İstekler...

SERAP: Atladın galiba. Arada bir şey vardı.

KÜŞAT: Geç şimdi onu. Repliği ver. İstekler...

SERAP: (*Role girerek*) Beni al.

KÜŞAT: Anılar...

SERAP: Gözlerini kapa.

KÜŞAT: Ateşler.

SERAP: **Söndürün**

KÜŞAT: Sırlar.

SERAP: Dinlerim.

KÜŞAT: Acılar.

SERAP: Avuturum.

KÜŞAT: Düşler.

SERAP: Onlara benzemeye çalışırım.

KÜŞAT: Gözlerin ne parlak.

SERAP: Senin bakışından.

KÜŞAT: Ağzın ne sıcak.

SERAP: Öpüşünden.

KÜŞAT: Ellerin titriyor.

SERAP: Senin titremenden.

KÜŞAT: Adın ne?

SERAP: Nasıl istersen.

KÜŞAT: Kimsin sen?

SERAP: Senin istediğin.

KÜŞAT: *(Ona sarılmaya çalışarak)* Seni arıyordum ben.

SERAP: *(Onu durdurup geri kaçır.)* Yo hayır, orası yok.

KÜŞAT: Ne kadar alkışlanmıştık hatırlıyor musun?

SERAP: Tam beş kerre açıldıydı perde.

KÜŞAT: Candan oynadığımız için. *(Düşünceli)* Ne güzel başlamıştı.

SERAP: Başlangıçlar hep güzel olur zaten.

KÜŞAT: Güzel de bitebilirdi pekâlâ. *(Ona bakarak)* Sen isteseydin
eğer. Neden kaçtı o zaman?

SERAP: Gitmek zorundaydım.

KÜŞAT: Neden?

SERAP: Bir yerde uzun boylu kalamadığımdan.

KÜŞAT: Nereye kaçmıştın?

SERAP: Bak orası piyese benzer. Denize. Başka enginlere.

KÜŞAT: Bir gün unutamadım seni. Hep hatırımdasın. Düşlerimde.

SERAP: Ben de, diyebilmek isterdim. Ama bilirsin yalan söyleyemem.

KÜŞAT: O zaman da böyle zalimdin.

SERAP: Dürüsttüm sadece.

KÜŞAT: Peki ama senin burda ne işin var kuzum?

SERAP: Dedim ya, burası benim eski odam.

KÜŞAT: Şakayı bırak

SERAP: Oynamıyorum. Odam tabii. Çocukluğumdaki. Aşağıdan bunalınca buraya kaçardım sel basmış gibi.

KÜŞAT: (Anlar gibi olmuştur.) Yoksa sen...

SERAP: Hay aklınla yaşa. Evet.

KÜŞAT: Onların kuzenisin demek. Hani şu afaroz edilen.

SERAP: Tamam. (Çevresine bakınır.) Babam da burayı çok severdi.

KÜŞAT: ...sonra kendini burdan attı. (Serap onaylama anlamına başını sallamıştır.) Ne tuhaf.

SERAP: Tuhaf olan ne?

KÜŞAT: Hiç...

SERAP: Peki sen ne arıyorsun burada?

KÜŞAT: (Daldığı şaşkınlıktan uyanarak) Ben mi? Ben şey... (Başı ile köşkün tarafını göstererek) Ben o köşkün damadıyım.

SERAP: (Şaşırıp kalmıştır.) Neeee? (Küşat; ya, evet gibilerinden başını sallar. Serap kahkahalarla gülmektedir.) Ay bunu anlamalı idim. Bu deminki gölgenden de komik.

KÜŞAT: Ne var bunda komik olacak?

SERAP: (Hep gülmektedir.) Kırk yıl düşünsem aklıma getiremezdim. Peki ama neydi zorun?

KÜŞAT: Ne demek zorun?

SERAP: Şey yani durduğun yerde...

KÜŞAT: (Ciddi) Hayatımda bir boşluk duyuyordum.

SERAP: Boşluk duyuyormuş.

KÜŞAT: Ümitsiz bir anımda.

SERAP: (Hep gülererek) Ümitsiz bir anı imiş.

KÜŞAT: Karşıma biri çıktı.

SERAP: (Küçümseme ile) Fahrünnisa.

KÜŞAT: Sana benziyordu biraz. Demin tuhaf dediğim buydu. Gül sen istediğin kadar. Belki de onun için sevdim.

SERAP: Hiç benzemez halbuki bana. Hiç mi hiç.

KÜŞAT: Var bir şey yüzünde, havasında. Yoksa bana seni hatırlatmazdı.

SERAP: Hüsnü kuruntun. Sonra?

KÜŞAT: Seviştik. Evlendik. Burdayım.

SERAP: Peki resim?

KÜŞAT: Daha çok sanatım için yaptım bu evliliği. Yeni bir çevre, yeni ilhamlar. Geçim kaygılarından uzak durulmuş bir yaşayış.

SERAP: Sen ihtiyarlamışsın.

KÜŞAT: Daha ileri fırlamak için nasıl geri geri gidip hız alırsa insan...

SERAP: Gerilerken arkadaki çukura düşülür bazen.

KÜŞAT: Göreceksin bak.

SERAP: Hep aynı büyük laflar.

KÜŞAT: Göreceksin.

SERAP: Zavallı Bay Festekiz.

KÜŞAT: Kim Festekiz?

SERAP: Sen Festekiz. Soyadın öyle değil mi?

KÜŞAT: *(Birden afallamıştır.)* Evet...ama...imzamı yine eskisi gibi atıyorum.

SERAP: Hangi resmine?

KÜŞAT: *(Düzelterek)* Yahut atacağım, yapacağım resimlere. Kafam bunların tasarıları ile dolu.

SERAP: Milyonlarca insanın onuru, yapacağı tablolar, yazacağı romanlar, göreceği büyük işlerin tasarıları ile doludur. Çizgi haline, renk haline gelmiş tasarın yok mu hiç?

KÜŞAT: *(Yutturamadığını görmüştür.)* Altı aydır henüz. *(Yok anlamına başını sallar:)*

SERAP: Neden?

KÜŞAT: Bilmiyorum, belki bir alışma süresi.

SERAP: Bu süre bazen bir ömür sürer.

KÜŞAT: Ne yapmalıyım dersin?

SERAP: Bilmem, sen yapacağını yapmışsın kendine.

KÜŞAT: Ne olur böyle konuşma benimle.

SERAP: Haklısın. Faydası da yok. *(Sözü değiştirmek için).* Demek burayı sen de buldun?

KÜŞAT: Ancak birkaç gün önce. Gizli bir elle itilmiş gibi. Bilirsin kapısı hep kilitli durur.

SERAP: Uğursuz diye yanına uğratmazlardı bizi.

KÜŞAT: Kilidi sökerek içeri girdim. Merdivenlere örümcekler ağ yapmıştı. Bir de çıktım ki dünyalar varmış. Rüzgârlar yıkarılmış burayı, temiz. Karşı kıyı görünüyordu sonra, çok uzaktan.

SERAP: *(Sessizlik.)* Bir iş için gelmiştim bu kıyıya. Eski odamı görmeden edemedim. Akşam vakti usulca bahçeye girdim. Eski anılara dalıp uyumuşum sedirde.

KÜŞAT: Kilidi ben kırmamış olsa idim?

SERAP: (*Kendi kendine konuşur gibidir. Küçük bir anahtar göstererek*)
Anahtarı vardı bende.

KÜŞAT: Burada mı yatıp kalkardın?

SERAP: Hayır ama, bir çeşit avunağımdı burası benim. Kurtuluş odam. Aşağıdan usanınca sarmaşıklardan, börtü böcekten, selvilerin rutubetinden soluğu burada alırdım. Budalaca âdetlerini tükürebilmek için yüksekçe bir yer lazımdı bana.

KÜŞAT: Seni anlıyorum.

SERAP: Nasıllar, ben görmeyeli?

KÜŞAT: Bildiğin gibi.

SERAP: Sarmaşıktan kürküne bürünmüş köşklerinde mutlu ve rahat. Nasıl sevmezdim onları. Nasıl yüksünürlerdi benden. Hele insanı usandıran o benzerlikleri. Aynalı bir odada sanırdım kendimi. (*Ona bakar.*) Seni de benzetmişler kendilerine.

KÜŞAT: Belki dışım. Ama içim?

SERAP: O da benzer yavaş yavaş. Tek istasyon alan bir radyo gibi idiler. Birinin bittiği yerden öbürü başlar. Gece bile horultuları birbirine tempo tutardı: Bariton, Tenor, Alto Soprano, Mezzo Soprano. Sanki bir horultu kenteti.

KÜŞAT: Bak bu doğru.

SERAP: Çocukların bu evde ilk öğrendikleri laf ne olurdu biliyor musun? Biz, bize, bizim, bizden. En sevdikleri kelimeler; annem, babam, haminnem, ablam, ağabeyim, dedem, ailemiz, âdetlerimiz.

KÜŞAT: Nasıl uyuşurdun onlarla?

SERAP: Az dayaklarını yemedim, onlarla uyuyamıyorum diye. Babamdan ötürü de kinliydiler bana. Ben de öcümü çocuklardan alırdım.

KÜŞAT: İncir ağacından ittiğin çocuk.

SERAP: Böyle bir düşünce ile itmemiştim ama.

KÜŞAT: Hiç de vicdan azabı çekmiyorsun değil mi?

SERAP: Ne çıkar. Döllerini kurusa belki daha iyi. (*Alayla Küşat'a bakarak*) Demek onun ödevi şimdi...

KÜŞAT: Ne şimdi?

SERAP: Onun ödevi şimdi sana düşüyor demek. Festekiz soyunu üretmek.

KÜŞAT: Soy üretmek için evlenmedim ben. Ben damızlık boğa değilim. Sanatım için dedim ya sana.

SERAP: Deme bir şey bana. (*Gidip pencereden bakar.*) Onlar bu aptal selvilere benzerler. (*Küşat'a bakar.*) Sen de onlara benziyorsun. Başka türlü birbirinizi bulamazdınız ki.

KÜŞAT: Dinle beni.

SERAP: (*Pencereden aşağı bakarak*) Ağaçların bile aptalı, akıllısı, onurlusu, vurdumduymazı, şahsiyetlisi, rastgelesi oluyor. Şahsiyetli ağaç telgraf direği olur. İnsanların sırlarına, kaderlerine katışır. Ya da vapur direği olur. Kıtalar görür, denizler aşar, türlü rüzgârlarda yıkanır. (*Kücümseme ile selvileri işaret ederek*) Bunlar miskin ağaçlar, budala kütükler bunlar. Bunlar yerlerinden memnun. Kaderlerine razı. Bunlar sade ışık kaparlar. Deniz rüzgârlarını keserler. Sonra da sabah akşam bu hallerine şükrederler.

KÜŞAT: Çok haklısın ama...

SERAP: (*Gitmeye hazırlanır gibidir.*) Bırakalım bunları artık.

KÜŞAT: Ne o gidiyor musun?

SERAP: Sırf çocukluğumu yaşamak için çıkmıştım bir an. Gerektiğinden fazla bile kaldım.

KÜŞAT: (*Önüne geçerek*) Dur gitme, kal biraz.

SERAP: Burada olduğumu bir bilseler. (*Dalgin*) En sevdiğim saatler akşam saatleriydi.

KÜŞAT: Benim de.

SERAP: (*Devam ederek*) Gölgeleler uzayınca bir sevinç basardı içimi. Gece olacak birazdan diye. Geceleyn karanlığa bürünürdü bütün selviler, bu köşk, bu sarmaşıklar. Gözden silinirdi birbirinin eşi yavan Festekizler. Geceler benim saltanatımdı.

KÜŞAT: Benim de öyle.

SERAP: Önünde simsiyah, yahut bembeyaz bir tuval düşün.

KÜŞAT: ...elinde hayalin zengin paleti.

SERAP: Şuraya uzanırdım. Demin yaptığım gibi. (*Uzanır. Küşat da yanına ilişir. Gözlerini ondan alamamaktadır.*) Gözlerimi kapardım. Sarhoşluğa, şehvete benzer bir şey sarardı benliğimi. Ilık. Tatlı. Gevşek. Ve değirmen dönerdi...

KÜŞAT: Çok iyi anlıyorum seni.

SERAP: ...Ve değirmen dönerdi. Bir vantilatör gibi. Onun ümit dolu sesi ile uyuyakalırdım bu sedirde. Bilirim ki çiçekler, ağaçlar, renkler, şekiller şimdi, dışarda, kararsızlık içindedirler. Heye-

canla günü beklemektedirler. Bilirdim ki ben uyurken büyük bir şeyler olacak. Değirmen eski şekilleri, düzenleri...

KÜŞAT: ...simetritleri.

SERAP: ...gecenin içinden rüzgârı ile söküp götürecek. Ve onun süpürüp açtığı boşluğa sabah bambaşka, apayrı, yepyeni bir görünüş getirecek...

KÜŞAT: Tıpkı perde arasında dekor değişir gibi.

SERAP: Tanyeri ağarınca, heyecandan gözlerimi açamazdım. Şuuum uyanık, gözlerim kapalı, bir müddet daha umardım, umardım, umardım. Bir de gözümü açıp bakardım ki...

KÜŞAT: ...tarhlar yine öyle sınırlı, cetvelle çizilmiş gibi.

SERAP: ...selviler yine ordu düzeninde dizilmiş.

KÜŞAT: Bir damla deniz mavisi yok. Bir damla gök mavisi. Her taraf o iç bayıltıcı bezdirici yeşil.

SERAP: Ve sarmaşıklı köşk bodur boyu ile bir kaplumbağa gibi... ve Festekizler kuyruk olmuş ayak yoluna giderlerdi, ellerinde dış fırçaları...

KÜŞAT: Ve çekilmez hayat yeni baştan başlardı.

SERAP: Ve değirmen dönerdi.

KÜŞAT: Bir vantilatör gibi.

SERAP: (Öfke ile) Hayır boşa dönen aptal bir tekerlek gibi. O zaman değirmene de kızardım. Nitekim onu da bırakıp karşı kıyıya kaçtım.

KÜŞAT: (Onun bu sözlerini büyük bir hayranlıkla dinlemiştir. Gözleri parlayarak) Serap.

SERAP: Ne var.

KÜŞAT: Yarışmaya giriyorum.

SERAP: Hangi yarışmaya?

KÜŞAT: Azat'ın anlattığı.

SERAP: Azat kim?

KÜŞAT: (Sevinçli) Tanıyorsun sanmıştım. Bir arkadaşım.

SERAP: Konu buldun mu?

KÜŞAT: Sen buldurdun: Oluş içindeki gece. Mavilikleri öğüten değirmen. Adını da buldum: Ve değirmen dönerdi.

SERAP: Güzel bir şey olabilir.

KÜŞAT: (Kağıt kalem alarak çizmeye koyulur.) Bak şöyle bir şey düşünüyorum...Hay aksi şeytan. Ne kadar durmuş ellerim.

SERAP: Yüzüğün ağır geliyor belki. Alışık değildin.

KÜŞAT: Sahi nasıl akıl etmedim.

SERAP: Çıkarıver biraz onu.

KÜŞAT: Uğursuzdur derler ama...

SERAP: (Alaycı) Uğursuzmuş...şuna bak.

KÜŞAT: Evlendim evleneni çıkarmadım da.

SERAP: (Cilveli bir şekilde onun elini eline alır, usulca yüzüğü çıkarır.

Küşat parmaklarını oynatır.) Gördün mü şimdi ne hafif...

KÜŞAT: Sahi?..

SERAP: (Darılmış da paylıyor havası ile) Şunu da çıkar. (Gözlüklerini işaret etmektedir.)

KÜŞAT: (Unutup taktığı gözlüğünü çıkarır ve ümitli ümitli şimdi rahat işleyen eli ile taslağını çizmeye başlar.) Burası şöyle anlıyorsun değil mi? Değirmen bu yanda.

SERAP: Bana kalsa şöyle olmalı.

KÜŞAT: Tabii daha iyi. O zaman kanat da böyle gelir.

SERAP: Tamam. (Birbirlerine fazla sokulmuşlardır. Küşat Serap'ı kollarının arasına alır. Serap'ın küpesi düşer) Küpem düştü.

KÜŞAT: (Ona sarılarak) Bırak şimdi küpeni.

(Merdivenlerden Fahrünnisa'nın çığlığı duyulur. Sarılışmakta olan Küşat'la Serap korku ile irkilirler. Serap saçını başını düzeltir.)

SERAP: (Korku ile) Nedir o?

KÜŞAT: Fahrünnisa'nın sesi. (Şaşkınlık içindedir.) Kaç çabuk burdan. Bir yere gizlen.

SERAP: Gizlenmeye alışık değilim.

KÜŞAT: (Balkon kapısını göstererek) Hatırım için. Ne olur. (Serap çıkar. Küşat dışarı koşar. Biraz sonra topallayan karısının koluna girmiş olarak gelir.)

(Fahrünnisa gecelik kılığı iledir. Ayaklarında topuklu ponponlu tirşe terlikler. Sirtında tirşe gecelik. Ayağı kanamıştır. Küşat onu biraz evvel Serap'la sarılıştıkları sedire oturtup ayağının kanını mendili ile temizler.)

FAHRÜNNİSA: Dizime kadar basamağın içine girdim.

KÜŞAT: Aksi işte. Geçti mi şimdi? Ne arıyorsun burada?

FAHRÜNNİSA: Seni arıyorum. Gece korkulu bir rüya gördüm. Uyan-dım. Yanımda yoktun.

KÜŞAT: Ağrıyor mu hâlâ?

FAHRÜNNİSA: Biraz. Deli gibi salona fırladım. Ay yapma orası acıyor. Salonda da yoktun. Bahçeye çıktım, yok. Gözüm bir ışığa ilişti. Biri değirmenin kapısına bir fener bırakmış.

KÜŞAT: (Kendini tutamayarak) Aptal doktor...

FAHRÜNNİSA: Bir şey mi dedin? (Mendilini kanayan yere bağlamıştır.)

KÜŞAT: Hayır.

FAHRÜNNİSA: Bilmem neden, orada olabileceğini düşündüm. Uğursuzluğu filan unutup yukarı geldim uyku sersemi. Sen ne yapıyorsun burada?

KÜŞAT: Hiç oturuyorum.

FAHRÜNNİSA: Oturacak başka yer bulamadın mı? Hep buraya mı geliyordun biz uyuyunca?

KÜŞAT: Evet. Resim yapıyordum biraz.

FAHRÜNNİSA: Niye çıkardın gözlüklerini?

KÜŞAT: Bilmem.

FAHRÜNNİSA: (Dışardaki ay ışığına bakıp) Sahi ne güzelmiş buranın havası. (Balkona gidecek olur. Küşat telaşla önüne geçer.)

KÜŞAT: Gitme oraya...

FAHRÜNNİSA: Neden?

KÜŞAT: Balkonun kenarlığı yoktur da.

FAHRÜNNİSA: (Söz dinlemiştir. Küşat'ın pipo içmesine bakarak) Bak burda hapsürtmüyor beni...Zavallı Kuşi, demek buraya kaçıyordun bizden.

KÜŞAT: Evet.

FAHRÜNNİSA: Çok mu pişmansın benimle evlendiğine?

KÜŞAT: Öyle bir şey demedim.

FAHRÜNNİSA: Ne söylesen haklısın. Ne ümitler vermiştim sana. Gerçekten ihmal ettim seni, sanatını...Şimdi düşünüyorum da onlara uydum ben de. Onlar gibi...Halbuki orda ne kadar başka idim değil mi? Sana çok daha yakın. Mesut edemedim seni Küşat.

KÜŞAT: Güçtür bir sanatçıyı mesut etmek.

FAHRÜNNİSA: Dalları kesmen, buraya çıkman usandığını gösteriyor bizden.

KÜŞAT: Çok tuhaf konuşuyorsun bugün.

FAHRÜNNİSA: Değil mi? Ben de şaşıyorum sözlerime. Konuşan ben değilmişim gibi geliyor.

KÜŞAT: Tıpkı orada olduğu gibi.

FAHRÜNNİSA: Ben senin karından çok onların kızılım burada. Neden oluyor bu bilemiyorum. Belki hava, belki su. İlk günü küf kokuyor burası demiştin, ben de duyduğum halde hiç orali görünmemiştim.

KÜŞAT: Hatırlıyorum.

FAHRÜNNİSA: Zavallı Kuşım benim. Ben seni çok seviyorum.

KÜŞAT: Ben de seni. (*Balkona bakıp kendini tutarak*).....çok sevmiştim.

FAHRÜNNİSA: Şimdi sevmiyor musun yoksa?

KÜŞAT: Yo seviyorum ama.

FAHRÜNNİSA: Biliyorum iyice bunaldın burdan. Sık dişini biraz daha. Senin için yapamayacağım yoktur. Biraz daha para biriktirelim. Çıkarız burdan. Saçımı başka tararım bak. Belki gözlüklerimi de çıkarırım. Bambaşka bir kadın olurum karşında. İnanmıyor musun?

KÜŞAT: İnanıyorum. İnanıyorum ama.

FAHRÜNNİSA: Birkaç yıl daha. Fazla değil. Sonra benden kurtulacaksın.

KÜŞAT: Nasıl kurtulacağım?

FAHRÜNNİSA: (*İç geçirerek*) Ben erken öleceğimi biliyorum.

KÜŞAT: Hoppala.

FAHRÜNNİSA: Öyle de sen. Ölüm değil beni korkutan. Korktuğum ne biliyor musun? Ayrılmak senden.

KÜŞAT: Er geç ben de gelirim.

FAHRÜNNİSA: Her kadın öbür dünyada kocası ile buluşur değil mi?

KÜŞAT: Öyle imiş.

FAHRÜNNİSA: Ama eski sevgilileri onu bırakmazlarsa karısına?

KÜŞAT: Hiç öyle şey olur mu?

FAHRÜNNİSA: Söyle Küşat. Hangisine kalır koca bunların içinde. Ya iki kocalı kadınlar? Onlar ilk kocaları ile mi, ikinci kocaları ile mi?

KÜŞAT: (*Bu konudan sıkılmıştır.*) Herkes en sevdiği ile. Herkes en sevdiği ile.

FAHRÜNNİSA: Ama biz daha çok yaşayalım olur mu?

KÜŞAT: Olur.

FAHRÜNNİSA: *(Kuşat'ın eline bakıp korku ile)* Ne o?

KUŞAT: Kan değil mi? Senin dizinden bulaştı, korkma.

FAHRÜNNİSA: Onu demiyorum canım. Yüzük. Nerde yüzüğün?

KUŞAT: *(Hatırlamıştır.)* Yüzüğüm, yüzüğüm evet biraz önce şuraya koymuştum. Resim yaparken.

FAHRÜNNİSA: Nasıl çıkardın onu, nasıl çıkardın onu? Gördün mü şimdi başımıza gelenleri?

KUŞAT: İşte buldum burda imiş.

FAHRÜNNİSA: Kuşi neden yaptın bunu?

KUŞAT: Taktım işte şekerim.

FAHRÜNNİSA: Bilmez misin ne kadar uğursuzdur. Sen beni sevmiyorsun.

KUŞAT: Nerden nereye.

FAHRÜNNİSA: Hayır sevmiyorsun artık. Ben anlamaz mıyım? *(Yerdeki küpeyi görmüştür.)* Bu ne? *(Eğilir, alır.)*

KUŞAT: Nedir o?

FAHRÜNNİSA: Bir küpe...

KUŞAT: Evet bir küpe.

FAHRÜNNİSA: *(Gözleri yerinden oynamış)* Serap'ın küpesi.

KUŞAT: Hangi Serap'ın?

FAHRÜNNİSA: Haminnemin incisinden yaptırdıydı. Çok iyi tanırım. *(Gözlerini Kuşat'a dikmiştir.)* Kuşat o burada. *(Kuşat'ın susması üzerine)* Niye bana yalan söyledin?

KUŞAT: Sormadın ki bana.

FAHRÜNNİSA: Sormadan söyleseydin. Doğruyu susmak yalan söylemektir. *(Çok hüzünlü bir sesle)* Görüyor musun, içime doğmuş rüyamda. *(Tekrar Kuşat'a bakarak)* Niye gelmiş, çabuk söyle.

KUŞAT: Odasını görmeye. Çok severmiş bir vakit burasını.

FAHRÜNNİSA: Gece yarısı mı? Hayır Kuşat, o seni görmeye geldi.

SERAP: *(Balkon kapısından gelerek. Sakin bir sesle)* Kuşat doğru söylüyor.

FAHRÜNNİSA: *(Dişi bir sırtlan gibi)* Yalan söylüyorsun. Onu buradan götürmeye geldin. Buluşuyordunuz burada değil mi geceleri?

SERAP: Saçmalıyorsun.

FAHRÜNNİSA: *(Kuşat'a)* Sen onu seviyorsun. Doğruyu söyle Kuşat? Gider ayak hiç olmazsa. Saklama benden. *(Ağlamaya başlar.)* Anneciğim ne bahtsızmışım ben.

KÜŞAT: (Bu gelişme karşısında şaşkın şaşkın Serap'a bakmaktadır. Fahrünnisa'ya yaklaşır.) Dinle beni.

FAHRÜNNİSA: (Serap'a bakarak) Çocukluğunda da bütün oyuncaklarımı elimden alıp kııardı hep. Ya ağabeyimi?

SERAP: Başlamayalım kuzum.

FAHRÜNNİSA: Alın büyük kapının anahtarını bahçivandan. Gidin buradan, gidin, bırakın beni yalnız başıma.

SERAP: Yanlış anladın, sırf bir rastlaşma. Kocan sana kutlu olsun. Ben gidiyorum. (Merdivenlerde ayak sesleri.) Ne oluyor?

KÜŞAT: (Kapıdan bakıp gelerek) Feneri kapıda bırakmışlar. Işığı gören geliyor.

(Süleyman, Hürrem, Mihrünnisa, Fasit tirşe gecelik ve terlikleri ile içeri girerler.)

SÜLEYMAN: (Öbürküler gibi şaşkınlık içinde) Niye çıktınız buraya? Buraya çıkmayın demedim mi? (Serap'ı görmüştür.) Sen ha utanmadan.

FAHRÜNNİSA: (Hıçırarak annesinin boynuna sarılır.) Küşat onu seviyor anne.

HÜRREM: (Serap'a) Defol burdan.

SERAP: (Soğukkanlı ve gururlu) Gidiyorum nasıl olsa. Niye geldiğimi anlatırlar size.

HÜRREM: Yapacağını yaptıktan sonra.

FAHRÜNNİSA: (Küşat'a dargın) Sen çağırdın onu.

KÜŞAT: Çağırmadım diyorum.

SERAP: Kimse çağırmadı beni. Ben uğradım.

HÜRREM: (Fasit'i göstererek) Yetmedi mi bize Yaptığın?

MİHRÜNNİSA: Nasıl süzölmüş içeri. Köpekler uyuyor mu idi?

SERAP: Gidiyorum. Hoşça kalın. (Küşat'a) Hoşçakal Küşat (Çıkar.)

FASİT: Alay etti hepimizle.

SÜLEYMAN: Derhal inelim burdan.

HÜRREM: Kendinle alay etsin.

KÜŞAT: (Deminden beri karşıt duyguların içinde bocalamıştır. Birden kesin kararını vermiş gibi, sahnenin ortasına ilerler. Süleyman'a dönüp) İzin istiyorum sizden.

(Hepsi korku ve şaşkınlıkla ona bakarlar.)

SÜLEYMAN: Yıl sonundan önce olmaz biliyorsun.

60 ... Ve Değirmen Dönerdi - Lütfen Dokunmayın

KÜŞAT: Öyle ise, işimden çekiliyorum.

MİHRÜNNİSA: Neden?

KÜŞAT: Gitmesem boğulacağım.

SÜLEYMAN: Nereye?

KÜŞAT: Öbür kıyıya.

FAHRÜNNİSA: Onun arkasından.

KÜŞAT: Hayır.

FAHRÜNNİSA: (Ağlayarak) Onu aramaya.

KÜŞAT: (Kapıya doğru yürüyerek) Hayır. Kendimi bulmaya. (Fah-rünnisa arkasından atılacak gibi olur. Anası babası ve kardeşleri tahta perde gibi önüne dikilirler.)

PERDE

Üçüncü Perde

BEŞİNCİ TABLO

DEKOR: Küşat'ın Atölyesi. Gündüz birinci tabloda gördüğümüz pencere açıktır. Anlarsız ki, burası bir yer katı imiş. Pencereden bir sokak fenerinin direği, ona asılı bir çöp kutusu, tablo boyunca gelip geçen ayaklar görünür. Küşat perde açıldığında sırtında tirşe robdöşambırı, ayağında tirşe terlikleri üçüncü tablodan farklı olarak biraz dağınık saçları ile sehpasındaki resmi harıl harıl boyamakta. Azat ise resme dalmış bakmaktadır.

AZAT: Bir şey söyleyeyim mi Küşat. Seni yarışmaya kışkırttığıma pişmanım. (Küşat bu pohpoha gülümser. İşine dalmış durumdadır.) O zaman laf olsun diye söylemişim. İki ay içinde bu kıyıya gelip arkandaki bütün köprüleri yıkacağını ummamıştım. (Tabloya hayranlıkla bakar.) Bu tablonla sen kendini aştın.

KÜŞAT: (Bir yandan işine devam ederek) Ben de şaşıyorum. Birden açıldı fırçam.

AZAT: (Gülümseyerek) Yoksa?

KÜŞAT: (Memnun) Bırak şimdi.

AZAT: Söyle kuzum...

KÜŞAT: (Laf karıştırarak) Senin tablo bitti mi?

AZAT: (Gözlerini Küşat'ın tablosundan alamayarak) Bitti gibi bir şey.

KÜŞAT: (Onun bu halinden işkillenmiştir.) Benimkinden kapma yok ama...

AZAT: Deli misin? Benimki bambaşka bir şey?.. (Piposunu yakar. Küşat'ın hapşurması üzerine) Kusura bakma...

KÜŞAT: Yok canım iç sen.

AZAT: Üstat seni koruyacağı benzer jüride.

KÜŞAT: (Hep işinde) Neden?

AZAT: (Alayla) Neden olacak. Borcunun karşılığını almak için. Ne kadar verdi?

KÜŞAT: Beş bin lira kadar bir şey.

AZAT: Şaşılacak şey seni koruması...

KÜŞAT: Beni korumak değil. Arkada başka biri vardı. Onun hatırı. İşime yaradı ama doğrusu.

AZAT: Başka türlü yarışmaya çalışamazdın.

KÜŞAT: Doğru. Ekmeğimi kazanmak için afiş yapıp zaman kaybedecektim. (Birden hatırlamış gibi) Kazanırsam borcumu faizi ile fırlatacağım suratına...

AZAT: Kızgın gibisin ona.

KÜŞAT: Alçak herifin biri. Dört tarafta övünüyormuş, yardım ediyorum diye.

AZAT: Aldırma.

(Telefon çalar?)

KÜŞAT: (Açması ile gözleri parlamıştır?) Evet benim. Nerdesin bir haftadır? Hesap sormak değil ama... Çok ihtiyacım var sana. Kontrol için mi ettin?.. Tabii evdeyim. Nerde olacağım?.. Bekliyorum. (Azat'a bakarak) Hayır yok kimse.

AZAT: (Şapkasını alarak) O galiba?

KÜŞAT: Kim o? (Gülüştürler.)

AZAT: Çok merak ediyorum.

KÜŞAT: Senin evde olduğunu görünce girmez.

AZAT: Bari kapıyı çalınca ben açsam.

KÜŞAT: Anahtarı var istediği zaman girip çıkıyor.

AZAT: (Bu içlidişliliğe şaşırmıştır.) Demek o kadar?

KÜŞAT: Yo. Sandığın gibi değil.

AZAT: İnanmam.

KÜŞAT: İnan bana. O çeşit bir şey yok aramızda.

AZAT: Nasıl olur. Üstelik sen.

KÜŞAT: Hep kaçmakta. Tuhaf bir his. Gözünden düşmekten korkuyorum.

AZAT: Şimdi gitmem mi gerekiyor?

KÜŞAT: Fena olmaz.

AZAT: İyi şanslar. (Paketini sedirin üstünde unutmuştur.)

KÜŞAT: Ne vakit için?

AZAT: Şimdi için, yarın için.

KÜŞAT: Sana da. (O çıkarken imrendirmek ister gibi yaparak) Geldiği zaman (pencereyi işaret eder) cama vurur şöyle. Parmakları ile. Piyano çalar gibi.

AZAT: Benimki ıslık çalar. Polonezi. (Polonezi çalarak çıkar.)

(Kuşat yalnız kalınca harıl harıl çalışmaya koyulur. İkide bir geri çekilip resmine bakmaktadır. Biraz sonra pencerede bir tıkırtı. Bu gürültüyü duyunca Kuşat biraz telaşlanır. Korkudan hemen gözlüklerini çıkarır, sedirin üstüne atar. Serap kapıyı anahtarla açıp içeri girer.)

SERAP: Kimse yok ya?

KUŞAT: (Sedirdeki gözlüğünün üzerine bir gazete parçası atıp kapayarak) Kim olacak...

SERAP: Nasılsın bir haftadır? Ne âlemdesin?

KUŞAT: Çalışıyorum gece gündüz.

SERAP: (Tabloya yaklaşıp?) İyi gidiyor mu?

KUŞAT: (O da yaklaşmıştır. Tablosuna bakar.) İlerliyor oldukça...

SERAP: Yarın bitiyor İnşallah. Verilen sürenin son günü...

KUŞAT: (Başı ile tabii gibi bir işaret yapar.) Neredeydin bir haftadır?

SERAP: Sorguya çekmek yok dememiş mi idik?

KUŞAT: Sorguya çekmek değil. Sırf bir merak.

SERAP: Lüzumsuz meraklarla yorma kafanı. Eserine toplamam gerek dikkatini. Dünya bir yana, tablon bir yana. (Birden fark etmiştir.)

Bak yine giymişsin o sinir hırkayı.

KUŞAT: (Hırkayı sırtında unuttuğunun farkına vararak) Soğuktan da bu sabah biraz.

SERAP: (Onun terliklerine yüksünme ile bakarak) Ayaklarında da o tirşe terlikler.

KUŞAT: (Özür diler gibi) Dalgınlığımdan farkında mıyım?

SERAP: Alıştın. Biliyorum onlarla rahat ediyorsun. (Sedire oturur, gözlük arkasına batmıştır. Onu gazetenin altından alır.) Çocuk gibisin Kuşat, ben gidince hemen kaçamak değil mi?

KUŞAT: Gözlerim ağrıyor zaman zaman.

SERAP: (Ayaklarını sedirin üstüne alıp oturmuştur. Tabloya bakarak) Yeşillere boğmuşsun yine resmi.

KUŞAT: (Hırkasını çıkarmış, çekecek de bulamadığı için acele acele ayakkabılarını giymektedir.) Neresini?

SERAP: (Sedirden kalkıp gelerek işaret eder.) Şurasını...sonra şurasını hiç lüzum yokken. Hep bir yeşile kaçış var sende...sarmaşıklar yapışmış gibi fırçana. (İşaretle) Şuraya bir beyaz isteriz çabuk.

Duru bir beyaz. (*Küşat onun dediğini yapar.*) Şuraya da gri. (*Küşat fırçayı sağ elinin serçeparmağı havada olarak tutmaktadır.*) Sana kaç kere demedim mi o parmağını kaldırma diye. Ne lüzum var a canım?

KÜŞAT: (*Parmağını indirir. Parmak yine kalkar. Sonra eli ile indirir.*) Alışmışım işte bir kerre.

SERAP: Fırçayı öyle tutunca çizgilerin bayağılaştığını görmüyor musun?

KÜŞAT: Hiç de değil.

SERAP: (*Yine kalkmış olan serçeparmağı göstererek*) İndir şunu rica ederim. Uykuda gibisin bugün.

KÜŞAT: Farkındayım ben de. (*Serap tekrar uzaklaşmış ve sedire rahat bir şekilde yüzükoyun uzanmıştır.*) Sen gelince doluyum, gidince boşalıveriyorum. Niye daha sık gelmiyorsun?

SERAP: İşlerim var.

KÜŞAT: Ne işlerin?

SERAP: Yine sorgu sual.

KÜŞAT: Hep o sırlı hava. İki aydır aynı uzaklık.

SERAP: Resme devam lütfen. Şu mavi çok bulanık.

KÜŞAT: Sanki senin hayatın duru.

SERAP: Sen beni bırak da resmine bak.

KÜŞAT: (*Fırçayı paleti bırakıp sedire onun yanına ilişmiştir.*) Her şeyini bilmek istiyorum apaçık.

SERAP: (*Hep yattığı yerden*) Değmez öğrenmeye.

KÜŞAT: (*Onun saçlarına doğru eğilip öperek*) Günde ancak iki saatini biliyorum senin. Gerisi sisler içinde.

SERAP: Öyle kalmalı. Taslağı güzel yapan ondaki sisli taraf, bitirilmemişlik. Tamam tablonun ne çekici tarafı var?

KÜŞAT: Resimde öyle ama, insanlarda?

SERAP: İnsanlarda da.

KÜŞAT: Belki de benim gördüğüm sade bayramlık yüzün.

SERAP: Kim bilir, belki de.

KÜŞAT: O bildiğim iki saatini on bir saat ileri, on bir saat geri uzatıp günlük hayatını tasarlıyorum.

SERAP: Boşuna yorma kendini. Yoktur öyle hayat. Bir kadının ancak iki saati ilgi çeker. Bazısının o kadar bile değil. Geri kalan saatler birbirinden yavan.

KÜŞAT: Sen öyle kadın değilsin ki.

SERAP: Evet ama yine de. (Küşat'ı tekrar işine göndermek için onun elinden fırçayı alıp tabloda bir yeri uzaktan yattığı yerden işaret ederek) Sol köşeyi iyi işlemen gerek.

KÜŞAT: (Serap'a sarılmak ister.) Seni istiyorum ama ben.

SERAP: Hep beylik laflar yine. (Onun kollarından kurtulur. Deminki rahat yatışı bozulduğu için canı sıkkın gibidir.) Akademide de böyle idin hep. Hatırlıyor musun? Natürmort yapamazdın, çünkü biraz sonra model diye koyduğun yemişleri yerdin. Nü resmi çizemezdin, çünkü dayanamaz onlara sarılmaya kalkardın. (Küşat'a alayla bakar.) Korkarın sen sanatçıdan önce insansın. (Bu sözlerinde hayal kırıklığı vardır.)

KÜŞAT: Anla beni.

SERAP: İşin kötüsü, galiba çok iyi anlıyorum.

KÜŞAT: Ben her şeyden önce sanatçıyım Serap.

SERAP: Sanatta aç kalmak gerek. Açlığı doyurmamak. Özlemi renklerine çizgilerine geçirmek.

KÜŞAT: İhtiyacım var sana. Sade o anlamda değil. Bir hayat yol-daşına. Her dakika konuşacağım, dertleşeceğim, arada bir de tartışacağım.

SERAP: (Onu usulca sehpaye doğru iter, fırçayı gösterir.) Bununla dertleş. (Resmi gösterir.) Bununla tartış.

KÜŞAT: Benim olmanı istiyorum. Anlıyor musun her zaman için. Bu yarışmaya neden sarıldım böyle bütün hırsımla?

SERAP: Kazanmak için.

KÜŞAT: Neyi?

SERAP: Birinciliği.

KÜŞAT: Hayır seni. Bu para bana yepyeni bir gelecek sağlayacağı, seni bana bağlayacağı için. Bir Roma gezisi tasarladım. Düşün Serap üç ay baş başa. Herkesten uzak.

SERAP: (Gülümseyerek) Çocuk.

KÜŞAT: Roma'da bir pansiyon bilirim Trevi Çeşmesi'nin yakınında. Bütün pancurları kapayacağız sımsıkı. Sabahları on ikiden önce kalkmak yok... Köşebaşında bir lokanta vardır. Küçük çiçekçinin yanında. Mavi glayöllere boğacağım odanı bütün. Akşam saatleri ne tatlı olur Roma'da. Taş avlularda sesler ne yumuşak yankılanır. Havada yaşama sevinci. Sevişme sarhoşluğu her yanda...

SERAP: Sonra...

KÜŞAT: ...sonra karım olacaksın. Ebediyen.

SERAP: İşte bundan korkuyordum, en sevmediğim kelime...

KÜŞAT: Karım mı?

SERAP: Hayır. Ebediyen.

KÜŞAT: Öyleyse ilk kelimeye diyeceğin yok.

SERAP: En sevdiğim kelime nedir biliyor musun?

KÜŞAT: Nedir?

SERAP: Şimdilik.

KÜŞAT: Bu hangi sorunun cevabı?

SERAP: (Alaycı) Biraz önce sorduğunun.

KÜŞAT: (Ona sarılıp öperek) Benim olacaksın. Benim olacaksın.

SERAP: Kollarımı acıtıyorsun ama.

KÜŞAT: Kıvrırcık sarı saçlı olacak çocuğun. Engin lacivert gözlü.
Sana benzeyecek.

SERAP: Sarhoş musun? Yoksa şaka mı yapıyorsun? Yiyip içip çocuk
doğuran kadınlardan mı sanıyorsun beni?

KÜŞAT: Deli gibi seviyorum seni, bilmiyor musun bunu?

SERAP: İlle böyle mi bitmeli?

KÜŞAT: Öyleyse bir sevdiğin var senin. Söyle.

SERAP: Manasız bir merak. Kimseyi sevmiyorum. Bırak da sen şimdi
beni, resmine bak. Böyle mi vereceksin jüriye?

KÜŞAT: (Tekrar paletini alır. Sehpanın başına geçmiştir.) Kazanırsam
gelecek misin?

SERAP: Kazan sen de...

KÜŞAT: (Ümitli ve sevinçli) Söz ama geleceksin.

SERAP: Belki...Bir müddet için. (Küşat bu dalgınlık sırasında göz-
lüklerini takar. Serap gözü tabloda olduğu için bunu görmemiştir.)
Duru, pürüzsüz bir mavi istemiştin senden.

KÜŞAT: (Paletin üstünde boyaları karıştırarak) Bu nasıl?

SERAP: Olmuyor yine. (Birden gözlükleri görmüştür.) Çıkarır mısın
şu gözlükleri kuzum.

KÜŞAT: Şimdi takmıştım.

SERAP: Ver onu bana. Beyaz al bakayım şimdi. (Küşat ona uyar.)
İşte bu mavi görüyor musun, bu mavi. Hiç bozma bunu. Nedir
bu taraftaki leke?

KÜŞAT: Simetri yapsın diye.

SERAP: Simetriden kaç demedim mi sana. Geçen hafta sildirdim ya onu.

KÜŞAT: Haklısın unutmuşum. Kapadım gri ile. Şimdi nasıl buluyorsun?

SERAP: Çok güzel, yürü böyle. *(Serap başucundaki gramofona yattığı yerden bir plak kor. Sonra telefonda bir numara çevirmeye başlar.)*

KÜŞAT: Ne o, kime telefon ediyorsun?

SERAP: Sen işine bak. Üstat'la konuşacağım.

KÜŞAT: Sana yaranmak için bana öndelik veren şu düzme sanat koruyucusu mu?

SERAP: Ben mi istedim sana para vermesini?

KÜŞAT: Para ile ilgin olmadığını bilirim. Ama çeki imzalarken gözü sende idi.

SERAP: Saçmalama.

KÜŞAT: Beğenmiyorum onun bakışlarını.

SERAP: Farkında bile değilim bakışlarının. Yemeğe çağırmış da beni...

KÜŞAT: Yemeğe mi? İstemiyorum. Gitmeyeceksin.

SERAP: Yargıçlar kurulunun iki üyesi ile tanıştıracak beni.

KÜŞAT: Onlar da onun gibi arsız bakışlı iki kart zamparadır herhalde...

SERAP: Senin için daha çok. Çıtlatmalıyım biraz tablonda ne yapmak istediğini.

KÜŞAT: *(Gönlü tok)* Anlayan anlar.

SERAP: Onlar kolay anlamaz. Oy dilenmek değil bu. Sadece hazırlamak hislerini, anlayışlarını. *(Dinlemeden numarayı tekrar çevirir. Telefona nazlı bir sesle)* Alo...benim. *(Güler.)* Evet. Küşat'ın atölyesindeyim. Doğru, çocuğum sayılır o benim biraz. *(Küşat, ya sabır der gibi gözlerini devirir.)* Yemek için buradan alın artık beni. *(Kapar. Küşat'a)* İşte bu kadar. Evime gitmesin diye boşuna. Bir sigaran var mı?

KÜŞAT: *(Aranır?)* Kalmamış aksi gibi.

SERAP: Biliyorum dokunuyor sana.

KÜŞAT: Şu köşedeki bakkaldan alayım. *(Gitmeye davranır.)*

SERAP: Tembellik için fırsat değil mi? Olmaz. Ben alır gelirim. Sen resmine devam et.

(Serap çıkar. Orta pencerede, kaldırımın üstünde, Serap'ın hızlı hızlı uzaklaşan adımları görülür. Pencerenin ortasında pantolonundan doktor olduğu anlaşılan iki ayak durur, döner ona bakar, sonra kapıya doğru yürür. Kapı zili. Küşat kapıya gider. Holde sesler: Ay Murat!)

KÜŞAT: *(Doktorla beraber içeri girerek)* Biliyor mu idin adresimi?

DOKTOR: Akademiye gittim. Ressamlara sordum. Aklına bir şey gelmesin sakın. Kimse yollamadı beni. Sırf kendi isteğim. Nihayet o ressama rastladım. Hani köşke gelen.

KÜŞAT: Azat.

DOKTOR: Azat mı idi onun adı? O verdi adresi.

KÜŞAT: E ne var, ne yok?

DOKTOR: İyilik, sağlık. *(Etrafına bakınarak)* Ne tuhaf burası.

KÜŞAT: Neresi tuhaf?

DOKTOR: Hele senin değirmeninden çok farklı. Orası ağaçların üstüydü. *(Pencereye bakar.)* Burası ayakların altı.

KÜŞAT: Bütün eserlerimi burada yaptım.

DOKTOR: *(Sehpaya bakarak)* Yeni bir şey mi var?

KÜŞAT: Yarışmaya hazırlanıyorum.

DOKTOR: Hani şu sözünü ettiğin? Aracı falan değilim ben. Neme lazım. Sırf geçerken...

KÜŞAT: Bir işin mi vardı bu kıyıda?

DOKTOR: Belgemi almaya geldim. Bir vakitler bu kıyıdaki hastanede çalışmıştım ya. *(Övünçle)* Artık o kıyıdaki hastaneye yerleşiyorum.

KÜŞAT: *(Anlamış gibi)* Yoksa?

DOKTOR: *(Övünçle)* Nihayet razı oldular.

KÜŞAT: Gözünaydın.

DOKTOR: Sağ ol. Biraz da senin gidişin hızlandırdı işi...Erkeksiz kalınca aile...

KÜŞAT: Sevindim senin hesabına.

DOKTOR: Darısı başına. *(Düşünceli)* Yapmamalıydın bunu Küşat.

KÜŞAT: Bırak şimdi açma bunları.

DOKTOR: Bana ne zaten. Elçi diye gelmedim ben. *(Tabloya bakarak ve anlamayarak)* Nedir bu şimdi hesapça?

KÜŞAT: Ne anlıyorsan o...

DOKTOR: Ayıp değil ya, hiçbir şey anlamıyorum.

KÜŞAT: (Kırgın) Hiçbir şey değildir öyleyse.

DOKTOR: İşte modern resmin bu rahatlığına bayılıyorum. Her ne ise, ben buraya resim çözümlemeye gelmedim.

KÜŞAT: Anladık yahu. İşin varmış, geçiyordun, uğradın.

DOKTOR: Seni merak ettik doğrusu. İki aydır ne bir haber, ne bir kart.

KÜŞAT: Sen beni anlamıyorsun. Kapat artık bunları.

DOKTOR: (Asıl söylemek istediğini açmaya karar vermiş gibi) Vur, fakat dinle.

KÜŞAT: Ne vururum, ne dinlerim. Yarına yetişecek bu. Dikkatimi bozma, ne olur. (Birkaç fırça daha vurur. Bôbürlenerek) Hepiniz anlayacaksınız yarın. Festekiz yapmak istediğiniz Küşat kimmiş. Bak şuraya. Bu şekiller sana bir şey hatırlatmıyor mu?

DOKTOR: (Bakarak) Ustura gibi bir şey.

KÜŞAT: Şu figüre bak canım. Bir ucu da şurada. (Doktorun aptal aptal bakması üzerine ona yardım ederek) Nedir bunlar. Ka...

DOKTOR: Ne Ka'sı?

KÜŞAT: Tamamla gerisini Kaa...

DOKTOR: (Bir ona, bir resme bakarak) Kayabalığı diyeceksin ama öyle olmaz onun sırtı.

KÜŞAT: Hayır efendim Ka...

DOKTOR: (Tamamlayarak)ma.

KÜŞAT: Devenin başı. Nedir bu yah Ka...

DOKTOR: Sıkıldım birader söyle de öğrenelim. Hiç böyle bilmece gibi resim de görmemiştin. Her ressam resminin yanına geçip de seyirciye fısılayacak değil ya Ka...ü..., kü..., diye.

KÜŞAT: Bulup çıkarmanı istiyorum. Bileceksin bunu. Bak şu resme. Ka...

DOKTOR: Nat.

KÜŞAT: (Sevinçle) Tamam.

DOKTOR: Hay Allah aklıma geldi de söylemedim. Peki ama hani uçak? Nerde pilot?

KÜŞAT: (Sevinci kursağında kalmıştır.) Öyle kanat değil birader.

DOKTOR: Ha anladım kuş kanadı. Peki öyle ise nerde kuş? (Küşat'ın alayla bakması üzerine) Anladım. Belki de bu soruyu sordurtmak için yaptın bu tabloyu. Belki de bir işaretparmağı yapacaksın şuraya, seyirciye dönük. Senden âla kuş olur mu demek ister gibi.

KÜŞAT: Yok efendim, neler çıkarıyorsun. Figüratif çalıştım halbuki az çok bu resimde. Değirmen kanadı değil mi bunlar dostum?

DOKTOR: *(Hatırlamıştır.)* Bizim bahçedeki?..

KÜŞAT: Ta kendisi...

DOKTOR: Çok değişmiş birader, tanıyamadım. O badana rengi değil mi idi? Peki değirmenin çevresinde arapsacı gibi birbirine girmiş bu çizgiler, iç içe karışmış renkler ne oluyor?

KÜŞAT: Chaos.....anlamıyor musun?

DOKTOR: Öyle bir şey yoktu ki.

KÜŞAT: Bu geceleyin dostum. Geceleyin, renkler ve şekiller kararsızlık içindeler.

DOKTOR: Ya.....

KÜŞAT: Heyecanla yeni bir sabahı bekliyorlar. *(Doktor resme bakar, pek inanmamıştır.)* Ve değirmen dönüyor. Karanlıkları öğütüp mavi bir sabah yapmaya.

DOKTOR: *(Bunu beğenmiştir.)* Güzel bak. Manalı. Beğendim bunu. Sen kendin mi buldun?

KÜŞAT: Elbet...

DOKTOR: Demek orda geldi sana bu ilham, değirmende?

KÜŞAT: Tabii.

DOKTOR: Tevekkeli değil oraya çıkışın.

KÜŞAT: *(Övünçle)* Yeryüzüne gelişimin sebebini hep sorar dururdum kendi kendime.

DOKTOR: Bunu yapmak içinmiş demek. *(Küşat'ın başıyla onu onaylaması üzerine)* Şimdi anladın ya rahatlamışsındır artık. Dönemde bir engel kalmadı demektir.

KÜŞAT: Yo yanlış anladın.

DOKTOR: Neden?

KÜŞAT: Hiç böyle bir niyetim yok benim. Yarışmayı kazanırsam Roma'ya gitmek istiyorum.

DOKTOR: Gör orayı da bir kerre. Belki dönüşte.

KÜŞAT: Ben nerde, efendim nerde?..

DOKTOR: Çekiniyorsun anlıyorum. O geçenlerden sonra. Onlar da olanı biteni bağışlamaya hazır anladığım. Ama ne de olsa, onur yarası. Herkes ne der kaygısı.

KÜŞAT: *(Kaçamaklı, üstünde fazla durmak istemez gibi)* Fahrünnisa iyi ya?

DOKTOR: İyicedir hamdolsun. Son zamanlarda biraz düzeldi.

KÜŞAT: (*Telaşla*) İlk zamanlar?

DOKTOR: Değirmene dadanmıştı. Korktuk tabii haklı olarak. Dayısı gibi yapacak diye. Sonra Bromiral kürü, bol B vitamini, bir de ılıcalar, hani dolaydaki. Kan sayımı normalleşti. Yine değirmene çıkar diye kayınpeder orayı yıktıracak şimdi.

KÜŞAT: (*Telaşla*) Değirmeni mi? (*Birden kendine gelerek*) Şey..... yıktırırsa yıktırsın.

DOKTOR: Yıktırıcı arıyor. Bulunca. (*Yıkma işareti*) Yallah! (*Tabloya bakıp*) İyi oldu resmini yaptığın. Hatıra kalır hiç olmazsa.

KÜŞAT: (*Pencereden yana korku ile bakıp usulca*) Görürsen ona de ki...

DOKTOR: (*Sevinçle*) Tabii göreceğim. Aynı evde oturuyoruz. Ne diyeyim?

KÜŞAT: Ona de kionu sevdim. Çok tatlı, bulunmaz bir kızdı. (*Doktor memnun memnun dinlemektedir.*) Ama sanatım her şeyin üstünde. (*Doktor'da hayal kırıklığı*) O bir sanatçı ile evlenmek bahtsızlığına uğradı. Görüyorsun yollarımız ayrı. Sanatçının keşişler gibi çetin bir hayatı var. Kader, tecelli, ne demeli?

DOKTOR: (*Son söze gülmekten kendini alamamıştır.*) Kayınbabanı göreceğin gelmedi mi? Hürrem Sultanı, baldızını, kaynını?

KÜŞAT: Hepsi belki iyi insanlar. Kendi çapları içinde. Ama dedim ya benim dünyam burası.

DOKTOR: Ne demeli.

(*Kapıda anahtar tıkırtısı, gelen Serap'tır.*)

SERAP: Ne o misafir mi?

KÜŞAT: Doktor Murat, askerlik arkadaşım.

DOKTOR: Sade o kadar mı? (*Serap'a döner.*) Çok işitmişliğim var hanımefendi.

SERAP: Sarmaşıklı köşkten yeni haberler mi? (*Tabloya bakar.*) Çene ye dalmışsın galiba, hani kapanacaktı şu simetri. (*Küşat gösterdiği yere gri sürer.*) Biraz daha yana doğru.

DOKTOR: (*Bu sahneyi ilgi ile seyretmiştir. Küşat'a*) Bu resmi ben yapıyorum demiştin bana.

SERAP: Elbette o yapıyor.

DOKTOR: (*Küşat'a*) Sen suflörle sahneye çıkmış bir aktöre benziyorsun.

KÜŞAT: Neler söylüyor bu?

DOKTOR: Yahut bir ispiirtizmacının elindeki medyum.

SERAP: Neler saçmalıyorsun.

DOKTOR: Gerçeği söylüyorum.

KÜŞAT: Hani aracı değildin sen.

DOKTOR: Kendi hesabıma konuşuyorum.

KÜŞAT: Hani rastgele gelmiştin. Hani buradan geçiyordun.

DOKTOR: Hayır ben geçmiyordum. Bilerek geldim.

SERAP: Küşat'ı götürmeye mi yoksa?

DOKTOR: Keşki götürbilseydim. Özür dilemesini istiyorlar yaptığından. Bilirim onun da niyeti yok buna.

KÜŞAT: Öyle ise...

DOKTOR: Sadece bir haber getirdim.

SERAP ve KÜŞAT: *(Merakla)* Ne haberi?

DOKTOR: Yakında baba oluyorsun Küşat.

(Küşat'ın elinden fırça resmi bozarak düşer.)

SERAP: Dikkat! Resmi berbat ettin!

DOKTOR: *(Küşat'a)* Affedersin dikkatini bozdum. Söylemek zorunda idim vicdanıma karşı.

SERAP: *(Küşat'a)* Sevindin mi?

KÜŞAT: *(Gözleri yaşarmıştır. Silerek ve şaşkınlıkla gözlüğünü yeniden takarak)* Şey, bilmem. Şaşırdım da.

SERAP: Festekizler sevinmişlerdir herhalde. Gözleri aydın. Soyları ürüyor.

KÜŞAT: Beni biraz yalnız bırakır mısın?

(Kapı çalınır.)

SERAP: Ben gidiyorum zaten. Üstat geldi galiba.

(Gidip kapıyı açar. Üstat girer.)

ÜSTAT: Emriniz gereğince geldim.

SERAP: Şimdi çıkıyoruz.

ÜSTAT: *(Laf olsun diye)* Ne âlemde delikanlımız?

SERAP: *(Tablonun önüne siper olarak)* Şimdi hiç görmeyin daha iyi. Yarına yeniliği kalmaz.

AZAT: *(Aralık kapıdan girerek)* Demin paketimi unutmuşum sende Küşat. *(Üstat'ı görünce şaşırmıştır.)* Tuhaf bir karşılama. Siz de burda. Yoksa resim için şimdiden mi not veriyorsunuz?

ÜSTAT: (Özür diler gibi) Hanımefendiyi almaya gelmiştim.

AZAT: (Serap'ı görmekle çok afallamıştır.) Sen?

KÜŞAT: (Araya girerek) Ne oluyor?

AZAT: (Serap'a bakarak) Demek ona da yardım ediyordun.

ALTINCI TABLO

DEKOR: Aynı Dekor: Perde açıldığında sahne boştur. Kapıda anahatar tıkırtısı. Küşat girer, boynu bükük, elinde tablosu. Resmi seh-paya kor. Çok üzüntülüdür. Hıncını yere fırlattığı fırçalarından alır. Sedirin kenarına ilişir. Bir ara kendini tutamaz ağlar. Sonra kararını vermiş gibi sigara masasını çeker. Bir mektup kâğıdı alıp hırslı hırslı bir şeyler yazmaya başlar. Telefon zili.)

KÜŞAT: (Telefonda) Evet benim. Hangi gazete? Tek oy vermemiş alçaklar...Evet Azat birinci. Ne dedin? Belli mi idi. Bakıyorum iyi işlemiş bütün gazetecileri... Böyle de demiyor musunuz? Yahu ne vardı onun kompozisyonunda. Evet olduğu gibi yazabilirsin. Bal gibi dalavere. Nasıl? Akademiye de tayini mi çıkmış? Yıl uğursuzun. Dalavere diyorum. Dalavere. Jüri üyelerine de yazacağım zaten. (Kapar.) Aşağılık herifler.

(Tekrar masanın başına geçer. Mektubuna devam eder. Orta camda Serap görülür. Eğilip içeri bakar. Onun mektup yazdığını görünce piyano çalar gibi camı tıkırdatır. Küşat'ta hiçbir tepki görülmez. Serap anahtarla girer. Küşat yazdıklarını acele örter. Serap gelir arkadan onun gözlerini kapar.)

SERAP: Dargın mısın bana?

KÜŞAT: Onurumla oynadınız. Adımı mahvettiniz.

SERAP: Kaybetmesini de bilmeli.

KÜŞAT: Benim hakkımdı bunu kazanmak. Çelme. Baltalama.

SERAP: Dinle beni. Sana haksızlık yapılmadı.

KÜŞAT: Ya ne oldu?

SERAP: Ben de çok şaşıtm. Tablon son hali ile hiç fena değildi. Ben gittikten sonra basmışsın yine yeşili. Simetrileri, bayağılıkları.

KÜŞAT: Farkında değilim. Altüst oldu kafam.

SERAP: Değirmenin mavilik öğütmüyordu. Yeşillikleri geniş getiriyordu. Dün seni bırakmamalı imişim.

KÜŞAT: Beni tam destekleyeceğin anda. Hem beni buraya çağırdın, hem yarı yolda bıraktın.

SERAP: Ben seni çağırmadım. Kendin geldin peşimden.

KÜŞAT: Hani beni yalnız bırakmayacaktın?

SERAP: Böyle bir söz vermemiştim.

KÜŞAT: Ümit vermiştin.

SERAP: Daha gençken, sekiz yıl önce bile böyle bir şey söylememiştim. Suçu ille birine yükleme.

KÜŞAT: Kime yükleyeyim?

SERAP: Bir dükkânın önünden geçiyordum demin. Yeni bir makine gelmiş. Durdum vitrinin önünde, seyrettim.

KÜŞAT: Nasıl makine?

SERAP: Basıyorsun düğmeye bir borudan odanın havasını içine alıyor. Öbür borusundan sana tertemiz bir orman havası veriyor. Aslında basit bir şey. O² yu, O³ yapmak.

KÜŞAT: Ne ilgisi var bunun şimdi?

SERAP: Düşünüyorum da gerçek sanat aşağı yukarı bu galiba. Günlük olayların, olağan konuların oksijenini alıp ozonlaştırmak, orman havası gibi vermek.

KÜŞAT: Ben böyle değil miyim sence?

SERAP: Darılma ama sen orman havasını oda havası haline getiriyorsun. Nasıl rezil edebilir insan o güzel konuyu? Dediklerimi yapsaydın kazanacaktın. Ama yaratılışın üstün geldi. Ben ne yapayım?

KÜŞAT: Hangi yaratılışım?

SERAP: Festekizlik tarafın uyandı belki. Baba olduğunu öğrenince.

KÜŞAT: Laf. Hepiniz bir oldunuz beni alt etmek için.

SERAP: Ne çıkarımız vardı?

KÜŞAT: Kazansaydım seni bana ebediyen...

SERAP: (Alayla) Yine mi ebediyen...

KÜŞAT:seni bana sonsuzluğa kadar kaptıracaklarını biliyorlardı. Parmaklarım tam sana ulaşmışken altımdaki iskemleyi çektiler. Niye sakladın benden?

SERAP: Neyi?

KÜŞAT: Azat'ı. Azat'la dostluğunu.

SERAP: Sokaktan alınmış bir malmışım gibi konuşuyorsun benimle.

(*Pencerede Azat'ın bacakları belirir. Sigara içtiği ve birini beklediği bellidir.*)

KÜŞAT: (*Pencereyi göstererek*) Geldi işte sevgilin, içeri giremiyor utancından.

SERAP: Ne sevgilim, ne de utançlı. Kapıda buluşacaktık sana gelmek için.

KÜŞAT: Balayına mı çıkıyorsunuz?

SERAP: Yo hayır.

KÜŞAT: Hadi çal ıslığını, parolanı. Polonezini. (*Serap'ın çekinmesi üzerine*) Yahut da vur cama uzun parmaklarınla. Tıpkı bana vurduğun gibi.

SERAP: (*Onu susturmak ister.*) Küşat!

KÜŞAT: (*Cama doğru giderek*) Ben çağıracağım. (*Islıkla Polonezi çalar. Azat Serap sanarak sokakta dört yanına bakınır. Sonra içeri bakar. Durumu anlar, gülümser. Küşat kapıyı açmaya gider, birlikte girerler.*)

KÜŞAT: (*Alaycı*) Kutlu olsun.

AZAT: Dün kutladın ya.

KÜŞAT: Bugün de Akademiye tayinini. Tanrı yürü ya kulum, dedi.

AZAT: E öyle oldu biraz. Senin resmin de gerçekten güzeldi. Yazık oldu.

KÜŞAT: (*Alayla*) Öyle mi?

AZAT: Ne var ki, bazı göze batan yanlışlıkların vardı.

KÜŞAT: Bak sen şu işe. (*Serap, Azat'a başı ile bırak şimdi bunun sırası mı der gibi işaret etmektedir.*) Sizi dinliyorum. Buyurun üstat.

AZAT: Renk titreşimlerine boş vermişsin bir kerre kompozisyonunda. Hiç turuncu ile kırmızı arkaya atılır mı? Belki aklınca yeni bir buluş, ama irkiltmemeli insanı.

SERAP: (*Azat'a*) Azat!

KÜŞAT: Başka öğütleriniz?

AZAT: Bilirsin seni çok severim Küşat. Sana dostça bir şey salık veriyim mi? Bu çeşit kompozisyonlarda pek şans görmüyorum sende. Senin yerinde olsam mozaik yapardım. Boncuk kırıp masa yapardım. Bak perde boyamakta da hayli iş var. Yapan da az. (*Serap'a bakarak*) Biz de iş bakımından desteklerdik değil mi?

KÜŞAT: Eksik olma kardeşim. Çok iyi kalplisin. Ama benim gelece-

ğimi düşünmeyin siz. (*Ordan bir mektup alarak*) Tanrıya şükür, beni bu halimle beğenenler de var.

AZAT: Bu ne?

KÜŞAT: Bu sabah aldım. Yarışmayı kaybettikten sonra.

AZAT: (*Mektuba bakarak*) Büyük bir fresk işi ismarlıyorlar. Nerede imiş bu?

KÜŞAT: Yerini sonra söyleyeceklermiş.

AZAT: (*Okuyarak*) “Eserlerinizin hayranıyım” diyor bir yerde. Herhalde görmemiş resimlerini.

KÜŞAT: Hayır. Tersine görmüş son resmimi.

(*Serap mektuba bakmış ve alaylı alaylı gülmüştür.*)

KÜŞAT: (*Masanın üstünden başka bir mektup alarak, Serap’a*) Bu da senin Üstat dediğin o heriften. Bu sabah göndermiş hemen. Borcunu geri istiyor. Ben kazanamayınca tabii. (*Azat’la Serap’a bakar.*) Hele senden de bir umacağı kalmayınca...

SERAP: İleri gidiyorsun.

KÜŞAT: Üç gün süre veriyor, sonra icra.

SERAP: Neden böyle birden döndü. Bir şey yaparız.

KÜŞAT: (*Ellerinden mektupları kaparak*) Lüzum kalmayacak.

AZAT: Ne demek istiyorsun?

KÜŞAT: Benim borçların sizi ilgilendirmez. Para bulamazsam (*Tablolarını gösterir.*) Bunları bırakacağım ona...

SERAP: Bir yere mi gidiyorsun? Roma’ya mı yoksa?

KÜŞAT: Çok daha uzağa...

AZAT: Güzel. Hava alırsın biraz...

SERAP: Para? Pasaport?

KÜŞAT: (*Arka cebini yoklayarak*) Hepsi tamam. Cebimde. (*Azat’a dönüp*) Çok faydalandım aydınlatıcı konuşmanızdan. Devam edin üstat.

AZAT: Bitti söyleyeceklerim. Sen benim kompozisyonumu nasıl buldun?

KÜŞAT: (*Deminki alaycı halini bırakmıştır, hırsla*) Aşağının bayağısı, üstünkörü, yavan, orta malı.

AZAT: Bir dereceye kadar haklısın. Onun şah eserim olduğunu iddia etmedim. Şah eserimi ayrıca yapıyorum. Bu sadece göstermelikti, yarışma için.

KÜŞAT: (*Serap'ı göstererek*) O sana yardım etmedi mi?

AZAT: Etmedi diyorum. İhtiyacım yoktu zaten.

SERAP: (*Dargın*) Öyle mi?

AZAT: (*Serap'a*) Yanlış anlama. Her zaman ihtiyacım var sana. Ama yarışma için fikrini almak belki de zararlı olabilirdi. (*Küşat'ı gösterip*) İşte örneği. (*Küşat'a bakar.*) Yarışma için nasıl hazırlandım biliyor musun? Bir kâğıt aldım. Bir yana yargıçlar kurulu üyelerinin adını yazdım, öbür yana zevklerini, anlayışlarını.

KÜŞAT: Daha doğrusu zevksizliklerini, anlayışsızlıklarını...

AZAT: (*Devam ederek*) Ahfeş Bey, nonfigüratif mi sever, tablo nonfigüratif olacak dedim. Mehveş Bey, griye mi bayılır, dominant renk olarak griyi seçtim. Ahmet Bey yumuşak çizgileri mi seviyor, gelsin yumuşak çizgiler. Mehmet Bey, klasik ekole mi hayran, o kalıplar içine döktüm konumu. Üstat'ın koleksiyon merakı mı var, bol keseden dört tablomu armağan ediverdim kendisine.

KÜŞAT: Bu şekilde oybirliği ile kazanmamana şaşmalı.

AZAT: (*Acınarak*) Kazanacaktım da. Aksi gibi bir üye değişti son dakikada. Picassocu imiş meğer adam. Bilsem onun için bir de boğa figürü eklerdim köşesine...

KÜŞAT: (*Serap'a*) Görüyor musun, kimler kazanıyor. Bu ilhamı da ona sen mi verdin yoksa?

SERAP: (*Kesinlikle*) Hayır. O kendi bulmuş.

KÜŞAT: (*Azat'a*) Şimdi anlıyorum beni nasıl ayarttığını. İki aydır ben burda ter dökerken o kahvelerde jürinin zevklerini öğrenirmiş.

AZAT: (*Övünçle*) Tek günde yaptım tablomu...

KÜŞAT: Dolandırıcısınız hepiniz.

AZAT: Ağzını topla.

SERAP: Ben de mi?

KÜŞAT: Neden gizledin onunla seviştiğini?..

SERAP: Sevişmiyorduk ki. (*O hecesinin üzerine basarak*) O beni çok severdi.

KÜŞAT: Senin de kim olduğunu şimdi anladım.

SERAP: Ben hiç kimseye, hiçbir gün olduğumdan başka görünmedim.

KÜŞAT: Nesin sen? Kadın mı?

SERAP: Hayır.

KÜŞAT: Şeytan mı?

SERAP: Değil.

KÜŞAT: Sanatçı mı?

SERAP: Hiç değil.

KÜŞAT: Sen nesin biliyor musun? Sanat dostu kılığına girmiş platonik bir orospu.

SERAP: Kendine gel Küşat!

KÜŞAT: Hayatta en büyük zevkin "Ona ben akıl verdim. Öbürünü ben güttüm" diye övünebilmek.

SERAP: Ya sen nesin biliyor musun? (Bayağı kızmıştır.) Kabiliyet-sizliğini her gittiği yere sürükleyen zavallı bir ressam.

KÜŞAT: Öyle düşünmezdin ama eskiden.

SERAP: Evet eskiden. Belki de bir şeydin o zaman. Gençliğin vardı hiç değilse. O çağda her genç az çok sanatçıdır.

KÜŞAT: Sen öyle bil. Ben büyük ressamım. İlerde anlayacaksınız hepiniz.

SERAP: Alt katta selvilerin içinde başın ağrıyordu. İyi alamet. Ama üst katlarda da başın dönüyordu. Aşağıyı istiyorsun. Kötü işaret. Sen ne alt katın ne üst katın, sen orta katın adamısın Küşat. İkisinin ortasında asma bir katın.

KÜŞAT: (Deminki mektubu göstererek) Peki buna ne buyrulur?

SERAP: Zorla söyleteceksin beni. Onu Fahrünnisa sağlamış sana. Bir yardım olsun diye. Onurunu yaralamadan.

KÜŞAT: Yalan söylüyorsun.

SERAP: Sor inanmazsan doktora.

(Bu Küşat'ı sanki yıkmıştır. Bir iskemleye çöker. Odada uzun üzücü bir sessizlik.)

AZAT: (Serap'a yavaşça) Bunu söylemeyecektin.

SERAP: (Oldu bir kerre der gibi) Kızdırmasaydı beni.

AZAT: Demek karısı, o ümitsizliğe düşmesin diye. Ne şefkatli bir kadın.

SERAP: (Küçümseme ile omuz silkerek) Örnek aile kadını. (Gözleri bir yere dalmış kara kara düşünen Küşat'a yaklaşarak) Dinle beni Küşat!

KÜŞAT: (Uykuda gibi. Gözleri hep dalgın. Elindeki boya kazımaya yarayan bıçağı parmakları arasında döndürerek) Gidin burdan! Yalnız bırakın beni!

SERAP: Bak ne söyleyeceğim.

KÜŞAT: (*Ayağa kalkmıştır.*) İstemiyorum. Gidin burdan. (*Gittikçe öfkelenerek*) Ne duruyorsunuz! (*Birden elindeki bıçakla tabloyu delip yırtarak*) Defolun burdan!

AZAT: (*Önlemeye çalışır.*) Ne yapıyorsun?

KÜŞAT: (*Acı bir gülümseme ile*) Ve Değirmen Dönermiş. (*Tabloya bir bıçak daha saplayarak*) Dönmeyecek artık...

SERAP: Deli mi oldun?

KÜŞAT: Asıl şimdi akıllandım. (*Alaylı*) Ve Değirmen Dönermiş. Dönüp de ne halt edermiş? (*Serap'a bakarak*) Senin gelgeçliğini, kalpsizliğini, (*Azat'a dönerek*) senin yüzsüzlüğünü, şarlatanlığını.

AZAT: (*Bunu benimsememiştir. Arkasında biri varmış gibi bakar. Sonra dönüp*) Ne, bana mı?

KÜŞAT: Üstat'ın döneçliğini, esnaflığını temizleyip götüremedikten sonra...(*Pencereden öteye dalgın bakarak*) Al o kıyıyı vur bu kıyıya. Nah sersem kafa. Orda selviler, sarmaşıklar. Burda çelmeler, entrikalar.

AZAT: Ama sen.

KÜŞAT: Defolun burdan! Elimden bir kaza çıkmadan.

(*Azat korku ile çıkar.*)

SERAP: Ben de mi?

KÜŞAT: (*Ona sırtını dönüp*) Asıl sen Serap. Asıl sen.

SERAP: Ben o sözü...

KÜŞAT: Boşuna Serap. Nasıl olsa gidecektin, gitmiştin. Bırak da bari sonunda sana ben git demiş olayım. Onuruma karşı.

SERAP: (*Bu çözümden biraz hafiflemiş gibidir.*) Söz ver ama mantıklı olacağına.

KÜŞAT: Hakkın var. İnsan sanatçı olamayınca hiç değilse mantıklı olmasını bilmeli. Olurum, merak etme. (*Alayla*) Hoşça kal, sislerimin feneri.

(*Serap ona doğru gidecek olur ama Küşat'ın bağırması üzerine vazgeçer.*)

KÜŞAT: Sana söylüyorum. Ben gemimi kayalara bindirdim. Başkalarına çevir sen artık fenerini.

(Serap usulca dışarı süzölmüştür. Onlar gidince Kûşat sedire çöker. Sonra karar vermiş olarak, biraz önce yarım bıraktığı mektuplarını tamamlamaya koyulur. Sahne kararı: Aydınlandığı zaman Kûşat'ı gece açık pencere önünde görürüz. Dışarda yağmur. Kûşat yazıp bitirdiği mektupların zarfını kapatmaktadır. Bunları pencere dışındaki bir çocuğa uzatır.)

KÛŞAT: Elden vereceksin bunları anlıyor musun? Birini Üstat'a, birini Azat'a, birini de gazeteye. *(Çocuğa bahşış uzatır. Çocuk uzaklaşır. Kûşat telefonu açar.)* Alo! Öbür kıyayı istemiştim. Numara cevap vermiyor mu? Peki vazgeçin. *(Sonra yavaşça odasına gider. Bir tabanca sesi. Sessizlik. Biraz sonra kapının yumruklandığı duyulur. Fahrünnisa'nın "Kûşat Kûşat" diye bağırın sesi. Birinin camı kırıp içeri atladığı görülür. Atlayan dışardakilere kapıyı açmıştır. Karanlıkta Fahrünnisa, doktor, Süleyman yatak odasına koşarlar.)*

SÜLEYMAN: *(Telefona koşar.)* Çabuk bir cankurtaran.

YEDİNCİ TABLO

DEKOR: Aynı Dekor: Kapıda bir otomobil durur. İyileşmiş olan fakat yüzü hâlâ zayıf ve sarı Kûşat doktorla Fahrünnisa'nın kolunda içeri girer.

DOKTOR: *(Dışardaki birisine)* Çok teşekkür. Başdoktora selamlar. *(Fahrünnisa sedire oturan Kûşat'ın arkasına yastık koymaktadır.)*

KÛŞAT: Beni hasta yerine koymayın artık.

DOKTOR: Hasta değilsin biliyoruz. Ama neler geçirdiğinin farkında mısın?

KÛŞAT: Gittik geldik o kadar.

DOKTOR: Hem de kapalı bir kompartımanda yolculuğun farkına varmadan.

KÛŞAT: Sana borçluyum bunu.

DOKTOR: Her şeyden önce Fahrünnisa'nın şefkatine. Kırk sekiz saat uyumadan beklediği günler oldu. Sonra da kendi eline borçlusun biraz. Bu titrek eline. İlkın çok kötü görünüyordu durum. Ümidi kesmiştim doğrusu. Asıl elin kurtardı seni. Bil-

mez misin askerde de tam tetiği çekerken titrerdi. Kalp yerine ciğeri delmiş kurşun.

KÜŞAT: Mektup filan var mı bana?

DOKTOR: Herkes öldü biliyor. Kimden gelecek mektup?

FAHRÜNNİSA: Yalnız Akademinin çelengi geldi. Bir de Ressamlar Birliği'nin. Bunlar da başsağlığı telgrafları.

DOKTOR: Elinin son saniyede titremesi kurtardı onu dedim de Üstat'a, ne dese beğenirsin? Çizgilerindeki o titrekliliği bilerek yapıyor sanırdık, desene o bile tesadüfenmiş dedi.

KÜŞAT: Ne derse desin. Hakkımda yazdığı o yazı her şeyi affettirir.

FAHRÜNNİSA: Hangi yazı?

KÜŞAT: Ben öldüğüm, (*Gülerek düzeltir.*) öleceğim gün yazdığı. Bak ne diyor.

FAHRÜNNİSA: Bırak yorma nefesini.

KÜŞAT: Hastalık yormayın bana. Bak ne diyor: Küşat'ın manevi hatırası önünde özürle eğiliriz.

FAHRÜNNİSA: Üstat mı yazıyor bunu?

KÜŞAT: Elbette ya. (*Okur.*) Eserleri karşısındaki anlayışsız tutumumuz uzağı görememe, özüne inememe yetersizliğimiz onun hayattan ayrıldığı bugün olsun, kafamıza dank etmelidir. Onda bir uçurum derinliği vardı.

FAHRÜNNİSA: (*Başka bir gazeteyi uzatır.*) Bu nedir?

KÜŞAT: Başlığı bakın. (*Okur.*) Akademi, büyük ressam Küşat'ın adını bir dershanesine veriyor.

DOKTOR: (*Fahrünnisa'ya*) O telegrafı gönderenin kim olduğu anlaşılmadı mı hâlâ?

KÜŞAT: Kime?

FAHRÜNNİSA: Bize senin intiharından üç saat önce. Sanki bilmiş gibi.

KÜŞAT: Tuhaf şey.

FAHRÜNNİSA: O telgrafı alınca atladık tabii uçağa. Hepimiz.

KÜŞAT: Bugün gidiyorlar değil mi babanlar? (*Fahrünnisa doktorun yüzüne bakar. Küşat gazetelere dalmıştır.*) Resim ve Heykel dergisi de bir yaprağını bana ayırmış. Bütün ressamların hakkımdaki sözleri ile. (*Gülümseyerek*) Ölümün yüzümü okşaması gerekmiş, dehamın anlaşılması için.

FAHRÜNNİSA: (*Küşat'ın alnına düşmüş saçlarını usulca ortadan ayırarak taramaktadır.*) Beş buçuk uçağına yetişeceğiz değil mi?

KÜŞAT: Ne uçağı?

FAHRÜNNİSA: Dönmüyor muyuz? (*Doktora*) Siz söylemediniz mi?

KÜŞAT: Döneceğimi nerden çıkardınız? (*Saçlarını düzeltmeye çalışan Fahrünnisa'nın elinden silkinir.*)

DOKTOR: Başdoktor öyle söyledi.

KÜŞAT: (*Sinirli*) Başdoktor ne karışır benim hayatıma. Oraya gitmek ha? Deli mi oldunuz siz? Tam değerimin kabul edildiği sıra.

DOKTOR: Başdoktor raporunda ne diyor: Ancak öbür kıyının iklimi iyi gelirmiş sana. Sağlığın için.

KÜŞAT: Bir şeyim yok benim. Çok iyi hissediyorum kendimi.

FAHRÜNNİSA: Peki ben?

KÜŞAT: Burada benim yanımda kalacaksın sen. Artık durum başkalaştı.

FAHRÜNNİSA: Ya annem babam. Onlar sensiz giderler mi?

KÜŞAT: Dönecekler.

FAHRÜNNİSA: Bilmezsin ne gözyaşı döktüler, ne üzüldüler senin yüzünden. Bunu benim için yaptığını biliyorlardı. Vicdan azabından.

DOKTOR: Konuya komşuya ne kadar böbürlenecekler şimdi.

FAHRÜNNİSA: Elbette. Hakları değil mi? O asil hareketiyle ailemize ne kadar layık olduğunu gösterdi Küşat.

KÜŞAT: (*Şaşkınlık içinde*) Demek orada böyle yorumladılar. Halbuki ben.

FAHRÜNNİSA: (*Korku ile*) Halbuki sen bunun için intihar etmemiş mi idin yoksa?

KÜŞAT: (*Güç durumda*) Şey. Bunu sonra konuşuruz. Seni seviyorum ve benimle kalacaksın. Yeni bir çalışma devri başlıyor şimdi. Göreceksin siparişler nasıl yağacak. (*Kalkıp sehpa ya doğru yürüyecek olur.*)

FAHRÜNNİSA: (*Onu önleyerek*) Deli misin? Daha iyileşmeden.

DOKTOR: Otur yerine kuzum.

KÜŞAT: Peki peki. (*Telefon.*)

FAHRÜNNİSA: (*Telefonu açar.*) Allo. Evet benim babacığım. Evet biraz önce taburcu ettiler. Nasıl? Geliyor musunuz?

KÜŞAT: (*Fahrünnisa'ya*) Sakın gelmesinler buraya. Sen git anlat. Gitmeyeceğimi söyle. Anlıyor musun?

FAHRÜNNİSA: (*Telefona*) Hayır hayır. Siz gelmeyin. Ben oraya geliyorum. Anlatacaklarım var. (*Kapar. Kûşat'a*) Çok şaşırdılar. Son sözün bu mu Kuş?

KUŞAT: Evet. (*Fahrünnisa ağlamamak için dudaklarını ısırarak çıkar.*)

DOKTOR: Bana kalırsa doğru yapmıyorsun.

KUŞAT: Siz beni anlamıyorsunuz. Ben buranın malıyım.

(*Kapı. Doktor açmaya gider. Gelen Üstat'tır.*)

ÜSTAT: (*Soğuk*) Geçmiş olsun.

KUŞAT: Teşekkür ederim.

ÜSTAT: (*Doktora*) Nasıl atlattı mı büsbütün?

DOKTOR: (*Kesin*) Tamamen.

ÜSTAT: (*Canı sıkkın*) Kötü.

DOKTOR: Efendim.

ÜSTAT: İyi dedim. Biraz güç duruma soktu da beni bu beklenmedik gelişme.

DOKTOR: Ne gibi?

ÜSTAT: Hakkında iki övücü yazı yazdım, imzamla. İki tane de yazdırdım.

KUŞAT: Yarışmadaki haksızlığınızı hafifletmiş oldunuz hiç değilse.

ÜSTAT: Ama şimdi bakıyorum da, ne yalan söyleyeyim biraz yanıldığımı anlıyorum.

DOKTOR: Ya?

ÜSTAT: Bunu tabloların değer değişikliğinden anlamak mümkün.

İlk gün yüzden beş yüze, ikinci gün beş yüzden bine, üçüncü gün de binden bin beş yüze çıkmıştı. Bugün ise tek alıcı yok.

DOKTOR: Neden?

ÜSTAT: (*Kızgın*) Yaşadığı için.

KUŞAT: Yaşadığım için mi?

ÜSTAT: Belki tuhaf bulursunuz sözlerimi ama, ölmeniz isminiz bakımından çok hayırlı olurdu. Hadi bu olmadı. Ölmüş gibi kaybolmanız.

DOKTOR: Bakın bu yapılabilirdi. Yapamadık.

ÜSTAT: Artık çok geç. (*Sessizlik*) Ölseniz Azat'ın açtığı hakaret davası da kendiliğinden düşerdi. Ne idi ona gönderdiğiniz mektup. Jüriyi hiçe sayan sözlerini gazetelere yaymanız. (*Kuşat gülümser.*)

(Arka pencerede Serap görünmüştür. Camı tıkırdatır. Biraz sonra da içeri girer.)

SERAP: Merhaba. Günaydın!

KÜŞAT: Günaydın.

SERAP: Geçmiş olsun.

KÜŞAT: Teşekkür ederim.

SERAP: Darılmadın ya bana?

KÜŞAT: *(Zoraki)* Yoo. Hayır. Küçük şeylerin üstündeyim artık. Unuttum bile söylediklerini.

SERAP: Sözlerimi değil, yaptığımı?

KÜŞAT: Hangi yaptığını?

SERAP: Telgrafı a canım.

DOKTOR: Onu siz mi çektiniz?

KÜŞAT: Sen ha?

ÜSTAT: Peki ama nerden biliyordunuz?

SERAP: Sırf önlemek düşüncesi ile. Onuru yaralanınca her şeyi göze alabilirdi.

KÜŞAT: Yetişemeyecekleri belli bir şeydi. Neden çağırdın onları? Yalan söyleme?

SERAP: Seni gelip almaları için.

KÜŞAT: Ölümü aile mezarlığına götürmeleri için mi?

SERAP: Ölünü değil. Kendini.

KÜŞAT: İkisi de aynı.

SERAP: Aile mezarlığına değil, öbür kıyıya.

ÜSTAT: İkisi de aynı, dedim ya...

SERAP: Ne vakit gidiyorsun?

DOKTOR: Çok yalvardık. Gelmiyor.

KÜŞAT: Sen ha? Demek sen?

SERAP: Dinle beni Küşat. En doğrusu buydu senin için. *(Doktora)* Başdoktorun raporunu göstermediniz mi ona?

DOKTOR: Gösterdik. Dinlemiyor bile.

SERAP: Direnmek boşuna.

KÜŞAT: Belki de o raporu sen yazdırdın ona.

SERAP: Çocuk. O rapor sen doğmadan yazılmış bile. Sana şimdi ona uymak düşünüyor.

KÜŞAT: Saçma, ben buranın havasından memnunum.

(Doktorla Serap bakışırlar. Serap kararını vermiş.)

SERAP: Benden söylemesi. Kendin bilirsin.

KÜŞAT: (*Düşünceli*) Ona ne şüphe. Kimsenin akıl hocalığına ihtiyacım yok artık.

SERAP: Bak buna sevindim. Buna çok sevindim.

KÜŞAT: (*Söylediğinden pişman*) Şu anda demek istedim.

SERAP: Dön veya dönme Küşat. Senin bileceğin iş. Ben bugün sana Allahaismarladığa gelmiştim.

KÜŞAT: (*Afallamış.*) Ne söylüyorsun?

SERAP: (*Rol yaparak*) Gitmek zorundayım.

KÜŞAT: Neden?

SERAP: Bir yerde uzun boylu kalamadığımdan.

KÜŞAT: Nereye gideceksin?

SERAP: Denize, başka enginlere.

KÜŞAT: Azat'la mı?

SERAP: Hayır, yalnız.

KÜŞAT: (*Şaşkın*) Nasıl olur. Anlamıyorum.

SERAP: (*Role girerek*) Neyi anlamak istiyorsun?

KÜŞAT: (*Kızgın*) Peki nereye gidiyorsun?

SERAP: (*Hep rolde*) Denize, başka ufuklara.

KÜŞAT: (*Çok kızgın*) Şakayı bırak.

SERAP: Orası gerçekten piyese benziyor da.

KÜŞAT: Peki ama neden? Hiç dönmeyecek misin?

SERAP: Böylesi senin için daha iyi.

KÜŞAT: Olmaz böyle şey. Olacak iş mi bu? Hani en sevdiğin bir kelime vardı senin. Söyle onu. Şimdilik de. Ne olursun.

SERAP: O gelirkendi.

KÜŞAT: Asıl giderken olmalı. Şimdilik gidiyorsun değil mi? Geleceksin yine bir gün değil mi?

SERAP: Belki. Söz veremem.

KÜŞAT: (*Ümitli*) Buraya mı?

SERAP: Yo yo. Buraya değil.

KÜŞAT: Ya nereye?

SERAP: (*Gözlerinde kurnaz bir parlıltı*) Belki yine oraya.

KÜŞAT: (*Sevinçle*) Değirmene.

SERAP: Kesin bir şey diyemem.

KÜŞAT: Çok Kalpsizsin.

SERAP: Sadece dürüstüm.

KÜŞAT: Seni bekleyeceğim.

SERAP: *(Laf karıştırmak ister gibi)* Dur çantalarını hazırlayayım.

KÜŞAT: Hayır!

DOKTOR: Çocukluğu bırak.

(Serap yan odaya girmiştir. Doktor da ona yardım için arkasından gider. Kapı zili. Küşat kalkar açar. Gelenler tam kadro ile Festekiz ailesi.)

SÜLEYMAN: Olur mu böyle şey damat? Ne demeli. Bunu baştan söylemeli idin. Biz kızımızı buraya bırakmayız.

MİHRÜNNİSA: Aşkolsun enişte. Gelmiyor musunuz bizimle?

FASİT: *(Hep öyle buruk)* Belli idi son dakikada böyle bir oyun oynayacağı.

HÜRREM: Çocuğumuzdan ayrı mı tuttuk seni. Allah var.

(Telefon.)

SÜLEYMAN: *(Açar.)* Alo. Ben Süleyman. Beni mi aradınız? *(Bu işe şaşmıştır.)* Nasıl efendim. Devri teslim muamelesi mi? Nenin teslimi? *(Korku ile)* İskeletin mi? *(Hatırlamıştır, güler.)* Maalesef efendim hukuki değeri yoktur artık. Neden mi? Çünkü vasiyet sahibi hamdolsun sağ ve salim de ondan. *(Birden şaşırarak)* İşlem yürüyor mu? Allah Allah durdurun efendim. İlle ölmesi mi gerek?

FAHRÜNNİSA: Görüyor musun, iskeletin peşindeler.

KÜŞAT: Sahi, onlara bağışlamıştım.

HÜRREM: Leş kargaları, ne olacak!

FAHRÜNNİSA: *(Babasına)* Söylemeseydin keşke. Dershanedeki ismini geri alırlar şimdi.

ÜSTAT: *(Oturduğu koltuktan)* Korkmayın. Alındı bile, bu sabah.

KÜŞAT: *(Yerinden kalkarak)* Nasıl? *(Süleyman ve Fahrünnisa onu yatıştırırlar.)*

DOKTOR: *(Bir bavulla gelerek)* Aşağı yukarı hazırız.

FESTEKİZLER: *(Sevinçle)* Geliyor mu yoksa?

(Doktorun başıyla evet işareti.)

FAHRÜNNİSA: Nasıl oldu bu iş?

MİHRÜNNİSA: Kim kandırdı onu?

DOKTOR: Kaçışının sebebi neyse, dönüşünün sebebi de o oldu.

HÜRREM: Bizden çekiniyordu. Anlıyorum. Biz onu çoktan yaladık, yuttuk oğlum.

SÜLEYMAN: (Fasit'e) Koş bir taksi çevir şurdan. Ne duruyorsun? (Fasit çıkar. Süleyman damadına sarılarak) İlk görüşümde kanım kaynadı idi sana. Tevekkeli değil.

HÜRREM: Son hareketi bize layık olduğunu gösterdi.

FAHRÜNNİSA: (Bir yandan odadaki eşyaları toplayarak) Annem bile böyle söyledikten sonra.

(Kapı. Mihrünnisa açar. Gelen Azat'tır.)

AZAT: Hayrola gidiş mi? (Elini Küşat'a uzatır.) Barışalım mı Küşat?

KÜŞAT: Neden dolayı?

AZAT: Demek bu sabah bir gazeteciye verdiğim demeçten haberin yok.

KÜŞAT: Nasıl demeç?

AZAT: Ağır bir laf ettim... Unutalım artık.

ÜSTAT: Ne dedin?

AZAT: İntiharı akıllı bir işti. Hiç değilse bu yüzden ilgi topladı üzerine, dedim. Madem gidiyorsun. Bak özür diliyorum.

SÜLEYMAN: Ne adilik!

FAHRÜNNİSA: Ölüm bile durdurmuyor hırsınızı.

ÜSTAT: Şu halde ödeştiniz.

AZAT: Geri almıştım zaten davamı ben.

HÜRREM: Başka eşya kaldı mı acaba?

FAHRÜNNİSA: Perdeler ev sahibinin. (Tabloları fark eder.) Tablolar?

KÜŞAT: (Üstat'a) Onları size bırakıyorum. Borcuma karşılık.

AZAT: (Üstat'a güler.) Öğ almak için. Giderayak.

(Otomobil sesi. Kapı zili. Gelen Fasit'tir.)

FASİT: Otomobiller hazır...

FAHRÜNNİSA: (Kırk pencerenin deliğini kapayan tabloyu görür.) Dur bunu unutuyordum. Ver Elini Gökyüzü.

KÜŞAT: Alalım. Orada da kırk bir cam kapar belki. (Bu sırada Serap yan kapıda görünür. Son bavulu doktora uzatır. Festekizlerle karşılaşmamak için eşikte onların gitmesini beklediği sezilir.)

SÜLEYMAN: (Küşat'ın sırtını okşayarak) Göreceksin bak. Bu sefer her şey çok daha iyi, çok daha sağlam olacak.

KÜŞAT: Ne gibi?

SÜLEYMAN: Bir yıkıcı buldum. Pazartesiye değirmeni yıktırıyorum.

KÜŞAT: *(Kapıya doğru gitmekte iken durmuştur, kızgın ve kararını vermiş bir sesle)* Değirmeni yıkarsanız ben gelmiyorum.

HEPSİ BİRDEN: Neden?

KÜŞAT: Yıktırmayacaksınız. Öyle işte. Dönecek ağır ağır gecelerin içinde.

(Serap gülümser.)

SÜLEYMAN: Anlamıyorum.

KÜŞAT: *(Dalgın)* Dönecek diyorum size.

FAHRÜNNİSA: *(Küşat'ın gittikçe kızdığını fark etmiştir. Babasına yalvararak)* Peki de baba, ne olur. Başım için peki de.

DOKTOR: Peki deyin.

SÜLEYMAN: *(Çekimser.)* Peki.

FAHRÜNNİSA: *(Küşat'a sokularak)* Niçin istiyorsun bunu? Yine mi oraya çıkacaksın?

KÜŞAT: *(Dalgın ama yine de bütün ümidini yitirmemiş)* Hayır ben değil artık. Ama belki bir gün çocuğum.

FAHRÜNNİSA: Göreceksin bak. Ne kadar iyileşeceksin orda. Havuz başında otururuz akşamları. Sıcak göğüslü güvercinler. Kuğuların süzülüşü suda. Selvilerin gölgesinde kuracağımız hamak. Bir oğlumuz olacak öyle hissediyorum. Senin gibi güzel kırmızı saçlı.

SÜLEYMAN: Evden kaçıp eve dönen erkek fırtınadan limana sığınan gemiye benzer. Demir attı mı tam atar bu sefer. Kader, tecelli, ne demeli?

(Festekizlerin hepsi çıkarlar, en geriye Küşat kalır. Tam çıkarken döner son olarak Serap'a bakar o da çıkınca Serap odaya girer.)

AZAT: *(Derin bir nefes alır.)* İyi ki kalbini delmedi kurşun. Tanrı korusun, ya ölseydi? Dirilere pes ettirilir de ölümlerle baş edilmez. Aksakallı pir olsun. Selvilerin ortasında yüz yıl yaşasın Küşat.

ÜSTAT: Çok güç duruma soktu beni. Ama bu da bir tecrübedir. Gelecek sefer Adli Tabip'in raporunu beklemeli.

SERAP: İntiharı bile beceremedi. Balkondan atlasaydı ya babam gibi. Ölürken bile gözlükleri gözünde, tirşe terlikleri ayağında idi. Aile mezarlığındaki yerini sağlamak ister gibi.

ÜSTAT: (*Duvardaki aydınlanmış bir şapkaya bakıp*) Şu şapkaya bakın. Ne sünepe bir hali var. Tıpkı sahibi gibi. Kendi gitti, şapkası kaldı yadigâr.

(*Kapı vurulur. Giren Fası'tır.*)

FASİT: Affedersiniz şapkamı unutmuşum. (*Şapkasını alır çıkar.*)

PERDE

Lütfen Dokunmayın

(Oyun, 2 Perde)

Kişiler

OKTAY	(Baltacı)
SEVGİ	(Katerina)
EKMEL	(Baltacı)
NESİP	(Baltacı)
KÜTÜPHANE MÜDÜRÜ	(Devlet Giray)
MÜZE MEMURU	(Gürcü Yusuf)
MÜZE BEKÇİSİ	(Kahya Osman)
FR. ALBAY	(Kont Ponyatovski)
1. TURİST	(1. Trampetli 1. Kapıkulu)
2. TURİST	(2. Trampetli 2. Kapıkulu)
KATHRİN	
III. AHMET	(Deli Petro)
İTALYAN KIZ (İ. KIZ)	
12. ŞARL (KARL)	
ŞAFİROF	
DARÜSSAADE AĞASI	
BİR ADAM	
YENİÇERİ	

NOT: Bu oyunda çeşitli rollerin aynı aktöre verilmesi, oyuncu sayısı azlığından doğmuş bir zorunluk olmayıp piyesin kuruluşu icabıdır.

Birinci Perde

BİRİNCİ TABLO

Topkapı Sarayı müzesi, silah dairesi. Sağda solda vitrinler. Duvarlarda kılıç, kalkan, tüfenk, mızraklar. Perde açıldığında müze bekçisi taburesi üzerinde uyumaktadır. Sevgi, elinde çantası birini beklemektedir. Oktay bir grup turistle yandaki kapıdan girer. Turistler, geçkin bir Amerikalı kadın Kathrin, bastonlu ve eldivenli bir Fransız emekli bahriye subayı, at kuyruğu saçlı, omuzları açık, sandaletli genç bir İtalyan kızı, kısa pantolonlu, sandallı ve sakallı bir sarışın Alman gencinden ibarettir. Kathrin'in el radyosu çalmaktadır. İçeri girince bir turistin işareti üzerine susturur.

BEKÇİ: Burada müzik yasaktır.

OKTAY: This way please. Now ladies and gentlemen, we are in the armory section. (Sevgi'yi fark eder.) O, günaydın.

SEVGİ: Günaydın.

OKTAY: (Turistlere) Here are the guns, the swords and the lances of fourteenth, fifteenth, sixteenth and eighteenth centuries. (Turistler de, "Wonderful", "Mais c'est vraiment magnifique. O mama mia que bella" nev'inden hayranlık alametleri. Hepsi bir yana dağılmıştır.)

OKTAY: Hayret. Bugün kütüphanede değilsiniz.

SEVGİ: (Kol saatini işaret edip) Öğle tatili. Kapalı.

OKTAY: (Turistlere) This is a big shield used by janissaries. (Sevgi'ye) Birini bekliyorsunuz galiba?

SEVGİ: İbnülhasip Mehmet Nesip Beyi. Niye güldünüz?

OKTAY: Hiç..

SEVGİ: Babamın arkadaşı oluyor. Doktora tezi yaptığımı duyunca yardım vaat etti.

OKTAY: (Alaycı) Bütün tarih talebesi genç kızlara yardımdan hoşlanır.

SEVGİ: Cuma namazından çıkıp buraya gelecek.

OKTAY: Aman ne iyi, ne iyi.

SEVGİ: Kuzum, niye benimle alay ediyorsunuz?

OKTAY: (Turistlere) And don't forget to see the horse tail please.
(Sorgucu gösterir.)

İ. KIZ: ..Of. Brigitte Bardot?

OKTAY: No, yours.. (Güler ve Almanlara dönerek) That was the symbol of the regiment. (Almanlar not alır, arada bir ellerindeki rehberlerle kontrol yaparlar.)

OKTAY: Biri size selam veriyor yoldan.

SEVGİ: (Bakarak) A, eniştem. (Düzeltir.) Daha doğrusu eski eniştem.

EKMEL: (Girerek) Hayrola. Ne işin var burada?

SEVGİ: Bir doktora, Ekmel Enişte.

EKMEL: (Oktay'a bakar) Silahlar üzerine mi?

SEVGİ: Hayır. Kütüphanede çalışıyorum.

EKMEL: Müze müdürü arkadaşımıdır. Ona gidiyorum. Seni görünce...Nasıllar hep? İyiler ya? (Cebinden küçük bir kolonya şişesi çıkarır, sürer, koklar, Sevgi'ye de ikram eder.)

SEVGİ: Mersi. İyiler eniştecğim. Teyzem İzmir'de şimdi. (İç geçirir.) Yapmayacaktı bunu.

EKMEL: Bırakalım şimdi bunları. Ne demişler "L'homme propose et dieu dispose." Belki kütüphaneye uğrarım sana, giderken.

SEVGİ: Çok iyi olur.

EKMEL: Agregasyonun için iyi şanslar.

SEVGİ: Agregasyon değil, doktora eniştecğim.

EKMEL: Pardon, doktoran için şu halde. Au revoir.

SEVGİ: Güle güle.

OKTAY: (Çıkan Ekmel'in arkasından) Hariciyeciyi olmalı?

SEVGİ: (Hayretle) Nasıl bildiniz? Ama şimdi tekaüt oldu.

OKTAY: Look here. The pistol and the sword all together. If the pistol doesn't work, the sword is there ready. (Boş kesme işareti yaparak) Whitt.

SEVGİ: (Alay havası içinde) Dikkat ettim. Her gün başka anlatıyorsunuz.

OKTAY: Olacak artık o kadar. Turist Amerikalı olursa umumiyetle kabzanın üstündeki giran-bahâ sedef ve zebercedlerin dolar rayıcındaki tutarını üç misli söylerim. Gözleri fal taşı gibi açılır. Almanlara kılıcın materyali, çeliğinin cinsi ve işçiliğinin tekniği üzerinde diskur geçerim, harıl harıl not alırlar.

SEVGİ: Ya Fransızlara?

OKTAY: Onlara kılıçla ilgili bir de aşk hikâyesi uydururum. Zevkten kesilirler.

SEVGİ: Rehber olmadan ne iş yapardınız siz?

OKTAY: Çok iş denedim, hiçbirini gözüm tutmadı. Yakında bunu da bırakacağım.

SEVGİ: Niçin?

OKTAY: İdealim, rasathane müdürü olmak, yıldızlara bakmak. (*Turistlere*) And now I present you a typical modern Turkish girl. This is a clever one. She is just making a study about Baltacı and Katherin of Russia. (*Turistlerde "Charming. Enchantée Mademoiselle, how interesting" gibi tepkiler: Kathrin öbürlerinin ardından sıyrılıp öne fırlamıştır.*)

KATHRİN: What was it, that you just said? (*Turistler hayretle açılırlar.*)

SEVGİ: Neden bu kadar ilgilendi?

KATHRİN: (*Ona ve turistlere*) You look surprised at my insistance. Aren't you? I am Kathrin too.

SEVGİ: Hiçbir şey anlamıyorum.

OKTAY: Kontak bir kadın. Kendini tarihteki Katerina'nın ruhu sanıyor.. Siz ikinci gelışe inanır mısınız?

SEVGİ: Zavallı!

KATHRİN: What did she say?

OKTAY: She says how do you do Kathrin.

KATHRİN: How do you do, hımmmm..

OKTAY: ...Sevgi..

KATHRİN: O yes, Sevgi. (*Ona muhabetle sarılıp*) Listen to me. I am interested about only one thing in the whole history.

OKTAY: Tarihte bir tek şeyi merak ederim, diyor.

SEVGİ: Neyi?

KATHRİN: If they?

SEVGİ: Neyi?

OKTAY: Tercüme etmeye utanırım.

KATHRİN: I mean I wonder if Baltacı and Kathrin (*Elle yattılar mı manasına bir işaret yapar.*)

OKTAY: Yani.. O işi yaptılar mı idi diye soruyor. Sırf ilmi bir tecessüs.

SEVGİ: (İçerlemiş) Ne bileyim ben?

OKTAY: Bunu da bilmezseniz, nerde kaldı sizin tarihçiliğiniz?

KATHRİN: What did she say?

OKTAY: She doesn't know exactly. She is just working on it.

KATHRİN: O. I see..

SEVGİ: Ne dediniz?

OKTAY: Doktorayı, sırf bunu öğrenmek için yaptığınızı söyledim.

KATHRİN: Darling, would you kindly give me the result as soon as you get it.

OKTAY: İlmi neticeyi öğrenir öğrenmez bana tellesin diyor.

FR. ALBAY: Elle doit le savoir mieux que l'histoire. Puisque elle pretend etre Katherine. (Ne karı gibi başını sallar.)

OKTAY: Mademki Katerina olduğu idiasında, bunu tarihten iyi kendisinin bilmesi gerekir diyor. (Sevgi'ye) Siz de başka meslek bulamadınız mı yani?

SEVGİ: Ne gibi?

OKTAY: Tarihçilik, dedikodu yazarlığı gibi bir şey. (Ona acıyan bir mimikle) Aksi gibi güzelsiniz de. (Sevgi mahcup ve memnun gülümser.) Gözlük reklamlarındaki kızlara benziyorsunuz. (Sevgi bozulmuştur.) Ben sizin yerinizde olsam o çantayı atar, Florya'ya denize giderdim bugün.

SEVGİ: (Bahsi değiştirmek için) Sizin tarihe gerçekten saygınız yok mu?

OKTAY: Şimdi de bana ilkokuldaki tarih öğretmenimi hatırlattınız. O da ikide bir böyle söylerdi.

SEVGİ: O zaman da tarihi sevmezsiniz demek?

OKTAY: Ders olarak nefret ederim. Tarih, uykusu kaçan çocuklara söylenen bir ninniye benzer. Körpe beyinleri bir masala inandırmak hoş olmasa gerek. Kim bilir? Belki de daha sonraki yalanlara bir hazırlık kursu olarak düşünülmüştür.

SEVGİ: (Turistleri gösterip) Ama o yüzden...

OKTAY: .. Ekmek yiyorum değil mi? Doğru. Ne var ki, bu çeşit yalanlara susamış olarak kıtalar aşan bu zavallıların heveslerini de kursaklarında bırakmamak gerek. Hem arada kendim de eğleniyorum.

SEVGİ: Mesleğinize karşı nankörlük ediyorsunuz.

OKTAY: Hangi meslek kuzum? Sadece geçim yolu. Turizm, aslında

parası bol, vakti çok ama, muhayyelesi boş, işsiz güçsüz zenginlerin can sıkıntısına karşı icat edilmiş romantik bir öksedir. Ayrıca fakir milletlerin zengin milletlerden para sızdırabilmesi için kurulmuş kazançlı bir sanayi. Ben burada bir millet hizmetindeyim hanımefendi. Döviz savaşının bir mütevazî eri. (Turistleri gösterir) Şunlara bakın. Sabahberi rehberde üç yıldızla işaret edilen anıtların hiçbirini kaçırmadıkları için hayatlarından memnunlar, aradıkları memleketin kendisi değil, rehberdeki ef-sane halidir. İsterler ki her gördükleri Türkün dört karısı olsun. Napolili her balıkçı MARIO LANZA gibi sabahtan akşama kadar şarkı söylesin. Bu sabah onları Anadoluhisarı'na götürdüm. (Fransız albayı göstererek) Şu emekli Fransız kontu kalenin taşlarını okşayarak, buraya belki Fatih Mehmet'in eli dokunmuştur diye mırıldandı. Dayanamadım. "Bu kale geçen yıl toptan restore edildi, dokunduğunuz taş halis Amerikan tuğlasıdır" dedim.

SEVGİ: İyi sizi kovmuyorlar.

OKTAY: (Bir şey sormak bahanesiyle yanına yaklaşan İtalyan kızına gülümseyerek) Buna mukabil başka meziyetlerim var. (Turistlere) And now. (Direği göstermektedir Sevgi'ye) Evet, sizin Baltacının Prut'taki çadırının direği.

İ. KIZ: This would be an excellent decoration of Carnevel.

KATHRİN: (Kendinden geçmiş gibi yaklaşır.) O, wonderful. It looks exactly like the one in my dreams. (Trans halinde gibi karşısına geçer, dayanamayıp direğe dokunur.)

MÜZE MEMURU: (Sert ve kat'i bir lisanla onu dürterek) Lütfen dokunmayın!

KATHRİN: (Transtan uyanmış olarak, şaşkınlıkla) What did he say?

OKTAY: Don't touch please. (Duvardaki ilanı gösterir.)

KATHRİN – O, I see. (Ama hâlâ direğin tesirinden kurtulamamış gibidir. Direk sanki ona asırlar ötesinden ışınlardan neşrediyormuş gibi ellerini ona uzaktan uzatmış, bu elektrikle tahrik olarak gıdıklanır gibi sesler çıkarmaktadır. O sırada birden telefon çalar. Kadın fena korkar, bir çılgılık atar.)

MÜZE MEMURU: (Flegmatik bir şekilde telefonu alırken) Deli Petro'dan değil, korkmasın. Müzenin dahili telefonudur.

OKTAY: (Kapıdan bakarak, Sevgi'ye) Gözünüz aydın, sizin üstat ağır ağır geliyor.

SEVGİ: Evet, ben gideyim.

OKTAY: Ayağınızı denk alın! İhtiyar kurt sizi kapmasın.

SEVGİ: Beni pek mi kuzu buluyorsunuz?

OKTAY: Estağfurullah.

SEVGİ: Ayıp değil mi, yaşlı adama iftira etmek?

OKTAY: Yaşı ve ak saçları baş tuzağıdır zaten.

(İbnülhasip Mehmet Nesip girer. Uzun kametli, bol beyaz saçları beresinden taşmış, simsiyah gür kaşlı, kalın sesli, yaşına rağmen çok dinç bir adamdır.)

NESİP: Salamünaleyküm.

SEVGİ: *(Elini öper)*. Öpeyim.

NESİP: Ben de seni öpeyim. *(Etrafa bakar ve sözünü tamamlar.)*

Evladım. (Turistlere bir vitrini gösteren Oktay'ı işaret ederek)

Kimdi o konuştuğun, züppe bozuntusu delikanlı?

SEVGİ: Oktay Bey.

NESİP: Müslüman mı bu adam?

SEVGİ: Zannederim.

NESİP: Ne biçim isim? Darülfünun arkadaşlarından mı?

SEVGİ: Hayır. On gün evvel burada tanıştık. Turist rehberi.

NESİP: Desene boş gezenin boş kalfası. *(Bir umur, bir tafra köstekli saatini çıkarıp bakar.)* Kütüphane açılmıştır. Hadi kızım biz işimize bakalım. *(Çıkarlarken)* Bir müsait günde seninle baltacılar ocağını gezelim.

SEVGİ: Umuma kapalı imiş.

NESİP: Açtırırız. Hususi. O kadar da sözümüz geçsin bari.

OKTAY: *(Arkalarından bakar güler, sonra turistleri toplayarak)* This way please.

KATHRİN: *(Çıkmakta olan Sevgi'ye)* By by... I will dream of Baltacı this night.

SEVGİ: Ne diyor?

OKTAY: Bu gece Baltacıyı rüyasında görecekmiş.

(Topkapı Sarayı müzesi. Kütüphane. Okuma salonu. Çini duvarlar, ortada yeşil çuha örtülü büyük masa, bir kütüphane, dizi dizi kitaplar. Kenarda Tatar tipli Kütüphaneci, fişleri sıralamaktadır. Perde açıldıktan biraz sonra, arkadaki asıl kütüphane dairesine girer. Açık kapıdan derinliğine kitap dolu raflar görünür. Sevgi evrakını yeşil masanın üzerine yaymış, not tutmaya hazırlanıyordur.)

NESİP: (*Gölerek ve tespih çekerek*) Fesüphanallah. Demek turist kadın da bu meseleyi merak etmiş? (*Beresini çıkarmış, takkesini geçirmiştir. Keza ayağından bir ayakkabısını çıkarıp altına alır. Nerde ise iskemle üzerinde bağdaş kuracaktır. Sevgi'ye*) Sen bu hususta ne fikirdesin?

SEVGİ: Henüz tam bir fikrim yok. Kaynaklar o kadar çeşitli ki.

NESİP: Aferin. (*Kızın yanağını okşar.*) En iyisi vesikaları konuştur-maktır. Biz susalım ki, tarih kelam etsin. (*Kütüphane raflarına bakar.*) Sana bir zahmet kızım, şurada ceddin tarihçi Naima Efendinin tarihi olacak. Üçüncü cildini indirir misin?

SEVGİ: (*Küçük merdivene çıkar.*) Sahi, büyük ceddiniz olurmuş. Babam söylemişti. (*Bakınır.*) Hangi tarafta acaba?

NESİP: (*Kalkıp yanına gelmiştir.*) Şurada. Ben onun makamını iyi bilirim. Dur seni tutayım.

SEVGİ: Hacet yok. İşte buyurun. (*Kitabın tozlarını üfürür.*)

NESİP: Ailenizde Çerkez var mı?

SEVGİ: Büyükanem Çerkezdî. Neden sordunuz?

NESİP: Bu kadar ince bel yalnız onlarda olur da..

SEVGİ: (*Mahcup ve laf değiştirmek için raflara bakarak*) Başka?

NESİP: Cevdet'i de indir. Birinci cilt olsun yalnız.

SEVGİ: (*Onu da bulup verir*) Buyurun. Raşit'i de indireyim mi?

NESİP: Ver.

SEVGİ: İniyorum artık, tamam mı?

NESİP: (*Gayri memnun*) Yeniçeri Hasan'ın hatıratı da lazım. Velakin maalesef içerdedir. (*Maalesef kelimesini çok candan söylemiştir. Giren kütüphaneciye*) Hadi Nuri Beyciğim.

NURİ: Hay hay. (*Kaybolur.*)

SEVGİ: (*Yere atlamıştır kitapların tozlarını siler.*) Bir türlü inanamıyorum koca bir Osmanlı sadrazam düşmanın rüşvetine tenezzül eder mi?

NESİP: (*Eski yerine rahatlıkla oturmuştur. Cebinden bir enfiye kütusu çıkarıp enfiye çeker.*) Aklı fikri, dini imanı para idi. Daha genç yaşta baltacılar ocağına ilk süluk ettiği demlerde bile kapı yoldaşlarına fahiş faizle para istikraz ettiğine dair kayıt vardır tarihlerde. Öylesine bezirgân ruhlu idi ki, yaz aylarında daha yüksek faiz talep ettiği rivayet olunur.

SEVGİ: Neden?

NESİP: Yazın günler daha uzun olduğu için.

SEVGİ: Şaka ediyorsunuz.

NESİP: Aynıyla vaki. Esasen vezir müşârûnileyhim gayet ayyar ve hüdakâr bir hergele olduğu cümle müverrihince müsellemdir.

SEVGİ: Bizim tezimiz Prut.

NESİP: Oraya geliyorum. Prut zaferi bu uğursuz, bu ne idüğü belirsüz, hatta damarlarında belki gâvur kanı bile bulunan bu imansız vezirinaşerifin, bu şehvetperest serserinin hiç lâıyk olmadığı, başkalarının hazırlap yumurta misali soyup önüne kotardığı bir bulunmaz fırsatı tarihi bir eşsiz lütfu ilahî olmuştur.

SEVGİ: Peki ama...

NESİP: Bir dakika efendim... Kerem eyle... Prut, kahraman yeniçerilerin ve Kırım Hanı Devlet Giray'ın sanatı harpteki maharet ve büyük cesaretinin mahsulüdür. (*Tatar kütüphaneci memnun, gülümser.*) Not alıyor musun kızım?

SEVGİ: (*Almadığı halde*) Evet.

NESİP: Ve sonra bu dinsiz imansız, bu Kastamonu ayısı.

SEVGİ: Bunları doktora yazabileceğimi pek sanmıyorum. Hani biz susacak, tarihi konuşturacaktık?

NESİP: (*Kendine gelerek*) Pekâlâ. Ne var ki, bende konuşan da yine tarihin ta kendisidir. Vesika mı istiyorsun? Buyur. (*Kitabı karıştırmaya başlar.*) Baltacının ilk sadareti. Azli. Deli Petro ile Demirbaş Şarl itilâfı. Devleti Âliyenin Rusya çarlığına harp ilânı. Baltacı'nın ikinci sadareti... Prut zaferi. Tamam. Şurayı oku bak.

PROJEKSİYON: İSTANBUL'DA BULUNAN ERBABI DEVLET VE MUKRİBANI SALTANAT DÜŞMAN ORDUSU BÜTÜN BÜTÜN İMHA OLUNABİLECEK SURETE GELMİŞ İKEN RUSYALIDAN RÜŞVET ALARAK SULHA RIZA VERDİ DEYU AZLİNE SAY EYLEDİLER.

TARİHİ CEVDET, CİLDİ EVVEL, SAYFA 50

NESİP: Hadi Naima ceddindir, bitaraf olamam diyelim. Ya Cevdet'e ne buyurulur?

SEVGİ: Benim bildiğim, Cevdet Paşa, Raşit Tarihi'nden faydalanmıştır.

NESİP: Peki, ya Raşit? (Raşit Tarihi'ni alır, açar.) O da böyle anlatır Baltacı'yı.

SEVGİ: Raşit'in de büyük mikyasta Naima'dan faydalandığı söylenir.

NESİP: İlahi! Tuhaf söylersin hanım kızım. Peki, ya müverrihini ecnebiye ya Hadikatülvüzera? Ya Hammer, ya İsveç Kralı İkinci Oskar'ın hatıratı?

SEVGİ: Siz işe biraz önyargı ile girişiyorsunuz gibi geliyor bana.

NESİP: (İrkilmiştir.) Ayağını öpeyim, o kuş dilini konuşma. Kûlah-ları değişiriz sonra.

SEVGİ: (Hemen düzelterek) Peşin hüküm demek istedim.

NESİP: Ne gibi?

SEVGİ: Baltacı Mehmet Paşa bu kadar fena adam olamaz gibi geliyor bana. İçimde böyle bir his var.

NESİP: (Onu okşayarak) Tarih hislerle değil, vesaikle yazılır şeker kızım. Ayrıca iyi bir tarihçi bunlara istinaden vakayii, içinde imiş gibi tasavvur da edebilmelidir. Ben benî Âdem'in tab'ını oldukça tanırım. Binâberin o şehvetperest, açgözlü herifin mizacını.

SEVGİ: ...kendiniz gibi bilirsiniz.

NESİP: Hayır. Avucumun içi gibi bilirim. O günkü hengâmı muhayyilende tasavvur edebiliyor musun? Şöyle bir dene bak. (İskemlesini ona yaklaştırıp sokulur.) Bataklıklarda kuşatılmış Çarın ve ordusunun telaşını bir göz önüne getir. (Bataryaların sesi) Osmanlı humbaracılar mahsur düşman mevzilerini dövüp durmakta idi. Orduyu Humayunda, bilhassa yeniçeriler saflarında hücum emri verilmesi için bir büyük sabırsızlık nümâyan oluyordu. (Mehter müziği) Baltacı nihayet mütereddit mizacını yenerek Rus taburuna son darbeyi vurmaya hele şükür karar verebildi. Bir sofa üstüne oturmuş bir kara kurbağa gibi kurularak buyuruldlara sah çekmeye başlamıştı. (Mehter) Beşer tarihinin en büyük dönüm noktalarından birinde olduğundan bigüne haberdar değildi.

(Kararma. Çadırın içi. Nesip, Baltacı'nın kürkünü ve kavuğunu giyer. Baltacı olarak bir sofa üzerinde bağdaş kurmuş buyuruldlara sah çekmektedir. Osman kapı dibinde. Gürcü Yusuf Paşa çadırdan dışarıyı, yeniçerileri gözetler. Devlet Giray ise kapalı kalmış bir aslan misali eli kılıcının kabzasında gidip

gelmektedir. Bu versionda Osman silik, Giray mehabetli, cesur kahraman, Yusuf dürüst. Baltacı ise vaziyete göre değişebilen allak bir şahsiyet sahibi olarak görünürler.)

BALTACI: *(Yerinden kalkar, memnun gezinir. Etrafındakilere)* Hak taala, bize azim lütfu ihsan eyledi. Görmez misiniz ki kâfirler öyle bir yere cem olup kat'a zahireleri dahi yoktur. Vakta ki nehri Prut gibi su yanlarından akarken bir içim suya hasret oldular. *(Giray Han'a yaklaşır, omzunu tutar.)* Tatar Hanı Alişanı, hazır mısınız?

GIRAY: Evel Allah hazırız paşa oğlum.

BALTACI: İnşallahürrahman, göz idesiz ki, piyade gülbang çekip yürüyüş olduğunda siz dahi basiret üzre olup, hemen kâfirleri koruyuvermeyip bir eyüce cenk idesüz.

GIRAY: Elhamdülillah hak tebareke ve taala, düşmanı mahkurun belasın verdi. *(Eli kılıcının kabzasında)* İmdi onun asırlar için kökünü temizlemek vazifesi mubareki de bize düşer.

BALTACI: *(Çadırın kapısından dışarıyı gözetleyen Gürcü Yusuf Paşaya)* Ya sen nicesün karındaşı Ekremin, Yeniçeri Ağası Yusuf Paşa?

YUSUF: Kulların zor zabtederim devletlum. Bir atmaca misali yürüyüşe müheyyâ, emrû fermanına muntazırlar. Sancağı şerif dibinde Rüstemane naralar atarlar. *(Dışardan sesler.)*

BALTACI: *(Buyurulduları Giray'a ve Yusuf'a verir.)* Sizleri ve bütün asakiri İslami evvel Allaha emanet ederim. Hemen kuvveti bazı idip kâfiri mahkurun taburuna yürüyün. *(Giray ve Yusuf dışarı çıkarlar. Mehter müziği, top sesleri, sevinç sayhaları, Allah Allah sesleri.)*

NESİP: *(Ses)* Ve hücum başladı Sevgi Hanım kızım. Yeniçeriler Allah Allah nidalarıyla papatya çiçekleri gibi ovaya açılıp döküldüler. Çekirgelerden daha fazla sayıda olan asakiri sipahiyan ise adeta kanatlanmış atlarıyla kâfiri mahkuru dört yandan ihata eylediler. Öyleki, sıçana kaçacak delik komadılar. *(Top sesleri.)*

BALTACI: Ne oluyor?

OSMAN: Rus metrisleri önünde beyaz bayraklar gerildi. Cümlesi boyunlarında makramalar feryadı figan ederler, aman dilerler.

BALTACI: Ateş kesile.

OSMAN: *(Dışarı fırlar. Dışarda bir trampet sesi duyulur. Trampet sesi*

gide gide yaklaşmaktadır. Osman giderek, buna şaşırılmış olan Baltacı'ya) Rus metrislerinden fırlamış bir trampeteli biteviye trampetesine vurarak canibimize doğru ilerler. (Trampet sesi büsbütün yaklaşır.) Yeniçeriler tuttular.

BALTACI: Bıraksınlar, gelsin.

I. TRAMPETLİ: (İçeri girer. Saç sakal birbirine karışmış, açlık ve susuzluktan bitap ve üstü başı lime lime, soluk soluğadır. Makraması boynunda bağlıdır. Girer, Baltacı'nın ayağına kapanıp yüzüne sürer. Sonra şapkasını koltuğuna alır, Rus şivesiyle) Aman aman.. (Ve elindeki notayı uzatır. Bu arada Giray ve Yusuf da çadıra gelmişlerdir.)

BALTACI: (Osman'a) Oku.

OSMAN: (Notayı alıp okur.) İşbu anda vaziyet son haddine varmış ise daha fazla kan dökülmesine mani olmak arzusuyla her iki taraf için de faydalı olacak bir sulhun akdini ve bu harbe nihayet vermeyi teklif ediyoruz. Felt mareşal Kont Boris Petroviç Şeremetyef. (Çadırdaki herkes birbirine bakar.)

BALTACI: Şu elçinin karnını doyurun. (Giray'la Yusuf ve Osman'a dönerek) İmdi bu gelen elçinin Çarı Mahkurdan getirdiği nağmenin muhteviyatı malumunuz oldu. Ne dersüz?

GIRAY: Ey paşa oğlum. Bu Rus çarı bir melunu hilekârı kezzaptır. Bunun kavline itimat caiz olmaz. Aman vermek gaflet olur. Ben bu allakın hilesini çok gördüm ve pederim zamanında dahi çok hilesi olmuştur. Hele basiret üzre olsız. (Bu sırada elçiye yemek getirilmiştir. Kutlıktan çıkmışcasına yemeklere saldıran elçinin bali çadırdakilerin hepsini güldürür.)

OSMAN: Rus leşkeri üç gündür aç ve susuz imişler devletlim. Hatta ağaç kabukları taam ederler.

BALTACI: (Yusuf'a) Sen ne dersin?

YUSUF: Hemen yine metrislere tekrar istihkâm verin devletlim. Ko bir hoş aman demeye nefes bulamasın kâfir.

BALTACI: Osman, ya senin fikrin?

OSMAN: (Çekingen) Madem aman diliyor. Düşmanın şartlarını bir istimzaç eylesek derim devletlüm. Boş yere kan akmasın.

BALTACI: Bir teemmül edelim.

GIRAY: Bu fırsat bir dahi ele geçmez. Peter Alekseyeviç növbeti cinnet geçirirmiş. Çaresizliğin o anladı da biz ne tereddüt ederiz?

(Dışarda sesler. Aman aman, bir başka trampet sesi.)

BALTACI: Bakalım ne denir?

OSMAN: Bir başka trampeteli.

YUSUF: Çorbanın kokusunu aldılar ya. Trampetesini alan kapağı canibimize atıyor.

2. TRAMPETLİ: (İçeri girer. Makraması boynunda, hali perişan, ayak öper, şapkasını koltuğuna sokar, ağlamaklı bir sesle) Aman, aman, aman..

NESİP: Sen şimdi bu esirler Türkçe mi konuştular diyeceksin. Yok bre kızım, ben size tercümesini naklediyorum.

2. TRAMPETLİ: (Birinci trampet erinin yediği yemeğe yutkunarak bakarak) Aman aman ve sizin dininizde öyledir ki aman diyene kılıç vurmayıp top tüfek dahi atmazsınız.

BALTACI: Evvela bizim toprağımızda işiniz nedir? Hile ile gelüp memleket sahibi olmak mı idi muradınız?

2. TRAMPETLİ: Evvela biz yaramaza düş olduk. Sulha mugayir işde bulunduk. Allah bize bu musibeti verdi. Biz padişah Âl Osman'ın ednâ kuluyuz. Nice dilerse öyle etsin. Hemen kuşça canlarımız halas olunup cenk eden kullarınıza ferman edin ki bir miktar cenk olmasın. Aramız bulunup askerimiz dahi kırılmaya. İşte çarımın son mektubu. Hususi size vermemi muhkem tembih ettiler. Boşuna kan dökülmeye. (Notayı uzatır.)

BALTACI: (Notayı bu sefer kendi almıştır. Okur ve gülümser.)

GIRAY: (Kılıcını çekip ikinci trampetçinin üzerine yürür.) Bak bre mel'un nâbekârın söylediği sözlere. Kralın da halt etmiş, sen dahi. Yıkıl geldiğin yere, münafık.

2. TRAMPETLİ: Aman diyene kılıç olmaz.

BALTACI: Durun, hiddet buyurmayın Giray Han karındaşım. (Yusuf ve Osman Giray'ı yatıştırmaya çalışırlar.)

2. TRAMPETLİ: (Birinci trampetlinin yemeğine bakarak) O Şeremetyef'ten nota getirdi, ben ise Çardan. (Yutkunur.)

BALTACI: (Gülerek) Bu elçinin de karnı doyrula. Görelim sonu niye müncer olur.

NESİP: (Sesi) İşte tarihler rüşveti Şafirof'tan önce bu ikinci gelen trampetli Tamburmajor Spelefin ihsas ettiğini kaydederler. Bu kokuyu alan Baltacı'nın durumu birden değişmişti. Topladığı divanda kimsenin sözünü dinlediği yoktu. Demirbaş Şarl'ın ve

Lehlerin sözcüsü General Ponyatovski'nin ihtarlarını nemrudane reddederdi.

PONYATOVSKI: Tarih bu fırsatı heba etmenizi affetmez ekselans. Gerek kralım Stanislav, gerek İsveç Kralı 12. Şarl tamamen bu fikirdedirler.

BALTACI: Te şuna bakın. Bu hengâmeye o İsveç Kralı Demirbaş Şarl yüzünden girmedik mi? Poltuva'da onur yarasını tedavi için bu sefere kalkmadık mı? Şükranından âciz olacak yerde şimdi bir de aklınca yol gösterir. Ben hareketimde ondan ruhsat alacak değilim.

GIRAY: (*Çok sinirlidir.*) Haydi onu dinlemezsın paşa oğlum, beni de mi ezer geçersin? Hünkâr hazretleri sancağı şerifi size teslim edende ne buyurdular? Şu yaşlı hanın reyi ile amel etmenizi muhkem tembih eylemediler mi?

BALTACI: Ve dahi seni dinlemem. Külâhlı Tatar. Seni saydık, hürmette durduk da, şimdi tepemize mi çıkarsın? Herkes yerli yerinde müstahkem olup müheyya dura. Velakin ateş etmeyesiz. Varın gidin fermanı alışanım ne yüzden sadır olursa ona muntazır olun. (*Hepsi birden çıkarlar.*)

GIRAY: (*Fesüphanallah çekerek başını sallar, çıkar.*)

BALTACI: (*Bir kâğıda bir şeyler yazar, ikinci trampetliye uzatır.*) İşte bizim ne muradımız varsa bu kâğıdın içindedir ve hem ağızdan söyle. Çarınızın Transilvanya üzerinden hazırladığı huruç hareketi ölüme atılmaktan başka bir şey değildir. Delüce işler yapmasın. Benimle anlaşırса canını ve ordusunu halas eder.

NESİP: (*Sesi*) Fermanı alışanı işte böyle sudur etmişti. (*Esir çıkar.*) Hesapta anlaşırса Prut zaferi feda olsun. Ateş kesilmişti. Bir daha da açılmayacaktı. İlkın Çarın Yahudi müşaviri Şafirof gelerek müzakere eyledi. Ondan netice çıkmayınca.

SEVGİ: (*Sesi*) Katerina geldi değil mi?

NESİP: (*Sesi*) Evet. 1123 seneyi hicriyesi Cemaziyülevvel ayının 6. günü gecesi idi. (*Ağustosböcekleri*) Sahayı harp, kısa yaz gecesi içinde ölü gibi uykuya dalmıştı. Yalnız arada bir yeniçeri çadırından bir saz sesi geliyor (*Bir dımbırtı gelir*) ve bir de gündüz sıcaklığında top çekip yorgun düşen mandaların perakende böğürtüleri duyuluyor idi. (*Böğürtüler*) Katerina saat üçe doğru, yanında Şafirof olduğu halde geldi. (*İkisi de çadırın kapısında görünürler.*)

SEVGİ: Nasıldı? Ne giymişti?

NESİP: (Sesi. Ağzı sulanarak) Bir ahuyu zaman, bir âfeti himenentti. Mehabetli, takıp takıştırmış, hüsnûânın ziyadesiyle teşhir maksadile en açık, en şeffaf libasların giyinmişti.

OSMAN: Geliyorlar.

BALTACI: Nasıl? Yalnız değil mi?

OSMAN: Hayır yanında Şafirof da var.

BALTACI: (Bozulmuştur) Ha.. O mu? İçeri başkasını alma. (Gider aynaya bakar, dolaşır, kaşlarını burar, sonra oturur.)

ŞAFİROF: (Girer, reverans, çadırın kapısını kaldırır.) Haşmetmeab. Müsaade buyurunuz. (Katerina mehabetle girer.)

SEVGİ: İlk karşılaşınca ne dediler?

NESİP: (Sesi) Önce Katerina hürmetle eğilerek ve Rusça olarak “MOYO POSTENYA” dedi. Yani hürmetlerimi sunarım.

SEVGİ: Baltacı Mehmet Paşa ne dedi?

NESİP: (Sesi) Katerina'nın uzattığı narin eli sıkarken gözleri yiyecek gibi onun gözlerinde idi. (Ses bunu verirken Baltacı mimikle anlatılan hareketi yapar.)

SEVGİ: Bir şey söylemedi mi?

NESİP: (Sesi) Dil bilmediğinden ve kadına karşı alafranga görünmek istediğinden sadece iki kelime söyledi.

SEVGİ: Ne dedi?

NESİP: (Sesi) “TOKA KOKONA” dedi. Daha fazla beklemeye mecali kalmamıştı. Şafirof'a, “Sen ne dikilip durursun, bunu alıp götürün istirahat etsin, biz Katerina ile halvet olacağız. Konuşacak pek mühim mesailü devlet vardır” dedi. Sonra kadına dönüp, “Öyle değil mi sultanım?” diye sordu. Katerina başını sallayarak “Evet” dedi. Çadıra girdiler. (Kütüphane odasına girerler.)

SEVGİ: Ve mühim devlet meselelerini konuşmaya başladılar.

NESİP: (Sesi) Hayır, hiçbir şey konuşmadılar. Yaz gecesi çok sıcaktı. Katerina'nın vücudundan hafif ve iç bayıltıcı bir rayiha yayılmakta idi.

SEVGİ: İlanı aşk ederken Baltacı ne dedi?

NESİP: Pek öyle ilanı aşk bilmezdi Allahın angutu. Ne diyecek? Sadece, “Canını yesinler senin, gâvurun kaltağı” dedi.

SEVGİ: Peki ama, çok sokuldunuz bana.

NESİP: (Sesi) Affedersiniz. Vekayii tarihiyenin içine fazla daldım. Ateşlendim.

SEVGİ: Peki, sonra ne oldu?

NESİP: Onu arka tarafa götürdü. (Paravanın arkasında kaybolurlar.)
Gün ağarırken Katerina çadırı terk etti. (Katerina paravanın öbür ucundan çıkar. Üstü başı kopmuş, girerkenki bilezik, yüzük ve gerdanlıklarının hiçbiri yok, hali harap ve yorgundur.)

BALTACI: (Bıyıklarını elinin tersi ile silerek ve elinde bir kutu içinde mücevherler) Güle güle, söyle Peter Aleksiyeviç'e fütur getirmesin sözüm sözdür. İlle velakin faytonlara muntazırım. Gece gelsinler.

ŞAFİROF: (Çadırın önü) Nasıl, oldu mu?

KATERİNA: (Dalgın ve memnundur.) Bir şey mi dediniz?

ŞAFİROF: Muvaffak olabildiniz mi?

KATERİNA: (Gözleri hep uzaklarda dalgın) Ha, evet. Ne muvaffakiyet...

ŞAFİROF: Çar.. Çar hazretlerini ve ordusunu halas edebildiniz mi?

KATERİNA: (Hep dalgın) Ha.. Sahi.. Çar ya.. (Hatırlamış gibi) Evet, Çar vardı sahi, kurtuldu.

ŞAFİROF: Çok yorgun görünüyorsunuz. Kolay olmadı herhalde?

KATERİNA: Başka çaresi yoktu. Her şeye rağmen memnunum.

ŞAFİROF: Çar şimdi sevinçten deli olacaktır.

KATERİNA: Her vesile ile deli olur zaten. Üç gündür teessürden deli olmuştu. Bu mukabil şok onu şifayab edebilir. (Şafirof'un esnemesi üzerine) Sizi çok beklettim.

ŞAFİROF: Vatan uğrunda daha beklemeye hazırdım.

(Dışarda gürültüler, ağustosböcekleri duyulur.)

KATERİNA: Faytonları yarın gece gönderin. Bekliyor.

ŞAFİROF: Olur.

SEVGİ: Ne faytonu bunlar?

NESİP: Yeniçeri Ahmet bin Mahmut'un hatıratında bahsettiği bütün Rus ordugâhından mücevherlerini ve paralarını Baltacı'ya getirecek faytonlar.

SEVGİ: Peki geldi mi onlar?

NESİP: Ertesi gece. (Giray, Ponyatovski ve Yusuf çadırda otururlar. Uzakta balayka sesi ve hora sayhaları.)

YUSUF: Ateş kesilip ekmekle su da verilince payan yok sevinçlerine. (Araba sesi.)

GİRAY: Doğru imiş. (Kılıcına sarılır.) Bre imansız deyyus, bırakın şunun canını cehenneme iysal eyleyim. (Öbürküler mani olurlar, yatıştırırlar.) Ben artık buralarda duramam. Tez gidip bu rezaleti hünkâra arz edeceyim. Bunca zahmetle kazandığımız zaferi bu imansız deyyus beş on akçe ve bir zaniye uğruna heba eyledi.

NESİP: Ponyatovski'nin uçurduğu haber üzerine İsveç Kralı Ay-bıyık, namı diğer Demirbaş Şarl o sabah erkenden Osmanlı ordugâhına bitiverdi. Esasen asabiyülmizaç olan Şarl kendinde değildi. (Bir horultu sesi) Baltacı geceki müzakerelerden sonraleş gibi yorgun uyuyordu.

PONYATOVSKI: (Uyuklayan Baltacı'ya eğilerek) Ekselans...

OSMAN: (Onu dürtüp uyandırarak) Devletlim..

BALTACI: (Bir aşk rüyası görmektedir.) Canını yesinler senin.

EKMEK: (Sivil elbiselerle bu tarihi insanların arasına girer.)

SEVGİ: A eniştem. (Ekmel ona sus işareti yapar edepli ve sessiz bir köşeye büzülür hadisenin devamını seyrederek.)

OSMAN: Devletlim. Müttfikimiz İsveç Kralı Demirbaş Şarl hazretleri sizi görmek isterler.

BALTACI: Ben çağırtmadım.

OSMANLI: Kendisi gelmiş.

BALTACI: Bugün gitsin yarın gelsin.

PONYATOVSKI: (Karl'a) Kendini Babıâlideki makamında sandı.

OSMAN: Sizinle derhal görüşmek istiyor.

KARL: (İlerleyerek) Kont Ponyatovski büyük bir fırsatı heba eylediğinizi söyledi.

BALTACI: Bilakis. Çok güzel kullandım.

KARL: Bütün Rus ordusu elinizde iken neden bıraktınız?

BALTACI: El affü zekâtül zafer.

PONYATOVSKI: (Anlamadan bakınan Karl'a) Af zaferin zekâtıdır, diyor.

BALTACI: (Onu sarhoş jestleriyle okşayarak) Aferin, bak anlamış.

KARL: Ağır şartları teklif etmek mümkün iken neden böyle yaptınız? Hususiyle Çarı esir edip İstanbul'a götürmek elinizde iken?

BALTACI: Olamazdı.

KARL: Neden?

BALTACI: Ben onu esir edersem, memleketimi kim idare eder?

KARL: Bu adam sarhoş. *(Onu sarsarlar. Osman Katerina'nın paravanın üstünde unuttuğu bir kombinezonu fark eder, hemen 12. Karl görmeden kaldırır, saklar.)* Zararın neresinden dönülse kârdır. Bana bir tabur yeniçeri askeri verilsin. Arkalarından yetişir, Petro'yu birkaç saatte esir ederim.

BALTACI: O dahi mümkün değildir.

PONYATOVSKI: Neden?

BALTACI: Şeriata nazaran İslam askerine bir Hıristiyan kumanda edemez.

YUSUF: Sanki her işinizi şeriat üzre yaparsız.

KARL: *(Ponyatovski'ye)* Ne olacak?

OSMAN: Av avlandı, tav tavlandı.

KARL: Ne diyor?

PONYATOVSKI: Müsalaha aktolundu. Artık çok geç diyor.

KARL: Bu adamın laftan ve mantıktan nasibi yok. Derhal hünkâra bir nota yazacağım.

EKMEL: *(El çırpıp, ışık onun üstüne gelmiştir.)* Bravo! Üstat, kitabını baştan sona naklediyor.

NESİP: *(Anlatış coşkununca yeni uyanmış)* Siz kimsiniz? Nerden geldiniz?

SEVGİ: Eniştem demiştim ya demin.

NESİP: *(Ekmel'in ellerini kolonya ile ovuşturarak onlara da vermesi üzerine)* Hay Allah müstehakını versin. Şimdi tanıdım, Ekmel Beymiş. Demek dinlediniz?

EKMEL: Yalnız son kısmına yetişebildim. Ama başını da biliyorum. Kitabınızdan.

NESİP: Evet, aşağı yukarı aynısını anlattım.

EKMEL: İyi hoş ama.. Bu versionun cici kızımızın aklını karıştırmamasından korkarın.

NESİP: Ne gibi?

EKMEL: Öyle ya. Bir agregasyon imtihanı yapıyor.

SEVGİ: Doktora, enişteciğim.

EKMEL: Pardon, doktora yapıyor. Yani akademik bir etüd. San partis bir perspektiften hareket etmesi daha doğru olmaz mı?

NESİP: Parti prit nedir?

SEVGİ: Önyargı. Şey, yani peşin hüküm.

NESİP: Baltacı ile Katerina hakkındaki hükmü tarihi bu değil midir?

EKMEL: Affınızı dilerim. Fakat değildir. (*Ekmel konuşma tonu ve hareketleriyle biraz effemince bir hariciyecî tipini canlandırır.*)

NESİP: Latife ediyorsunuz.

EKMEL: Katiyyen. Paris sefaretinde iken bu mevzu ile hayli alakadar olmuştum. Boş zamanlarımda Bibliothénqu National'e giderek ecnebi müverrihlerin eserlerini karıştırdım. Hatta küçük bir etüd bile karaladım.

NESİP: Müverrihini ecnebiye bu hakikati tarihiyeyi tahrif ederler.

EKMEL: Onları sadece etüdier ettim. Kendi interpretationum var.

NESİP: Korkarım Baltacı'nın ağzı süt kokan bir masum olduğunu iddia edeceksiniz.

EKMEL: Yooo, o kadar da değil.

NESİP: Ya ne?..

EKMEL: Baltacı sadece müdebbir bir vezirdi. Situtionlardan en büyük avantajlar çıkarmasını bilen tam manasıyla konsekan bir devlet adamı. Bu itibarla sizin tefsirinizi tek taraflı ve tâbiri mazur görün, biraz vülger buluyorum. Bir kere Prut müsalahasından önceki günlerde manzara hiç de sizin anlattığınız gibi değildir.

NESİP: Ya nasıldı?

EKMEL: (*Kitaplara gider, bir kitap alır, sayfalarını karıştırır.*) Bir dakika. (*Bulmuştur.*) Bakın.

PROJEKSİYON: OSMANLI ORDUGÂHINDA UĞULDAYAN VAVEYLALARDAN DOLAYI BALTACI BU TEKLİFİ MEMNUNİYETLE KABUL ETTİ. ÇÜNKÜ HARPTEN HAYLİ KIRILMIŞ YILMIŞ OLAN YENİÇERİLER DÜŞMAN SİPERLERİNE TİTREYEREK BAKIYORLARDI.

KANTEMİR OSMANLI TARİHİ

CİLT III, SAYFA 59.

NESİP: Bırakın şu Kantemir mel'ununu. Buğdan Voyvodası iken Ruslara iltica eden bu soysuza itimat caiz olur mu?

EKMEL: Prut garantili bir zafer değil, sonu meşkûk, riskli bir avantürdü. Bataklık harbinin kuşatılan kadar kuşatana da mahve-

debileceğini neden kabul etmiyorsunuz? İki taraf da bitkin ve yorgundu. Baltacı bunu Valde Gülnuş Sultan'a yazdığı mektupla açıkça belirtir.

(Çadır belirir. Bu versiyonda Baltacı Ekmel'dir. Bütün gördüğümüz hali, tavrı, tikleri ile. Yalnız pipo yerine çubuk içer. Kolonya yerine gûlsuyu serper.)

YUSUF: Yaya askerimiz sıkılır. Havanın gayet ıssı olup, dört yüz yedi pare top gelüp bu kadar cephane alati gelüp yetişmez. Mandalar ısıcağa dayanmaz. Kâfiri bîdin ne kadar ateşbazlığı varsa sarf etmektedir. Bunca toplara bizde mukavemete kudret yoktur.

GIRAY: Ne olursa olsun, hücum gerek.

OSMAN: Düşman sandığımızdan da kavi. Her yandan kuşatıldığını gerçi biliyor, velakin esir düşmektense can havli ile son katre kanına kadar dövüşeceği zahirdir. Bu takdirde saflarımızda sökölme mukadder görünüyor.

YUSUF: Dünkü gün asakiri İslamın taburu menhuse açıktan yürüyüş eylediklerinde iptida yürüyüşlerinde dokuz serdengeçti ağaları şehit olup, bilahareki yürüyüşlerindeki yedi adet çorbacı şehit düştüler. Her bir serdengeçti ağasının bayrağı altında beşer altışar yüz neferat olup, bütün söğündüler. Her bir serdengeçti ağası birer kaleye bedeldi.

EKMEL: (Sesi) İşte Rusların müsalaha teklifi böyle bir anda geldi.

BALTACI: (Ellerini ovuşturarak) Hak taala ve tebarükûllah hamd sena olsun. Çaresizlik içinde bize bir tarihi neşat ihsan eyledi. *(Kalkar, çadırdakilere gûlsuyu dağıtır, kendi de sürer.)* İmdi bu aczimizi kat'a belli etmeyüp, düşmanı gerçekten kahra muktedirmiş gibi davranıp üstten almak muktezayı siyaset olur.

SEVGİ: Yani bir nevi blöf.

EKMEL: (Sesi) Aynen. Science politiques'de hocam müteveffa Gas-ton Bouillon politikayı pokere benzetirdi.

GIRAY: Halbuki harbe devam etsek..

BALTACI: Düşman bu kadar tezlil olunduktan ve metalibimizi is'afa müheyya olduğunu bildirdikten sonra harbte devam etmeye lüzum yoktur. Bununla maslahat evladır.

GIRAY: Bari Çarı esir etsek.

BALTACI: Beli, hoş söylersin.. Ne var ki onu esir etsek dahi, bermuktezayı şiarı Osmanian, bade zaman itlak olunacağı şüphesizdir. İmdi hissiyata esir olmayıp vaziyetin önümüze çıkardığı avantajlardan.

SEVGİ: Nasıl?

NESİP: Böyle mi demiş?

SEVGİ: Avantaj kelimesi..

EKMEL: Belki kullanmamıştır. Ben anlatırken dalgınlıkla...Evet, fanatik bir asker olan Devlet Giray Han, durmadan düşmanı yok etmek için harbe devamı telkin ediyordu. Fakat Baltacı realist, serinkanlı, makyavelyen bir politikacı, Ali Paşa'lar Fuat Paşa'lar gibi müdebbir bir vezir idi.

NESİP: Fransızca da bilirdi.

EKMEL: Belki o da mümkündü.

NESİP: (*Alayla*) Hatta Science Politiques'de müteveffa hocanız Mös-yö Dupont'dan..

EKMEL: (*Düzelterek*) Bouillon.

NESİP: Her neyse, işte ondan da takrir görmüştü.

EKMEL: Latifeyi bırakın.

SEVGİ: Evet, dinleyelim.

NESİP: Asıl siz latifeyi bırakın. Haremi humayuna odun taşımakla koca devleti âliyenin sadaret makamına geçmek arasında bir fark olsa gerekir.

EKMEL: Evet ama, Baltacı rafine bir diplomattı.

NESİP: Rafine olmuş da ne olmuş? Haremi humayuna odun taşıdığı sıralarda her gece sabahlara dek baltacılar ocağının loş odalarında kandil ışığında selâtini sâlise devirlerini okur, Sokullu'ların, Köprülü'lerin dirayetine hayran olur, kültürünü genişletirdi.

EKMEL: (*Taaccüp ve alayla*) Bu da bir görüş.

SEVGİ: Hiç değilse sizinkinden daha güzel.

NESİP: Emin olun masal diye dinliyorum.

EKMEL: Masalı gerçek diye anlattığınıza göre, şimdi gerçeği masal gibi dinlemenize şaşılmaz.

NESİP: Bu da mı müteveffa hocanız Dupont'un vecizesi?

EKMEL: (*Düzeltir.*) Bouillon diyeceksiniz ama, hayır bu bendenizin. (*Devamlı*) Bir muahede imkânını iskandil etmek, zemini hazırlamak üzere ordugâha gelen Şafirof gittikten sonra Kont

Ponyatovski, Baltacı'nın böyle bir müsalahaya yanaşması fikrini savunuyordu.

NESİP: Ayağınızı öpeyim. Bırakın şu kuş dilini.

SEVGİ: Müdafaa ediyordu.

EKMEL: (Şaşırmıştır.) Neyi müdafaa ediyordu?

SEVGİ: Mislihaya yanaşmamasını.

EKMEL: Kim?

SEVGİ: Ponyatovski. Siz demin söylememiş miydiniz?

EKMEL: Ha, evet, tabii...

BALTACI: (Ponyatovski'ye) Politika hissiyatla idare olunmaz.

PONYATOVSKİ: Nasıl?

BALTACI: (Bir sır söyler gibi) Yeniçeriler dün yatsı vakti harpten yüz çevirdiler. Bereket gece olduğundan farkına varılmadı. Ahmedi Salis Edirne vak'asından sonra hayli evham getirerek bir oyun oynamasınlar deyu Yeniçerileri dağıtmış, sayılarını 8000'e indirmişti. Bu başıbozuklar alelacele bu sefer için toplandı. Bakınız emir beklemeden başlarına buyruk yürüyüş yapıp kırılmışlar. Ayıptır söylemesi, ama orduma güveniyorum. Ordu, eski ordu değil. Özengisini tamir eden askeri, orduya esnaf girmiş diye asker safhalarından atan hünkârlar nerde, ordu deyu bize bu kopuk alayını sunanlar nerde? Düşman birkaç gün daha direnirse bunların isyan bile çıkarması melhuzdur.

PONYATOVSKİ: Bunu bilmiyordum.

BALTACI: Onlardan ne koparırsak koparmak gerek. Ayrıca Habsburg Hanedanı Prinz Öjeni yine bizlere musallat etmek için pusuda intizar eder. Hedefleri Balkanların köprüsü, Osmanlı İmparatorluğu'nun kalbgâhı olan Belgrad'dır. Böyle bir tehlike varit iken, ordumuzu Prut'ta kırdırmak havsalanın haricinde bir ihtiyatsızlık olur.

PONYATOVSKİ: Aleyhinize zuhur etmesine rağmen dehanızın, ileriye görüşünüzün hayranıyım.

BALTACI: Bir politikacı hazımkâr ve kanaatkâr olmak gerek. Bakınız ekselans Rusyalı, Azak Kalesini veriyor. Harp bilhas-sa bu kale için göze alınmıştır.. Saniyen Rusya sizin, yani Lehistan'ın işlerine karışmamayı vaat ediyor. Salisen İsveç kralı muhterem müttefikimiz Demirbaş Şarl'ın vatanına dönmesine rıza gösteriyor. Daha ne?

SEVGİ: Çok makul. Yerden göğe kadar hakkı var adamın.

NESİP: Peki, ya rüşvet meselesi?

EKMEL: (Kesin) Aslı yoktur.

NESİP: Ya gece gelen altın dolu altı fayton? Yeniçeri Ahmet bin Mahmut'un hatıratında bahsettiği? Onlar da mı yalan?

EKMEL: Onlar doğru.

NESİP: O halde?

EKMEL: Yalnız sayıları altı değil, sadece üç idi.

NESİP: Tatalım öyle olsun.

SEVGİ: İçlerinde ne vardı?

EKMEL: (Bir kitap karıştırır.) Altın ve mücevher.

NESİP: Yani bal gibi rüşvet.

EKMEL: Kuzum siz Hurmuzaki'yi okumamışsınız galiba?

NESİP: Okumaz olur muyum?

EKMEL: (Bir kitap indirir, karıştırır.) Buyurun: Büyük vezir Babıâlinin bu harp için sarfettiği büyük masrafların tediye edilmesini talep etti ve Ruslar tarafından Buğdan ve Eflak beylerinden yapılan ziyan ve zararın karşılığı olarak da külliyetli para istedi.

NESİP: Peki, ya mücevherlere ne buyrulacak? Onlar da mı tazminatı harbiye?

EKMEL: Onlar sadece fidye. Unutmayınız ki o tarihte sulh isteyen mağlup tarafın galip tarafa böyle hediyeler vermesi umumi ve aleni bir âdetti. Bir teamül. Une simple convention de protocole.

SEVGİ: (Nesip'e) Buna ne diyeceksiniz?

NESİP: Peki, öyleydi de, neden çıktı bu rivayetler?

EKMEL: İftira. Düpedüz iftira. Onu çekemeyenlerin.

NESİP: Peki, Baltacı sizce bunları hazineyi hassaya teslim etti mi?

EKMEL: Bir kısmını.

SEVGİ: Öbür kısmı.

EKMEL: Onları kâhya Osman'la mektupçu Ömer, bu iki aynagöz yakını çalmışlardı. Dönüş yolunda.

SEVGİ: Osman mı?

EKMEL: Evet. (Nesip'e) Kâhya Osman hikâyenizde iki kelime ya söyledi, ya söylemedi.

NESİP: Olabilir.

EKMEL: Sade siz değil, vakanüvisler ve tarihçiler de bu adam üze-

rinde yeteri kadar durmamışlardır. Bu zat hep gölgede kalmıştır. (*Gider, karanlığın içinden Osman'ı ışığa çıkartır.*) Osman, tarihimizde pek çok örnekleri bulunan bir perde arkası siması idi. Fevkalade ambitieux (*Osman'da mimik*), sinsî (*Osman'da mimik*), maksadına erişmek için her vasıtayı mübah gören, kurnaz (*Osman'da mimik*), allak, girgin ve arsız (*Osman'da hep bu hisleri belirten mimikler*) bir tipti. Veziriazamlıkta gözü olduğu ise muhakkaktı. (*Osman'da mimik*) Para kokusunu alınca dönüş yolunda bunları, mektupçu Ömer'le aşırıldı.

SEVGİ: Doğrusu da bu olmalı. Koskoca bir imparatorluğun başına geçmiş bir insanın bir iki bin ruble için.. Devletin menfaatlerini feda edeceği mantık dışı geliyor bana.

NESİP: Az para mı? Dolara vursan ne kadar döviz tutacağını bir düşündün mü?

EKMEL: O tarihte döviz sıkıntısı yoktu ki beyim.

NESİP: Söz misali yani. Hünkâr hancı, Sadrazam yolcu. Kaç gün ikbalde kalacağı meşkûk. Fırsat bu fırsat deyip...

SEVGİ: Zannetmem. O sizin söylediğiniz daha yakın tarihin modası.

NESİP: Kim demiş? Bu teamül bizde sanıldığından çok eskidir. Devletin malı deniz, yemeyen domuz. Kaldı ki bu milletin parası da değildi, yediği Moskofundu.

SEVGİ: Peki, rüşvet almadığına göre, azline sebep ne oldu?

EKMEL: Giray Han'la XII. Şarl'ın Ahmedî Salis'e, Baltacı'yı şikâyet eden mektupları. XII. Şarl hakkında bir kitap yazan Voltaire ve Osmanlı Tarihi adlı eserinde Migoret Rus hediyelerinin Baltacı'yı kandıracak kıymette olmadığını teyit ederler.

NESİP: Peki ya Katerina? O da mı Baltacı'yı kandıracak kıymette değildi?

SEVGİ: Evet?

EKMEL: Katerina gelmemişti ki çadıra.

NESİP: Hoppala!.

SEVGİ: Aşkolsun, oldu mu bu?

NESİP: (*Alaycı*) Bu kadar emin misiniz?

EKMEL: Ben vesikalara inanırım. Harekâtı takip etmiş olan De Lamotray ve keza Kantemir, keza Lehistan kralına mufassal bir mektup yazmış olan Ponyatovski yalnız erkek murahhasların geldiğini söylüyorlar.

NESİP: Fakat yine aynı Kantemir Rus taburunda Katerina'nın Baltacı'ya gidip yalvarmak çaresini Çara bizzat teklif ettiğini de teyit etmez mi?

EKMEL: O da doğru. Hatta fidyeyi bizzat götürmek istediği de doğrudur.

NESİP: Ee?

EKMEL: Fakat Petro bırakmadı.

NESİP: Sebep?

EKMEL: Kıskançlık.

NESİP: *(Petro'ya çok kızmıştır.)* Ne demek efendim?

EKMEL: *(Katerina'nın gidemeyişinden için için memnun, sanki bırakan kendisi imiş gibi)* Öyle işte.

NESİP: Kıskançlıkmış. Gülerim. O mezhebi geniş kerata, bir kere o tarihte Katerina henüz onun tahtı nikâhında bile değildi. Marta Rabe adı altında müstefrişesi bulunuyordu.

EKMEL: *(İnatla)* Ona rağmen yine de çok kıskanıyordu. Hatta o derece kıskançtı ki, Katerina uykuda sevgilim diye sayıkladığı zaman kadını dürtüp uyandırır, "Kime sevgilim diyorsun?" diye istintak ederdi.

NESİP: Her gece bir başka sevgilisini sayıkladığına göre, kadına uyku haramdı desene.

SEVGİ: Bilmem neden birden teyzemi hatırladım.

EKMEL: Bir şey mi dedin?

SEVGİ: Şey.. Öyle kıskanç erkekler varmış dedim.

EKMEL: Katerina'nın gitmek üzere hazırlandığını görünce yalvarmaya başladı.

(Rus üslubunda bir çadırda Katerina ile Petro canlanır.)

PETRO: Hazırlanmışsın da.

KATERİNA: Benim gitmem daha uygun olacak haşmetmeap.

PETRO: Şafirof belki onu ikna eder.

KATERİNA: Hiç sanmıyorum. Baltacı'nın Taleyran gibi, Makiavel gibi siyasi deha olduğu söyleniyor.

NESİP: Amma atıyor.

KATERİNA: Türklerin kalbi ancak kadının önünde yumuşar.

PETRO: İlle gitmek istiyorsun.

KATERİNA: İstedigimden değil, başka çaresi yok.

PETRO: Bunu tehlikeli bulmuyor musun?

KATERİNA: (*Karşı çadırlara arzu ile bakarak*) Vatanımız için her tehlikeyi göğüslemek zorundayız.

PETRO: (*Başına geleceği sezmiş gibi*) Hayır, hayır. Seni bırakmıyorum. Gidemezsin Marta.

KATERİNA: Sizi ve Rusya'yı kurtarmam lazım.

PETRO: (*Petro razı olmuş gibidir, ama Katerina'yı tetkikten geri kalmaz.*) Pek hüzünlü görünmüyorsun.

KATERİNA: (*Arzularının dışarı vurduğundan bu ihtiyatsızlığı maskeleyerek*) Sadece hüznümü sahte bir tebessümle gizlemeye çalışıyorum.

PETRO: (*Birden sevinçle*) Lüzum kalmadı. Bakın Şafirof, elinde muahede ile beşuş dönüyor.

KATERİNA: (*Bakar*) Yazık!

NESİP: Bunun aslı olamaz. Yok Petro kıskanmışmış. Malumunuz veçhile Katerina, namı diğer Marta Rabe Litvanya ve İsveç kaynaklarında sicilli bir fahişe olarak görünüyor.

EKMEL: Rica ederim. Aramızda bir hanım var.

NESİP: (*Coşmuştur.*) İlim ayıp tanımaz. Değil mi doktora yapıyor, bunlara alışmalı.

SEVGİ: Doğru.

NESİP: Bilahare bir İsveçli zabitle evlendi. Adam Rus harbinde ölünce Marta Rusların eline esir düştü. İptida General Bavera'nın, sonra da Şeremetyef'in ve Mançikof'un müstefreşesi oldu. O devirde Saint Petersburg'daki bilcümle yüksek rütbeli zabitanın altına yatak çarşafı gibi serilen benam bir zaniye olup çıktı. Yattı, kalktı ta ki Mençikof'un bir sefahat âleminde Çar Peter Aleksiyeviç, namı diğer Deli Petro'nun kalbini teshir edinceye kadar.

EKMEL: Tarihin en hoşlandığınız kısmı buraları galiba.

NESİP: (*Duymamıştır.*) Kıskançlıkmış! Güleyim bari. Günahı boy-nuna. Prut seferi esnasında bile Petro'dan maada bütün kumandanların da gönlünü hoş ederdi. Böyle bir orta malını mı kıskanıp esirgeyecek?

EKMEL: Evet.

NESİP: Tuhaf, çok tuhaf! Kendi milleti ve dindaşları arasında şapur şupur da, başka dinden olunca duhteri pakize mi kesilivermiş? Ah canım, ah canım..

EKMEL: Unutmayın ki namusun iffetin de dini, milliyeti vardır.

NESİP: Hem Baltacı'nın damarlarında da gâvur kanı olmadığı ne malum? Zira bunu ima eden tarihçiler de çıkmamış değildir.

SEVGİ: Aşkolsun yani. Dediğinizi yapsın diye adamın dinini, mezhebini bile değiştireceksiniz handiyse.

EKMEL: Yeniçeri olan devşirme idi diyebilirsiniz. Ama enderundandı. Sonra Kastamonu'nun Osmancık kazasından.

NESİP: Ben cıkı cakı bilmem.. Babası kimdi?

EKMEL: Babası, babası?.. Babasını bilmiyorum.

NESİP: (*Kalkar.*) Gördünüz mü? Nesebi gayrısahih insandan her şey beklenir. İmdi Katerina ortada. Bu cevvaliyet ve cömertlikte bir kadın.

EKMEL: İstirham ederim. Aramızda bir genç kız var.

NESİP: İlim bu beyefedi. İlim aşkına konuşuyoruz biz burada. Kesme hızımı.

SEVGİ: Bırakın konuşsun, keyfini bozmayın.

NESİP: (*Devamla*) Kadın, Türklerin methini de duymuş. Şimdi fırsat bu fırsat demez mi? Bağlasalar bile Baltacı'nın çadırına koşmaz mı? Ahü vahları ile nûvazişleri ile düşmanını yumuşatmaya savaşmaz mı?

EKMEL: İlle açık saçık, pornografik bir roman yazmak merakındasınız. Fakat özür dilerim vak'a kat'iiyyen böyle olmamıştır. Ne yapalım, talihinize kūsün. Hem öyle olsa bile Baltacı ona yüz vermezdi.

NESİP: Kim demiş?

EKMEL: Ben diyorum, tarih diyor.

NESİP: Efendi, ne keçi inadı varmış be.. Ben benî âdemin tab'ını..

SEVGİ: ...sahi kendiniz gibi bilirsiniz.

NESİP: Hayır, avcumun içi gibi bilirim. Devam edin.

EKMEL: Siz insana sözünü şaşırtıyorsunuz. Hem diyelim ki kiskanmadı, geldi.

NESİP: (*İştahla dinlemeye hazırlanır.*) Ha, şöyle..

EKMEL: Baltacı yine de ona dokunmazdı.

NESİP: Sebep?

EKMEL: Centilmenlik, şövalyelik...

NESİP: Kadın çadıra ne ümitlerle gelmiş. Eli boş döndürecek öyle mi?

EKMEL: Evet. Çünkü başka türlü sù centilmenliğe yaraşmaz.

NESİP: O dediğimize yaraşır mı bilmem ama, herhalde iki şeye hiç yaraşmaz. Erkekliğin ve Osmanlılığın şanına.

EKMEL: Bütün psikolojik ve sosyal şartları tetkik edip de mi bu hükme varıyorsunuz?

NESİP: Sade fizyoloji bilgisi yetmez mi? Bir tek ihtimal vardır. Anlıyor musunuz, bir tek. Muayyen bir insanı alalım. Onu muayyen bir zaman ve mekân içinde muayyen şartlarla karşılaştıralım. İriyarı sıhhatli, çam yarması gibi bir ayı bu vaziyette ne yapar?

SEVGİ: Ne yapar?

NESİP: Saldırır.

EKMEL: Pardon. Bir kere Baltacı iriyarı bir çam yarması değildi.

NESİP: Ya nasıldı?

EKMEL: Ufak tefek, biraz tombalak, sık hastalanan...

SEVGİ: Yani sizin gibi.

EKMEL: Aşağı yukarı.

NESİP: Naima böyle diyor.

EKMEL: Bana ne Naima'dan? Naima'ya itimadım yoktur.

NESİP: Acaip!

EKMEL: Naima zamanının büyüklerine yaranmayı seven bir vakânüvisdi. Onu yeteri kadar objektif bulmam. Partiprit ile yazar.

NESİP: Bakındı hele...

EKMEL: *(Sevgi'nin işaret etmesini anlamayarak gafına devam eder.)* Amcazade Hasan Paşaya yarandı. Kalaylıkoz Ahmet Paşaya yarandı. Daha sonra Damad Ali Paşa, Nevşehirli İbrahim Paşa zamanında hep dört ayak üstüne düştü. Tarihçi olduğu halde ricali devlete zâyîçeler düzerdi.

NESİP: Ne olmuş yani?

EKMEL: Ama Baltacı Mehmet Paşaya sökmedi. Anladı onun tıynetini, işinden azletti.

NESİP: İşinden azlettiği doğrudur.

EKMEL: Ondan ötürü Baltacı'ya karşı kuyruk acısı vardır. Prut seferini kasten istediği gibi yorumladı.

SEVGİ: *(Dayanamayarak)* Enişteciğim Naima Beyefendinin ceddî oluyor.

EKMEL: Özür dilerim, bilmiyordum. Ama fikrimi söyledim.

NESİP: Boşuna nefes tüketirsiniz beyim efendim. Petro son çareyi

halâsı Katerina'da bulmuştu. Bu hakikat cümlece malum olduğu halde bilhassa bazı Moskof müverrihini bunu bilahare haysiyetlerine yediremediklerinden, hele daha sonra Çariçe de olunca Katerina'nın bir Müslüman ile mûaşakasından arlandılar. İnkâr cihetine saptılar.

EKMEL: Tuhaf bir hüküm. Size çadıra da gelse, böyle bir şey olmazdı diyorum. Centilmenlik dışı sebepler de var.

SEVGİ: Neden. Baltacı'nın tipi mi değildi?

EKMEL: Hem tipi değildi. (*Kolonya koklar ve sürünür.*) Hem de Baltacı ince eler, sık dokur, temizliği düşkün bir insandı.

NESİP: Kim demiş?

EKMEL: Ben diyorum, tarih diyor. 18. asrın başında Osmanlı kadınları dünyanın en temiz kadınları idi. Hepsi misk-ü amber ve temiz tûlbent kokardı. Şimdi bunların yanında bir de Katerina'yı düşün.

NESİP: Ne olmuş Katerina?

EKMEL: Katerina'da nezafet, taharet hak getire.

NESİP: Tuhaf söylersiniz. Gözü kızmış herifin dağ başında, taharet mi arayacak sana?

EKMEL: İmkânı yok.

NESİP: Beni dinle bak Ekmel Beyefendi. Bir ayı düşün ki, aylar ve aylarca aç susuz, dağlarda dolaşmış. İşitiyor musun, aylar ve aylarca?

EKMEL: Evet.

NESİP: İşte bu ayının önüne birdenbire bir kuzu kızartması ile buzlu bir pınar çıkıyor. Ne yapar ha, söyle ne yapar?

SEVGİ: Sizin mantığınızla saldırır.

NESİP: Tabii, değil mi ya?

EKMEL: Pardon..

NESİP: Pardonsuz mardonsuz saldırır.

EKMEL: (*Tiksinti ile*) Yemez.. Geriye iter.

SEVGİ: (*Çok hayret eden Nesip'e*) Eniştemin ülseri vardır.

NESİP: Ben o manaya söylemedim ki. Teşbih hani..

SEVGİ: Olsun. Her manaya çekebilirsiniz.

NESİP: Belli. (*Ekmel'e*) Ömrünüzde hiç aç kalmadığınız belli.

SEVGİ: Ne yaptınız? (*Ekmel birden hüzünlü bir hal almıştır.*)

NESİP: (*Yavaş*) Ne oldu?

SEVGİ: (Yavaş) Pot kırdınız müthiş! Teyzemle bu yüzden ayrılmışlardı.

NESİP: Ödeşdik öyleyse. Affedersin hanım kızım. Tarih münakaşasına girişirken sizin ailenizin tarihine de vukufu peyda etmek gerektiğini bilmiyordum. (*Kütüphaneyi birden bir Boogie Boogie melodisi kaplar. İçeri Oktay, Kathrin ve Fransız albay girmişlerdir. Kathrin el radyosunu susturur.*)

OKTAY: And now this is the bibliotheque of the seray. (*Turistler çinilere bakarlar.*)

Fr. ALBAY: (*Gidip çinileri okşar.*) Mais c'est superbe.

KATHRİN: (*İki erkeğin arasında ve notlarla kitapların arasında Sevgi'yi fark etmiştir. Ona koşar.*) Sevgi. Did you get it out.

OKTAY: Bulabildiniz mi diyor.

SEVGİ: Maalesef.

OKTAY: Yoksa buldunuz da, bizden mi saklıyorsunuz?

KATHRİN: (*Gözü duvarda bir noktada*) O, here it is. I have seen it before.

EKMEL: Önce görmüştüm diyor. Neyi acaba?

SEVGİ: Herhalde dünyaya ilk gelişinde.

Fr. ALBAY: Elle se croit de temps en temps, quelle est Katherine de Russie.

EKMEL: Qu est ce que vous dites?

KATHRİN: His achs. His achs. (*Duvarı gösterir.*) I have seen it before.

EKMEL: Balta diyor.

NESİP: Kimin?

OKTAY: Baltacı'nın.. (*Kathrin bir çığlık atıp bayılır.*)

KÜTÜPHANE MÜDÜRÜ: Vay kontak karı vay! O yangın baltası yahu...

İkinci Perde

Tophkapı Sarayı Kütüphanesi. Sevgi yeni gelmiştir. Kitaplarını bırakır, oturur çalışmaya hazırlanır. Kütüphaneci içeri girer.

OKTAY: (*Kapıdan bakar.*) Kolay gelsin.

SEVGİ: O, siz misiniz? Hayret bugün turist gezdirmiyorsunuz?

OKTAY: Bugün izin günüm.

SEVGİ: İzin gününüz madem, neden Florya'ya gitmediniz?

OKTAY: (*Yüz bulmuştur.*) Sebebini söyleyemem. Müsaade eder misiniz? (*Oturur.*)

SEVGİ: Hay hay... Sebebini neden söylemezmişsiniz?

OKTAY: Büyük bir sır, kendime ait. Mamafî belki size söyleyebilirim.

SEVGİ: Ya!..

OKTAY: O da ısrar ederseniz.

SEVGİ: Niye bana?

OKTAY: Çünkü...Çünkü.. Sizi (*Sevgi'de ümitli bir bakış*) herkesten ayrı tutuyorum da ondan.

SEVGİ: (*Müftehir*) Teşekkür ederim. Söyleyin öyleyse.

OKTAY: Çok mahrem bir şey.

SEVGİ: Ölümü öpün.

OKTAY: Hiç kimseye açmamıştım şimdiye kadar.

SEVGİ: Olsun.

OKTAY: (*Bir sır tevdi eder gibi*) Bir şey var beni burda çeken...

SEVGİ: Çok tuhaf!

OKTAY: Hep buralarda dolaşmak istiyorum. Belki de Kathrin gibi bende de eski padişahlardan birinin ruhu tecelli ediyordur. Zaman zaman...

SEVGİ: Olabilir.

OKTAY: İzin günümde bile gelirim. Kışın o kadar güzel ve başka olur ki burası. Şu selviler tatlı tatlı uğuldar, sanki konuşur gibi.

SEVGİ: Aslında çok şiirli bir yer.

OKTAY: Şiirli ve sihirli.

SEVGİ: Çok doğru.

OKTAY: (*Birden değişerek*) Ne münasebet.. Burası tarihin en meş'um insan mezbahasıdır.

SEVGİ: (*Afallayarak*) Aaa.. (*Kendini toplar*) Şimdi anladım. Sizi çekişini.. Ailenizde bir kasap olacak.

OKTAY: Mümkün. Şu kapıya bakın. İşte ipşir şu kapının önünde boğduruldu. Deli İbrahim, boynunda inciler, cariyelerin göbeğinden şarabı şu hamamda içerdi. Kubbenin çatlaklarında belki hâlâ deli kahkahalarının yankıları cınlar. Geceleri burada hep baykuş öter bilir misiniz? Nasıl ötmesin? Şu koridorlarda ne dalavereler örüldüğünü tasavvur edebiliyor musunuz? Patrona Nevşehirli'yi sakalından tutup şu yolda sürümüştü. Bir yıl sonra onun kafası da şu revan odasında uçuruldu.

SEVGİ: Susun, fena oluyorum. Tarihe düşmanlığınızdan bilmeli idim bunu. Nasıl da inandım.

OKTAY: Tarihe düşmanlık değil. Sadece rötuşlu şekline isyan? Gerçekten kaçanına.

SEVGİ: İnanırım. Sizde bu düşmanlık, tarihi eserler önünde hiç yakışık almayacak şeyler yapacak kadar kuvvetli.

OKTAY: Ne gibi?

SEVGİ: Dün o Piyer Angeli'ye benzeyen İtalyan kızını öptüğünüzü gözlerimle gördüm. Akağalar kapısı önünde, şurada..

OKTAY: Hem de Harem Ağalar Kapısı önünde? İftira!

SEVGİ: Nasıl iftira?

OKTAY: Âdetim degildir.

SEVGİ: Öpüşmek mi?

OKTAY: Yok canım. Harem Ağalar Kapısı önünde öpüşmek. Kütüphanenin kapısı ne güne duruyor? Sonra Bağdat Köşkü'nün taraçası da fena değildir. Ama ben hareme giden dehlizi hepsine tercih ederim.

SEVGİ: İtiraf ediyorsunuz işte.

OKTAY: Bana öyle geliyor ki, siz tarihi bir müze ile kutsal bir mabedi birbirine karıştırmaktasınız.

SEVGİ: Her ikisine de saygı gerek.

OKTAY: Öyle olsa dünyanın en tarihi şehri Roma'ya öpüşme narhı konurdu. Halbuki Paris'ten sonra en çok öpüşülen şehir.

SEVGİ: Kesin rica ederim. Sözümlü geri aldım. Bunun da bir rehberin vazifelerinden, olabileceğini akıl edememiştim.

OKTAY: Etmeliydiniz. Rehberin bir vazifesi de, turiste kendi memleketinde bulunuyormuş hissini vermek, itiyatlarının hiçbirinin eksikliğini duyurmamaktadır.

SEVGİ: Siz kendinizi Don Juan mı sanıyorsunuz kuzum?

OKTAY: Görüşe bağlı. Arkadaşlarım bu yandan hayli talihli olduğumu söylerler. Ben o kanaatte değilim.

SEVGİ: Öyle bir haliniz var da.

OKTAY: Hale ne bakıyorsunuz? Sizin de bu gözlüklerle bir tarih profesörü haliniz var.

SEVGİ: Gözlüğüm nedense sizi çok rahatsız ediyor.

OKTAY: Hayır, okumuş kızlara bayılırım. Çoğu da gözlüklü olduğuna göre gözlüğü de severim demektir.

SEVGİ: Okumuş kızlar da size bayıldılar şimdi.

OKTAY: Hepsi değil tabii... Sadece bazı tecrübelerim oldu. Biri felsefe talebesi idi.

SEVGİ: Hem de felsefe talebesi imiş.

OKTAY: İnanır mısınız, en kolay tavlananlar da onlardır. Onlara bu kadar yıl felsefe okumuşsunuz, hâlâ şu mahut ahlak ve mantık sınırlarını aşamadınızsa yazıklar olsun dersiniz.

SEVGİ: Onlar ne der?

OKTAY: Ne münasebet, derler. Öyle düşündükleri halde tersini isbata kalkarlar.

SEVGİ: Ne kolay.

OKTAY: Bir de komşumuzun Güzel Sanatlar'da okuyan kızı vardı. Bakın onlarda da Bohem, serseri, sarhoş, anlaşılmamış dahi numaraları çok tutar. (*Devamla*) Jeologlarda şansınızı yurt gezilerinde arayacaksınız. (*Güler.*)

SEVGİ: Peki, tarihçilerde hiç şans denemediniz mi?

OKTAY: Denemedim. Onlar için kütüphane kurdu olmayı göze almalı. Benim gibi açık havayı, yıldızları seven insanın yapacağı iş değil.

SEVGİ: Doğru.

OKTAY: Siz niye yıldızları sevmiyorsunuz?

SEVGİ: Kim demiş sevmediğimi?

OKTAY: (*Masaya gider.*) Neyse şurası hazin bir gerçektir ki, Sevgi

Hanımefendi, zamanımızın kızları tavlınmak için vesile bekler, yoksa bile bunları kendileri yaratırlar. İktisadi düzen, toplum yapısı, yetişme tarzı vesaire vesaire. (*Profesör taklidi yaparak*) Bilmem izah edebiliyor muyum?

SEVGİ: Siz nefes alır gibi şaka ediyorsunuz.

OKTAY: Tarih gibi yalan söylüyorsunuz da diyebilirsiniz. Bunu da siz hoşlanırsınız diye yapıyorum.

SEVGİ: Ben hoşlanırım diye mi?

OKTAY: Evet, siz yalandan hoşlanıyorsunuz.

SEVGİ: Bunu da nerden çıkardınız?

OKTAY: Nesip beyle eniştenizin size anlattıklarına inanışınızdandır.

SEVGİ: Ben o iki görüşün de doğru taraflarını alıp bir sentez yapacağımı söyledim.

OKTAY: Adam yerine koyup dün akşam bana bunları anlattığınıza çok teşekkür ederim. Ama size acıyorum. Böyle bir tezle doktora veremezsiniz.

SEVGİ: Niçin?

OKTAY: Emin olun ki bu sefer çok ciddi konuşuyorum. Sizi çok seven, sadece iyiliğinizi, muvaffakiyetinizi isteyen, sizi uyarmaya çalışan bir dost olarak.

SEVGİ: Yanlış bunların neresinde?

OKTAY: Bir yerinde değil ki. Kaynağında, başında, ortasında, sonunda, her yerinde.

SEVGİ: Peki siz yanlış olduğunu nerden biliyorsunuz?

OKTAY: Tarihi sevmem ama, sadece bir bölümünü çok merak etmiştim.

SEVGİ: Hangi bölümünü?

OKTAY: Baltacı ile Katerina hikâyesini. Bence Prut musalahası, dünya tarihinin en önemli ve esrarlı olaylarından biridir.

SEVGİ: Doğru.

OKTAY: Bu konuda çok çeşitli yorumlar yapılmasından tabii bir şey olamaz. Ama bana kalırsa meselenin asıl özü hiçbir zaman ortaya çıkarılamamıştır.

SEVGİ: Neymiş o asıl özü?

OKTAY: Siz Baltacı'nın mektuplarını incelediniz mi?

SEVGİ: Valde Gülnuş Sultan'a yazdığı meşhur mektubu okudum.

OKTAY: Bu bahsettiğim özü imâ eden yerler onda da bir nebze

vardır. Ama onu görmek için bakmasını bilmek gerektir. Asıl çocuklarına yazdığı bir mektup vardır, onu biliyor musun?

SEVGİ: Hayır. Nasıl çocuklarına?

OKTAY: Âdeta bir nev'i vasiyettir bu. Midilli'de sürgünde, ölümünden birkaç hafta önce yazdığı. Muhakkak okumalısınız.

SEVGİ: Hiç haberim yok böyle bir mektuptan.

OKTAY: Haklısınız. Eski tarihçilerin bile haberi yoktur. Evvelki yıl bir varisinin terekesinden çıktı. Müzeye de verildi. Yanılmıyorsam. Bir dakika.. *(İçeri gider. Projeksiyon aydınlanır ama boş kalır, müzik. Oktay gelir.)* Başvekâlet arşivinde olacak. Yanılmışım. Yazık.

SEVGİ: Ne yazıyor bu mektupta?

OKTAY: Bütün hikâyeyi kendi açısından anlatıyor. Olduğu gibi. Tabii anlayana.

SEVGİ: Yani ne diyor?

OKTAY: *(Saatine bakar.)* Çok uzun. Yalnız şunu söyleyebilirim ki, size anlatılanlardan çok ama, çok başka.

SEVGİ: Anlatın ne olur.

OKTAY: Bir başka zaman.

SEVGİ: Çok rica ediyorum ama.

OKTAY: *(Hep nazlı)* Nerdeyse dostlarınız gelir şimdi. Bir boş gününüzde.

SEVGİ: Çok rica ediyorum. Ölümü öpün. Hani dosttunuz? İyiliğimi isterdiniz.

OKTAY: Elbette.

SEVGİ: Şimdi.. *(Elinden tutar.)* Rica ediyorum.

OKTAY: Baltacı Mehmet, aslında Nesip Bey'in anlattığı gibi ne rüşvete tenezzül edecek kadar pespaye bir vezir, ne de önüne gelene saldıran azgın bir zampara idi.

SEVGİ: Bravo!

OKTAY: Ama eniştenizin anlattığı gibi kurt bir politikacı, Makya-velyen bir diplomat da hiç olmadı.

SEVGİ: Hoppala. Peki, ya neydi?

OKTAY: Harpten de, politikadan da hiç hoşlanmayan, kan görünce midesi bulanan, entrika ile karşılaşınca yüksünüp kaçan, yumuşak huylu, olgun, çelebi, ince, şair ruhlu bir adamdı.

SEVGİ: Öyleydi de, politikada ne işi vardı?

OKTAY: Bir zayıf, yıldız falı.

SEVGİ: Hani şu gençliğinde rastladığı Mağribli falcıyı mı söylüyorsunuz?

OKTAY: Bakın neler de bilirmişsiniz. O falcı Mehmet'e sen veziri âzam olacaksın demişti.

SEVGİ: O da buna inandı.

OKTAY: O yıldızlara inanırdı. Onun için de bir denemeyi düşünmüş olabilir. Baltacı ocağına bu fikirle girdi.

SEVGİ: Çıktı idi sonra.

OKTAY: Acele etmeyin. Ocağa girdikten sonra baktı ki dışardan ona hoş görünen yeşil türbe, içerden estağfurullah tövbe.

SEVGİ: O da ne demek?

OKTAY: Yani lokantanın vitrini onu çekmişti, bulaşıkhanesini görünce soğudu, sarayın bir dalavere dolabı olduğunu anlamaya başladı. Ama henüz gençti. O yaşta merak iradeye galiptir. Tahtta henüz İkinci Mustafa bulunuyordu. Mehmet darüssaade ağasının, sonra Valde Gülnuş Sultan'ın teveccühünü kazandı. Bu arada şehzade Ahmet ile ünsiyet peyda etti. Saray kâtibi oldu.

SEVGİ: Bunları biliyorum hep.

OKTAY: Şimdi bilmediklerinize geliyoruz. Baltacı Mehmet gündüzleri devlet işlerinin iç karartan, ruh bezdiren kırtasi tarafları ile uğraşır, geceleri de bunalıp kendini şu (işaret ederek) gördüğünüz çimenlere atardı.

SEVGİ: Ne yapmak için?

OKTAY: Sırtüstü yatıp yıldızları seyretmek için.

SEVGİ: Yıldızları seyretmek mi?

OKTAY: Çocuk yaşından beri dünyada en sevdiği şey yıldızlardı. Gözlerini kapar, Kastamonu'nun Osmancık kasabasında doğmuş Mehmet olduğunu Âl Osman ülkesinde Dersaadet'te, Topkapı Sarayı'nda, Baltacı ocağında, 18. yüzyılda bulunduğunu unuttur, kendini zaman ve mekân kayıtlarının hepsinden siler, kurtarır. Bir bulut olduğunu farz edip o yıldızlar arasında süzülüp giderdi.

SEVGİ: Çok tuhaf!

OKTAY: Baltacı ocağının o loş, rutubetli, duvarları isli hücrelerinden hiç hoşlanmazdı. Buraya bütün ışık, hapishanelerdeki gibi üst pencereden girerdi. Onun penceresinin camı da kırıktı. Bazen burada içeri bir güvercin dalar, odada kanat çırpıp çıkardı.

SEVGİ: Peki, böyle bir adam nasıl oldu da sadarete geçmek için tarihin bahsettiği o desiselere başvurdu?

OKTAY: Çok sabırsızsınız. Baltacı yıldız olmadığı geceler bu odasında mum ışığında durmadan kitap okur, ufkunu genişletirdi. Ufkunu genişlettikçe de devleti âliyenin hali pür melaline üzülürdü. O sırada Sadrazam Kavanoz Ahmet Paşa idi.

SEVGİ: Evet, doğru.

OKTAY: Niye kavanoz demişler?

SEVGİ: Rüşvet aldığından kinaye.

OKTAY: Tamam. Yüzde oncuların piri idi de ondan. O tarihte ona rüşvet vermeden devlet kapısında iş yürütmek mümkün olmazdı. Genç Baltacı bir gün Kavanoz Ahmet Paşa'nın kapısında şöyle bir vak'aya şahit oldu. (*Kararma, canlı sahne.*)

1. KAPI K.: Gir bre kardeşlik.

ADAM: Ya reddederse?

2. KAPI K.: Dediğimiz gibi amel eyle. Gerisi fütur getirme.

ADAM: (*Kemerindeki keseyi alır, okşar, kor.*)

1. KAPI K.: İşin başka tarikten olmaz. (*Girer. Müzik.*)

ADAM: (*Alı al, moru mor çıkar.*)

1. KAPI K.: Oldu mu?

ADAM: Ne mümkün?

2. KAPI K.: Ne dedi?

ADAM: Celallendi. "Yıkıl karşımdan bre nabekâr dedi. Sen karşındaki veziri azim şanı, çarşı içindeki sarraf Mişonaçi mi sanırsın? Şimdi seni hak ile yeksan ederim" diye gürledi.

1. KAPI K.: (*Gülerek*) Gözünaydın!

2. KAPI K.: (*Sırtına vurur.*) İşin oldu demedim mi?

ADAM: (*Aval aval bakınır.*) Nasıl oldu?

2. KAPI K.: Adres vermiş sana, âdeti öyledir. Rüşveti o sarrafa yatıracaksın.

OKTAY: Baltacı o gece sabaha kadar uyumadı. Kavanoz Ahmet Paşa'dan sonra sadarete geçen Kalaylıkoz Ahmet Paşa'yı ise Baltacılar koğuşundan tanırdı. Debreli Hasan gibi palavracılığı ile herkese alay konusu olurdu. Baltacı bunlara baktıkça ikide bir Mağribli falcının sözlerini hatırlıyordu. Bu cibiliyetle kaptanların gemiyi ancak karaya oturtacağını düşünüyordu. Nihayet dümene geçmeye karar verdi ve geçti.

SEVGİ: O kadar kolay mı?

OKTAY: Kendisini destekleyenler oldu tabii.

SEVGİ: Niye desteklediler?

OKTAY: Politika. Sırf kendi çıkarlarından. İlerde kullarınız fikri ile.

SEVGİ: Baltacı kaç yaşındaydı?

OKTAY: 35.

SEVGİ: Nasıl olur? 1167'de doğmamış mı?

OKTAY: 39 öyleyse. Büyük bir fark değil.

(Canlı tablo. Hünkârın huzuru. Baltacı kılığındaki Oktay'a 3. Ahmet mührü uzatır.)

3. AHMET: Mührü hûmayunu destine emanet ederiz.

BALTACI: *(Mührü hürmetle alarak hünkârın eteğine varıp öper.)*

3. AHMET: Göreyim seni. Hayır duam senin iledir. *(Darûssaade ağası kürkü ile hil'atı giydirir.)*

OKTAY: *(Sesi.)* Daha sonra mücevher, şimşir ve tikşeş kuşattılar.

Baltacı bu kürkle birlikte Osmanlı İmparatorluğu'nun bütün yükünü omuzlarına yüklenmişti. *(Sahnede değişme)* Odasına çekilir çekilmez aynaya koştı. *(Baltacı aynadaki hayaline bakar; kavuğunu düzeltir, elini hançerinin kabzasına götürüp kaşlarını çatar, sonra kürkünün yakasını okşar. Mührü yakasından çıkarıp kuru kuruya basar.)* O ben miyim? *(Kürkü, kavuğu çıkarıp atar; bu sefer aynadaki hayali kendine daha yakın bulmuştur. Ferahlar. Ama dışarda bir ayak sesi duyunca ürker, acele gidip giyer, sonra bu telaşına güler, başını sallar, kendine güven, etrafa gözdağı vermek ister gibi sesli "Öhō öhō" diye öksürür. Dışarı çıkar.)* Baltacı'nın ilk sadareti sadece bir yıl sürdü. Tam o kürke ısınmıştı ki, bir gün gelip aldılar. *(Darûssaade ağası kürkü alır.)* Mevsim de eskisi gibi kıştı.

SEVGİ: Niye azledildi?

OKTAY: O mevkiin gerektirdiği gibi kaypak ve nabızgir olmadığından çok düşman kazanmıştı. Bir iftira ile gözden düşürüldü. *(Darûssaade ağası kürkle sahneyi kateder.)* Kürkü giymek sırası şimdi Çorlulu Ali Paşa'ya gelmişti. Bu işler tahtaravalliyeye benzer, o sadarete çıkarken Baltacı, Sakız'a sürülüyordu.

SEVGİ: Kim bilir ne üzölmüştür?

OKTAY: Bilakis çok sevindi. Siyasetin de içyüzünü anladığına mem-

nun idi. Mademki kürksüzüm bundan böyle ben benim gayri. Beni benden kimse alamaz diyordu. Sakız'ın rakısı kadar gülleri de meşhurdur. Sürgününü unutmak için gül yetiştirmeye başladı. Siz hiç gül seven, yıldızları seven politikacı gördünüz mü?

SEVGİ: Baltacı politikacı değil, şairdi demek mi istiyorsunuz?

OKTAY: Zekânızın hayranıyım. Sizden hiçbir şey saklanmıyor ki, a canım. Gül varlığın ve yokluğun, aşkın ve mükemmelliğin, ölümün ve sonsuzun bir sembolüdür derdi.

SEVGİ: Çok doğru.

OKTAY: O gülleri ile uğraşırken Al Osman ülkesinde hezimetler birbirini takip ediyordu. Baltacı bir sabah vakti daha bir sabah önce küçük bir tomurcuk iken birden açivermiş pembe güle su verirken omzuna bir el dokundu. *(El aydınlanır.)*

SEVGİ: Kimdi?

OKTAY: Bizzat Üçüncü Ahmet'ti.

3. AHMET: Kolay gele paşa. Her iş bitti çiçek mi yetiştirirsin?

BALTACI: *(Şaşkın ve saygılı)* Beli sultanım.

3. AHMET: *(Gülümseyerek)* Bu meşgaleyi bir gayrıya devretmenin vakti saati çaldı.

BALTACI: Gayrinin ondan alacağı saadet benim olmak ne mümkün.

3. AHMET: Seni başka mühim bir maslahat bekler.

BALTACI: *(Duymamazlıktan gelir. Eğilir, bir çiçeğin böceklerini ayıklar.)* Bir gülü böceklerden arımdan mühim bir maslahat ne olaki? *(Eğilip yaprakları ayıklar.)* Bunu buralı bir papazdan aldığım bir tohumu ıslâh edip ürettim. Belki bir gün mavi bir gül de yetiştirmek müyesser olur. *(Kalkar)* Güz yaklaştı. Geceleri üşüyor bu nazeninler. Güz bu gülleri yazdan kıskanan ışığa benzer. Yaz onları en olgun güzelliikleri içinde tattı. Şimdi güze devrettiği sevgili artık eskisi gibi hasta ve mahzundur. Güllerin saltanatı bir yaza sığıyor. *(Ahmet'in eğilip koparması üzerine mani olacak olur elini kanattığını görerek)* Âli Osman kanı bulaştı. Asalet bahşettiğiniz gülüme devletlim. *(Elini mendili ile bağlar.)* Bundan böyle bu güle adınızı vermek isterdim.

3. AHMET: Biz buraya çiçekleri seyre gelmedik.

BALTACI: *(Vurdumduymaz)* Dikenleri ayrı latif değil mi? Şu şeffaf

sarı gülün dikenini yeşil. Bu kan kırmızısınıninki ise sarı. Şunun dikenini dişli, beriki kanca gibi kıvrık. Hepsinin de vazifesi güle uzanacak muhteris desti tevkif, ikaz. Gül nazlı mahluktur sultanım. Vezir başı değil ki.

3. AHMET: Koparmasan da solacak? Zahir. Sen de öyle kelam etmedin mi?

BALTACI: Ama solarken göz kırparlar şevketlim. Fütur getirme demek ister gibidirler. Biz şimdi gidiyoruz ya, nevbaharda daha diri ve taze yepyeni rayihalarla yeniden vürut edeceğiz. Ama siz kendinize bakın derler.

3. AHMET: Biz dahi kendimize bakmak için bir maslahatı.. (Baltacı hapşurması üzerine) Güz akşamları hayli ratıp oluyor. (Darüssaade ağasına işaret eder.) Sözün kısası üşüme yesun deyu.. (Darüsaade ağası mahut kürkle görünür.)

BALTACI: (Şaşırmıştır.) Kerem eyle sultanım.

3. AHMET: Belki. Sana karşı bir küçük yanlışımız oldu. Ama Çorlulu Ali Paşa'dan sonra Köprülü Numan Paşa'nın da iktidarsızlıkları sabit olmuştur. Benderde canibimize iltica etmiş Demirbaş Şarl yüzünden Rusya ile aramız açıldı. Böyle muhataralı bir hengâmda mührü hümayunu bir ecnebiye emniyet edemeyuz ya. Sadaret yine sana müyesser oluptur. Canibimizde büyüdü. Valde Gülnur Sultan da bu kararda musırdır.

BALTACI: Haşmetlu sultanımın ve dahi valde sultanın itimatları fani ömrümün en ulu iftiharıdır ya. Bir hoş kerem eyle, kulunu bağışla. Ahdim var, bakiyeyi ömrümü Sakız mutasarrıfı olarak imrar eylemek isterim.

3. AHMET: Beni bir dahi söyletme paşa. Zahmet ettik, buralara kadar bizzat geldik.

BALTACI: (Eğilip etek öper.) Canım yoluna kurban. Bu mansıba meraklı kulun pür ihtisas intizarda iken, ben kuluna ısrarda fayda yoktur sultanım. Hepsi bu işi benden kat kat iyi amel eyler. Ben bu maslahatın adamı değilim. Bunu en eyu uzlette anladım.

3. AHMET: İradei âli şanıma karşı gelmenin manasını anlardın. (Gülü alır, burar, koparır.) Yakınımız olmasan bu kadarı dahi yeterdi. Sana ruhsat ferdaya kadar teemmül eyle. Sen bir yol kabul et. Tez azat ederim şu vartadan sonra.

OKTAY: (Sesi) 3. Ahmet'in ağzında gevelediği tehdit açıktı. Baltacı düşündü ve bütün gece Sakız rakısı içti. Yaşı 52 idi ama, ölümü göze alamayacak kadar hayatı seviyordu. (Ahmet'in kopardığı gülü eline alır, onunla konuşmaya başlar.)

BALTACI: Yaşamak güzel şey! Yaşamak, bir temmuz öğlesinde dalgalanan başak tarlaları, sabah saatinde taze çiçek kokusuna karışan yeni açmış bir gülün rayihası. Yaşamak, testi kokan bir bardak serin su, bir kadının güneşten yanmış kolunun üstündeki altın sarısı tüyler. Sonra gök kubbe, yıldızlar. Yaşamak yıldızlara doğru bir dağa tırmanmak, yükseldikçe bir vakitler bir şey sanılmış küçük tepeliklerin arkasındaki boşluğu fark etmek demek. (Bir horoz sesi; tan yeri ağarır) Kürkü bir daha giyeceğiz, çare yok. (Mehter müziği.)

3. AHMET: İmdi sancağı şerifi telim aldın. Siftah gazamdır. Baltacı ayağını denk alasin, muhkem durasin. Ceddin gibi küffara karşı bir gaza ihraz etmeden göçmek gücüne gider dururdu. İnşallahürrahman bu defa cenk ile müyesser olur. Hayır duam senin iledir.

(Mehter müziği.)

OKTAY: (Sesi.) Ve alay yola düzüldü. Ve kendini bir oldu bitti içinde bulan Serdarı Ekrem Baltacı Mehmet Paşa, bir kır ata binmiş olarak, sırtında samur kürkü, nümayiş yapan iki dizi halkın teşyileri arasında Davutpaşa'daki ordugâha doğru ilerliyordu. (Halkın nümayişleri) Kan görmekten, insanın insanı kırmasından iğrenen Baltacı yol boyunca "Kan!" "İntikam!" diye bağırarak halkın arasından ak atının üstünde kara kara düşünerek geçerken 3. Ahmet de seferden sonra Cuma namazında, hutbelerde adının nasıl okunacağını tatlı tatlı hayal ediyordu. Ve ordusu günlerce süren yürüyüşten sonra Prut bataklıklarında ölüm pahasına pala çalarken şevketli hünkâr böylece yatağında gazi rütbesine ulaşacaktı.

SES – Es sultanü İbnü Sultan, El Hakanü İbnül Hakan, Es Sultanül Gazi Ahmet Han, İbnüs Sultan, Mehmet Han!

(ÇADIRIN ÖNÜ: Ağaç altı)

YENİÇERİ: Hikmet budur, kim, kâfiri menhusun bütün zîkıymeti yanındadır. Hemen bu saat gider kâfiri bîdin ile mukabil olur,

rüstemane cenk iderüz. (Gözleri parlar). İnşallahürrahman mansur ve muzaffer olup malı ganaimin Tanrı bize ihsan eder.

OKTAY: Malı ganaim, duyuyor musunuz? Hep malı ganaim. Sadece talan duygusu.

BALTACI: (Belirir) Ey konak! Bütün gün yol yürüdünüz. Bu akşam bir hoş metrislenesiniz. Yarın taze kuvvetler gelince yürüyüş daha emin olur. (Uzaklaşır.)

GÜRCÜ YUSUF: Kapı baca, huddamı sipahi, silahtar, yalınkapı makulesi küffara bu kadar kılıç çala. Bize gelince, istirahat idesüz denilir. Düşmanı zıkıymeti ile karşımızda bulayız da, yürüyüş idemeyiz. Zıkıymeti asakiri sipahilere kaptırırız. Biz böyle fermana itaat etmeyüz. Bu size göre bir helvacı olamaz.

OKTAY: (Sesi) Ve Baltacı'nın emrine rağmen dinlenmeden o gece sıcağı sıcağına düşmana saldırıp gafil avladılar. Prut zaferi bu şaşırtıcı, bu beklenmeyen sonucu bir adi talan yarışına borçludur. Baltacı Mehmet hiç ummadığı, beklemediği bir anda kendini bir zaferin ortasında buldu. Birbirine zıt duyguların tesiri altında idi. Talihine hamd ediyor, bu zaferin tesadüfiliğine gülüyor, Tatarların intikamını aldığı için beş vakit secde öpüp, kabara gezen Devlet Giray'ın tafrasına tutuluyor, bu zaferin 3. Ahmet'in nezdindeki sevinçli akislerini tahayyül ediyor. Deliler arasında bir güllâbici imişçesine kafasını sallayıp duruyordu. (Bunlar söylenirken her duygu ile ilgili ifadeler yüzünde belirir:) İşte Katerina'nın geleceği haberini böyle bir anda öğrendi.

SEVGİ: (Ellerini çırparak) Demek doğru? Katerina gelmiş.

OKTAY: Elbette doğru. Katerina yanında mütercim olarak Yahudi Şafirof'la el ayak çekildikten sonra geldi. (Canlı tablo olarak canlanır.) Baltacı onları ayakta karşıladı. Yer gösterdi.

SEVGİ: Katerina ne yapıyordu?

OKTAY: Susuyor, sadece iri siyam kedisi gözleri ile ona bakıyordu.

BALTACI: Hoş gelmişsiniz. (Gelenlerde reverans) Niye geldiğinizi biliyorum.

KATERİNA: (Şafirof'un kulağına tercümesi üzerine ona bir şey söyler. Gülümser.)

BALTACI: Niye gülüyor?

ŞAFİROF: Aklınıza mağrur oluşunuza gülüyormuş. Bütün erkekler gibi diyor.

BALTACI: Eh, onun Petrosundan biraz daha akıllı imişiz.

KATERİNA: *(Yine Şafirof'un tercümesi üzerine daha gülümseyerek bir şey söyler.)*

BALTACI: Yine ne güler?

ŞAFİROF: Erkekler hep kendi akıllarını överler, yahut da başka erkeklerin aklını beğenmezler, ikisi de aynı kapıya çıkar, diyor.

BALTACI: Yalan da değil.

KATERİNA: *(Şafirof'a bir şey söyler.)*

ŞAFİROF: Tahmini doğru gidiyor. Bu durumda insan ne yaparsa onu yapmaya geldik.

BALTACI: Petro, demek bunun için mezbureyi telleyip pullayıp canlı bir istida misali huzurumuza yollamış. Tuh onun erkekliğine. *(Katerina, Şafirof'a "Ne dedi?" der gibi bakar.)* Bunu tercüme etme. *(Şafirof onu dinler.)*

OSMAN: *(Girer.)* Size bazı küçük hediyeleri var, haşmetmeap.

BALTACI: Nedir o?

(Osman kutuyu açar, mücevherlere iştahla bakar.)

ŞAFİROF: Rus işi, biraz mücevher.

BALTACI: *(Katerina'ya yaklaşıp verdiği kutuyu alır.)* Ya ne güzel şey böyle. Nerden buldunuz?

ŞAFİROF: Zabitanadan topladık. Kendi mücevherlerini de verdi..

BALTACI: Çok güzel! Ne kadar iyi akıl etmişsiniz. Bu akli size kim verdi? Petro mu, bu mu? *(Katerina'yı gösterir.)* Sen mi? Yoksa bizim Kâhya Osman mı?

ŞAFİROF: *(Arsızca sırtarak)* Sadece küçük bir hediye.

BALTACI: *(Birden köpürerek)* Katerina, Katerina, sen beni Kavanoz Ahmet Paşa mı sandın?

ŞAFİROF: Yanlış anladınız ekselans!

BALTACI: Kır kır parmağım gözüne.

KATERİNA: *(Çok mahcup, özür dileyen bir sesle)* Golna vidunski chitra.

ŞAFİROF: Zora düşen her çareye başvurur. Bir Rus atasözü.

BALTACI: Yanlış hesap Bağdat'tan döner. Bu da bir Türk Atasözü. Çıkın buradan bir kabalık etmeden.

ŞAFİROF: Bir dakika ekselans.

BALTACI: Daha da söylenir. Çıkın buradan.

KATERİNA: *(Baltacı'nın ayaklarına kapanıp hıçkırmaya başlar. Rusça bir şeyler mırıldanmaya başlar.)*

BALTACI: Ne diyor?

ŞAFİROF: Bir kadının en kuvvetli sözünü, ağlıyor.

BALTACI: Sebep?

ŞAFİROF: Onu mahcup etmişsiniz. Onurunu zedelemişsiniz.

BALTACI: Ya bana akçe teklifi iltifat mıdır Rus âdabında?

KATERİNA: *(Şafirof'a nefretle bir şey söyler ve daha kuvvetle ağlamaya başlar.)*

ŞAFİROF: Ben ne Petro için, ne de Rus ordusu için geldim. Yurttaki kadınlar ve yavrular için merhamet diliyorum diyor. İsterse canımı alsın, ama onlara acısın.

BALTACI: *(Düşünceli bir hal alır, sinirli sinirli dolaşır.)* Çıkın artık!

ŞAFİROF: *Katerina'yı çıkarmak ister; kadın onun elinden kurtulur, bir köşeye büzülüp ağlamaya devam eder. Osman Şafirof'a işaret eder. "Bırak, o kalsın" diye.*

BALTACI: Çıkın bre!

ŞAFİROF: *(Korku içinde çıkar.)*

BALTACI: *(Sırtı dönük, düşünür. Çıkıtlar sanarak memnun dönmüşken, bir hıçkırık sesi ile Katerina'nın orada kaldığını fark eder; onun yanına yaklaşır.)* Ağlama Katerina, ağlama yavrum. Bir çare düşünürüz. Kalk ayağa bakayım. Güldüğünde sahte idin. Şimdi ağlarken sahil oldun. *(Yaşını kurular.)* Anlaştık. Baban kimdi senin?

KATERİNA: *(Bilmiyorum gibi bir işaret yapar.)*

BALTACI: Bunda da anlaştık. Ben de bilmiyorum. Petro ile Ahmet'i salis en çok babalarıyla övünürler. Asalet! *(Güler)* Bir de analarını sor. Kim bilir hangi esir pazarının cariyesi. Asalet! *(Yaşını siler.)* Asalet bundadır. Sen hiç ağlayan asil gördün mü? Halktan olduğumuz, onların kanını taşımadığımız için hem bizi hor görürler, hem de yine kendi maşaları gibi istimal etmek isterler. Benim sırtımı sıvazlar, var onları yen derler. Seni de zora gelince, git yalvar, kurtar deyu yanıma salarlar. *(Kalkar, dolaşır.)* Senin Petron, Rusya Çarı, Romanof hanedanı, benim hakanım, Ahmet Salis Han, Padişahı Âl Osman, İsveç Kralı, Nemçe Kralı, Frenk Kralı, Mısır Sultanı, nedir bunlar, neye benzerler bilir misin? Tahtlarını sağlamlamak için kinden

ağ ören örümceklere. Kini kaldır, sebebi vücutları ortadan kalkar. Anlamıyorsun ama Katerina, yine de dinle. Tarih bu hanedanlar arasında bir horoz dövüşüne benzer. Ne var ki bunlar horoz yerine milletleri birbirine kapıştırırlar. Karlofça, Pasarofça'nın cevabıdır. Prut Poltava'nın intikamı, yarın da başka bir sefer bu Prut hezimetinin öcünü almaya kalkacaktır. Bu adamlar kin zinciri ezelden ebede sürsün isterler.

KATERİNA: *(Onu can kulağı ile ve hayranlıkla dinlemiştir.)* Çok doğru.

OKTAY: *(Sesi)* Tercüman o sırada çıkmıştı ya..

SEVGİ: *(Sesi)* Artık tercümansız anlaşıyorlardı.

KATERİNA: Çok doğru söylüyorsunuz. İçimde, çok yakınımda bir köşede duran bir gerçeği ilk defa tutup gözümün önüne çıkardınız. Biz gerçekten bir kör dövüşünün içinde ipleri başkasının elinde, iki kukladan ibaretiz.

BALTACI: Az önce Ruslar sizin metrislerin önünde otları biç-bilmek için bir ricacı yolladılar. Demek iş o raddeye gelmiş. İnsanoğulları bu çağda neden ot yesin Katerina? Senin Petron, Demirbaşı'yenecek, benim sultanım pufla yatağında gazi rütbesine erecek diye niye bu vahşet, bürüdet? Her savaşta söndürülen ocakların enincahı, dullarla yetimlerin ahuvahı, ya beş vakit namazda atılacak toplanla, ya da kiliselerin bayram çanları ile hep örtbas mı edilecek?

KATERİNA: Haklısınız. Kan içmeden yaşayamayan yarasalar gibi kinsiz yaşayamayan insanlar da var.

ŞAFİROF: *(Çadırdan başını uzatarak)* Bana ihtiyacınız var mı?

KATERİNA: Hayır, lüzum yok. *(Şafirof uzaklaşır.)*

BALTACI: Buna da bir kızarım. Tanburenin orta teli gibi her lafa ruhsatsız burnunu sokar. *(Alnının terini siler, Katerina'ya)* İznin olursa şu kürkü çıkaracağım. Bu kürk bende iken elim hep şu kabzaya gider. Kabzaya gidince içimi münâferet kaplar. Bu ise fikrime ve ef'alime sirayet eder. *(Çıkarır.)* Ama bunu çıkarınca Osmancık'ta davarları güttüğüm demlere dönmüş gibi hür ve azat olurum. *(El çırpır, gelen Osman kürkü alır, ona hırkasını verir. Şafirof da bu ara çadır aralığından son sahneye şahit olduğundan, kürkün çıkışını başka manada bir fali hayır sanmıştır. Sevinir, ellerini ovuşturur.)*

ŞAFİROF: Ateş bastı devletliye galiba.

BALTACI: Zafer biraz da talih işidir Katerina. Bugün bize güldü, yarın size güler. Peter Aleksiyeviç'i esir edip rezil gibi İstanbul'a götürmek işten değil. Ordusunu tahta kurusu gibi ezmek, bu vaziyette üç saatlik bir ameliye. Ama sonra? Sonra ne olur? Kestiğimiz bu dal gelecek yıllar budanmış gibi daha güçlü, daha gür, yine bahçemize sarkmaz mı? Bu kin zincirini bir yerde koparmak gerek. *(Pencereye gider.)* Bak, sabah oluyor. Ağaçların tepeleri pembeleşmeye başladı. Kendini aşağı bırakmış süzülen şu atmacayı görüyor musun? Sizin kazaklar şarkı söylüyorlar.

KATERİNA: Ne eşsiz bir sabah!

BALTACI: Bak sen şu feleğin işine. Sen ve ben iki nesebi gayrisahih insan şimdi onların sözcüsü olarak, Prut kenarında bir çadırda karşı karşıyayız. Dünya tarihinin en can alıcı bir noktasında olduğumuzun farkında mısın?

KATERİNA: Bana dünya bu sabah başlıyormuş gibi geliyor.

BALTACI: Tarihin seyrini bir sözümüzle değiştirmek işte iktidarımızda. Hani cambaz salto moralte yapacağı anda herkes durur, bütün nefesler susar. Trampetler tremolo yapmaya başlar.. İşte şimdi tarihin öyle bir anındayız. Tarihin bir salto mortalına hazırız. *(Baltacı dikleşir, gözü uzakta ve söylediğinin bütün sorumluluğunu hissederek)* Git, onlara çocuklarına karılarına kavuşacaklarını söyle.

KATERİNA: *(Ona sarılıp elini öperek)* Büyük kahraman Baltacı!

BALTACI: Ne büyüklük, ne kahramanlık peşindeyim.

KATERİNA: İşte onun içindir ki gerçekten büyük ve kahramansın.

Kahramanlık yalın kılıç pala sallamak, burçlardan düşmana ok nişanlamak, kır atını mahmuzlayıp düşman saflarına dalmak değil ki. Onuruna yapılan bir hakaret her basit insanı bile bir anda böyle şahlandırabilir. Bence asıl güç olan kahramanlık başka bir şey. Vurabilirsin, vurmuyorsun. Yok edebilmek elinde, bağışlıyorsun. Başucunda sana sunulan şan, şeref, ün, paye, hepsini elinin tersi ile itip sadece insanlığı seçiyorsun. İşte bunun için büyüksün.

BALTACI: Ben sade aklıselimin icabını yerine getiriyorum.

KATERİNA: Bakalım tarih bu hareketini nasıl yorumlayacak.

BALTACI: Öyle bir dünyada yaşıyoruz ki, birine bir iyilik etsen,

aceb bunda ne fayda me'mul eyledi ki diye teemmül eder. Bunu da şimdi herkes tıynetince tefsir edecek, kimi gaflet delalet diyecek, belki satıldı, rüşvet aldı diyenler çıkacak. Belki senin burada sabaha kadar kalışına başka niyetler yoranlar bile bulunacak. Aldırma Katerina. İcabı insaniyet elbette ki yaptığı her fiilin alkışını beklemek değildir. Sen demedin mi önce, asıl insanlık ne kaleler alıp bayrak donatmak, ne de aman isteyen düşmana bir tekme daha atmaktır. Asıl mertlik en olmayacak şartlar içinde bile, hiç anlaşılmayacağını, yanlış anlaşılacağını bile bile insanlık icabını yapmak, sonra da bunun encamına katlanmaktır. (Katerina'nın yanına gelir.) Git bunu böylece Petro'ya anlat. Aklını başına devşirsin. Bundan böyle Demirbaş Şarl'ın da başını rahat bırakıp bu işlere bu- laşmasın.

KATERİNA: Ona bunu anlatmaya çalışacağım. Sana söz veriyorum Baltacı.

BALTACI: Haydi artık, seni beklerler. (Onu kapıya doğru götürür.) Hoşça kal. Ölsem de gam yemem artık. Yıldızlı bir gecede seninle beraber, içimizdeki o yıldızlarla akraba bir âlemin farkına varmış olmak, bir ömürden de fazlaya değer. (Gülü ona uzatır.)

KATERİNA: Baltacı, sana minnettarım. Şu sana, bu unutulmaz bir gecenin bir armağanı olsun. (Yüzüğünü çıkarıp verir.)

OKTAY: (Sesi) Tam çıkarken bir şey unutmuşlardı. Katerina geri geldi, bir hususu sordu. Aldığı cevap üzerine gülerek uzaklaştı.

(CANLI TABLO: Çadırın önü.)

ŞAFİROF: Ne oldu?

KATERİNA: (Dalgındır) Büyüklük gösterdi. Affetti.

ŞAFİROF: Kutuyu aldı değil mi?

KATERİNA: (Kutuyu uzatarak) Onu dullara yetimlere dağıttın, dedi.

ŞAFİROF: Niye ağlıyorsunuz?

KATERİNA: Utancımdan.

ŞAFİROF: Boş verin. Çok uykusuz kaldınız. Yorgunsunuz.

KATERİNA: (İmayı sezinlemiştir.) Neden bahsediyorsunuz? O sizin bildiğiniz gibi bir adam değil.

ŞAFİROF: Ya nasıl adam?

KATERİNA: Anlatsam, anlayamazsınız ki.

(CANLI TABLO: Topkapı Sarayı Kütüphanesi dekoru içinde yine tarihi kılıkları ile Baltacı ve Katerina masa başındadırlar.)

BALTACI: (Daha yaşlanmış) O günden sonra bir daha birbirimizi görmedik. Hiç haberini alamadık. Ne oldu sonra?

KATERİNA: Sonra mı? Gittim, anlattım, dinlemiyordu bile. Kurtulduk diyordu da bir daha demiyordu. Çizmelerini havaya fırlattı. Bir votka üstüne bir votka daha yuvarladı. Sevinçten dönmüş gözleri ve köpüren ağzı ile müziklerin arasına dalıp hora tepmeye başladı. MOSKOVA'ya dönünce senin ulüvvi cenabına cevabı kendi tıynetince oldu.

BALTACI: İyilik bazı insanı ezer, hatta kin dahi yarattığı vakidir.

KATERİNA: Muahedenin her maddesini çiğnedikçe sana karşı utancım bir kat daha artıyor, içimden onu boğmak geçiyordu. Kurtuluşunu senin büyüklüğüne değil de, benim hünerime borçlu olmak onuruna daha yatkın geldiğinden, beni nikâhlayıp Çariçe yaptı. Ama ondan, yılan gibi yüksünüyorum. Bana dokunacak olunca nefretten titriyordum. O ise buna başka manalar verip bóbürleniyordu. (Tiksiñçe) Budala! Bir kadının kocasından alabileceği en büyük öç nedir bilir misiniz? Onu seçtim (Mahcup) İlkin hassa alayının genç zabitleri ile...

BALTACI: Sonra?

KATERİNA: Arkası geldi. Bu sefer daha sinirime batmaya başladı. Dünyada hiçbir şey aldatılmış bir kocanın karısı olmak kadar onur kırıcı değildir.

BALTACI: Affedersiniz ama, aldatan...

KATERİNA: Aldatanın ben olmam, onun aldatılmış bir koca gülünlüğüne düşmesini önlemiyordu ki. Ondan büsbütün sıtkım sıyrıldı. İş büsbütün aleniyete döktüm. Bana mısın demedi.

BALTACI: Sonra?

KATERİNA: Sonra, işte insanlığımdan utancımı kucaktan kucağa unutmaya çalıştım. Tarihin anlattığı o meş'um kadın olup çıktım. (İç geçirir, gözlerinin yaşını kurular.) Geçelim şimdi bunları. Ya sen Baltacı? Ben de seni çok merak etmiştim. Biraz kendinden bahset.

BALTACI: (Düşünceli) 12. Şarl ile Devlet Giray Han Hünkâra

beni gammazlayan iki mektup yollamışlardı. Bunlara katılan birtakım nevzuhur muhterisler de şimdi Prut dönüşü beni hünkârın gözünden düşürmek için ellerinden geleni arkalarına komadılar. Tahminim gibi senin çadıra gelişini dallandırıp budaklandırıp onu da anlatmışlar, hatta o altın dolu fayton hikâyesini...

KATERİNA: (*Kahkaharla gülerek*) Ay o hikâyeyi mi? O da inanmış öyle mi?

BALTACI: Benim istikametimden emin olmasına rağmen tereddüt etmiş. Ama yine de azlime karar verememiş. Benim bütün işimi bozan senin Deli Petro'nun, affedersin Petro'nun.

KATERİNA: Zır deli desen daha memnun olurum.

BALTACI: Petro'nun muahedeye riayetsizliği oldu. Taahhüdünü yerine getirmesi için bir yıl kadar Edirne'de beklemem işi bozdu. Aprahim ve Azak kalelerini iade etmez. O başımızın belası Demirbaş Şarl da bir türlü memleketine dönmez.

KATERİNA: Biliyorum. Onun maksadı yine bir harbe sebep ol-maktı.

BALTACI: Samara ve Kamenko yıkılıncaya kadar Edirne'de ordu ile oyalanışım üzerine hünkâra en zayıf tarafından tesir etmişler: Orada nifak hazırlayıp ordu ile onu devireceğim rivayetini çıkarmışlar.

KATERİNA: İnanmış mı?

BALTACI: Biraderi İkinci Mustafa gibi halledilmekten ziyadesi ile korkardı. Bu söylentiye inandı.

KATERİNA: Eeeyy?

BALTACI: Edirne'ye yolladığı Türk Mehmet Paşa çadırıma girdi-ğinde, onu ayakta karşıladım.

(CANLI TABLO)

MEHMET PAŞA: Azil hattı şerifinizi getirdim.

BALTACI: Ya, öyle mi? Öyleyse mührü hûmayun da istersin. (*Yakasından çekip koparır.*) Buyur. Kürkü ise o gecedен beri telvis etmedim. Oradadır.

MEHMET PAŞA: Sadaret hattı şerifi Gürcü Yusuf Paşaya tevcih olundu.

KATERİNA: (*Sesi*) Hayret!

BALTACI: Evet.

GÜRCÜ YUSUF: (Belirir, sırtında kûrk, mührü alır.)

BALTACI: İnşallah sana uğurlu olur. (Onu kucaklar.)

KATERINA: Ben olsam hiç kucaklamazdım.

BALTACI: Türk Mehmet Paşa beni, Kâhya Osman'ı, Mektupçu Ömer'i mevkufen İstanbul'a getirdi. O çadır hikâyesi öyle dallanıp budaklanmıştı ki, eyalim bile mahpeste beni buldu. Ne canipte idin bunca zamandır deyu sual etti. Harpte idim, diye cevap verdim. Yalan söyleme, harp bu kadar sürmez kim bilir nerelerde oyalandın, dedi.

KATERINA: (Güler.) Vah zavallı Baltacı. Peki, Ahmet seninle bir daha karşılaşmadı mı?

BALTACI: Geldiğimin haftasında beni mahpesten saraya celbedip arz odasında kabul etti.

(CANLI TABLO: Sarayda, arz odası..)

3. AHMET: Senden gayrı itabı şahaneme muhatap olacak yoktur. Vallahilazim billahilkerim, seni bila aman katlederim. Hayatın bir veçhile mutasavver değildir. (Dolaşır.) Neden sükût edersin?

BALTACI: Sen kararın vermişsin devletlim.

3. AHMET: Bunu hak eylemediğini mi ima edersin?

BALTACI: Münafıklar etrafın almış. Seni rûzigâra göre dönen bir fırlıdak sanırlar.

3. AHMET: Bu zaferi şahaneyi pinti bir muslihaya kalp ettiğin de mi hilafı hakikat?

BALTACI: Biz 40.000 kişi idik, onlar ise 8.000. Üstelik ot yirler, kabuk yirler, aman diye figan ederler de bir dahi dimezler. Şevketinden merhamet niyaz ederler. Ol vakitte onları ezmek insanlığa, mertliğe sığmazdı.

3. AHMET: Senin Katerina nam bir zaniye ile otağı hūmayunda halvet olduğun rivayet olunur, ya buna ne dersin?

BALTACI: Bu rivayeti kim çıkarır, bilirim. Ne var ki maslahat nakledildiği gibi değildir. Ricaya gelen bir elçiye kovmak kadar ona ram olup, aşka, meşke dalmak da bir Osmanlı vezirine yakışmaz.

3. AHMET: Hadi bu da öyle olsun. Ya gece gelen faytonlar?

BALTACI: Onlar geldiler.

3. AHMET: Altı adetmiş.

BALTACI: Beli, altı adet idiler.

3. AHMET: İçlerinde ne vardı?

BALTACI: İçleri boştu. Boş geldiler, boş döndüler.

3. AHMET: Acaip, neden?

BALTACI: Katerina ile öyle kararlaştırmıştık. Yeniçeriler Rus ordusunda zîkıymet bulunduğuna âgâh olmuşlardı. Boş gelip dönen arabalarla ben teslim alır gibi yaptım. Yoksa dönüş yolunda onları basıp talan etmeleri işten değildi.

3. AHMET: Buna niye lüzum gördün?

BALTACI: Madem bir büyüklük gösterdik, tam gösterelim dedim. O mücevherleri zatı şahanenizin adına dullara, yetimlere terk eyledim.

3. AHMET: İyi halt etmişsin. Tazminat deyu alaydın.

BALTACI: O da mümkündü. Ben de tariki ihtiyar ettim.

3. AHMET: Bu Katerina dedikleri nazenin söylendiği gibi öhō... öhō.. şey, güzel mi?

BALTACI: Güzel kelimesi ona az gelir sultanım.

3. AHMET: (Birden kızarak) Gözüne dizine dursun.

BALTACI: Haşa.. O ima eylediğiniz manada bir maslahat geçmedi aramızda.

3. AHMET: Sen sandığımdan da budala imişsin Mehmet Paşa.

BALTACI: Sabaha dek yalnız konuştuk haşmetlim.

3. AHMET: Sen konuşmasını bilirsin zaten. Vezir olacak adam değilmişsin.

BALTACI: Ben dahi öyle düşünürüm. Bunu her sefer tekrardan geru durdum mu? Hünkârım, hele Sakız'da sana o kadar niyaz eyledim. İlişme bana, küşeyi uzletimde ben artık rahatım, zira kendimi bulmuşum. Kendini bulan insan sana devlet umurunda yâr olamaz. Dimedim mi?

3. AHMET: Beli söyledin. Ne var ki ben onu senin her demki te-vazuun sanmıştım. Fena mı seni seçtik de? Ol kadar mümtaz veziran içinde sadarete seni layık gördükte. Şimdi bu mu olacaktı bize ifadeyi şükranın?

BALTACI: Bilirsin ki her veriş bir alış içindir sultanım. Verdiğin mansap ne kadar yüce ise istediğin fedakârlık o rütbe ağır.

3. AHMET: Ne demek istersin?

BALTACI: Bu her yerde, bu her ülkede böyle olup gider hünkârım. Kapudanlık, paşalık, veziriazamlık, kontluk, markilik, dukalık hep hanedanların kullarını kendi çıkarları yolundaki istismarlarının bir kefaretidir.

3. **AHMET:** Bakındı hele şu küstaha.

BALTACI: Beni serdarı ekrem yapar, elime sancağı şerif verir, Prut bataklıklarına salarsın. Neden, rahat minderinde gazi olabilmek için. Falan hocayı imamlıktan Şeyhülislamlığa çıkarır, cübbe kuşatırsın. Niçin? Bir işine gelen maslahatta lehine fetva versin deyu. Sen bu oyunu yalnız oynarsın devletlim. Kimi nasbetsen paşa olur, odunun başına bile kavuk çatsan vezirlik eder. İpini oynatan sen olduktan kelli.

3. **AHMET:** Bu nemene kelim. Baltacı, ne dediğin kulağın یشitir mi?

BALTACI: Sizinki bir sabun köpüğünü şişirip kendini aldatmak şevketlim. Öyle bir köpük ki, ne kadar büyük olursa olsun bir gün bir fiske ile patlayacak.

3. **AHMET:** Ben bu kanaatte değilim.

BALTACI: Olamazsın ki sultanım.

3. **AHMET:** Neden?

BALTACI: Sırtında koca bir ananeyi Âl Osman var da ondan.

3. **AHMET:** Kanına susamış gibi konuşursun Mehmet.

BALTACI: Ölümünden de pervam kalmadı gayrı sultanım. Zaten doğduğumuz günden başlayıp her gün azar azar ölmekte değil miyiz?

3. **AHMET:** Bu benim sualin cevabı olmaz. Ben sana ne sordum? Neden böyle amel eyledin? Niçin bir zaferi şahaneyi bu rütbe payımal ettin?

BALTACI: İnsan bazı ef'alini bir sairfilmenam gibi neden niçin pek düşünmeden amel eyler. Kaderin ve tarihin büyük çizgilerinin çoğu böyle çizilmiştir. O yıldızlı cemaziyülevvel gecesi Katerina'nın Siyam kedisi gözleri önünde içimi garip bir şey kapladı devletlim. Hiç yıldızlara bakarken hayalinizi salıverip gittiğiniz olur mu? Bazen denize, bulutlara, hep değişenin içinde hiç değişmeyene, gökkubbeye, yıldızlara dalar gider misiniz? O anda hadiseler gözünüzde uzaklaşır, ehemmiyetini kaybeder ufalır, ufalır...İşte böyle bir halet içinde idim sultanım. Öyle bir halet içinde idim.

3. AHMET: Aklını oynatmışa benzersin Baltacı. Yoksa öyle görünmek de bir tâbiye mi?

BALTACI: Aklımı başıma işte o anda devşirdim, şevketlim. O anda bana bu yeryüzü dalaşları, entrikalar, kavgalar manasız ve çocukça geldi. Hanedanları milletlerin sırtında bir yaldızlı semer gibi gördüm.

3. AHMET: Hâlâ kelim eder, küstah!

BALTACI: İşte o zaman sultanım, işte o zaman bir oyunun içinde olduğum, bir kör dövüşün iradesiz kuklası olduğum bana ayan oldu. İçimde ol cesareti buldum. Sayım suyum yok dedim. Bu oyundan çıktım. Hayatımda ilk defa, belki de son, hem de dünya tarihinin en netameli bir anında bu oyundan çıktım. Gönülümün istediği gibi insanca bir fiil amel eyledim. Encamı bu oldu.

3. AHMET: Bilir misin ki böylece kendi idam hükmünü kendin hazırladın.

BALTACI: Beli sultanım, bilirim. Bu benimki eşi görülmemiş münasebetsizliktir. Geriye giden bir kalyonda ileri koşmak misali, batan bir kayıkta havaya sıçramak isteyiş gibi bir şey.

3. AHMET: Şimdi anlıyorum neden Edirne'de kalıp nifak hazırladığını. Benden ve Hanedanı Âl Osman'dan bu rütbe nefret eden bir yılanı harimimizde beslemişim de haberimiz olmamış. Ordu ile İstanbul'a yürüyüp biraderim Mahmut gibi beni de hal idi kastin değil mi?

BALTACI: Bunu bir an düşünmedim. Bu benim artan nüfuzumdan korkan eski hamilerinin tesis iftirasıdır.

3. AHMET: Bunu nasıl ispat edersin?

BALTACI: Ver bana on Baltacı, bu dediğin yapardım. Yoksa bu paraya tapan talancı alayı ile padişahı Âl Osman devrilemez de ondan.

(DIŞARDA "KELLESİNİ İSTERİZ" AVAZELERİ.)

3. AHMET: Duyuyor musun?

BALTACI: Duyuyorum. Kelle istiyorlar. Onlar da senin oyununun kuklaları hakanım. Kürkü, hil'atı giydirir, mührü hümayunu verirsin, alkış tutar, yaşa bağırırlar, mührü koparır alır, kürkü sırtımdan çekersin, kelle diye feryad ederler. (Kellesini isteriz,

kellesini, avazeleri) Kelle istiyorlar. Kelle isterler onlar. Ama kimin olursa olsun. İki omuz üzerinde düşünmesini bilen başa onların da tahammülü yok. Böyle gelmiş, böyle gider. Âl Osman ülkesinde bir vezirin asıldığı ipe başka bir vezir tırmanıp çıkar.

3. AHMET: Sen asılmayacaksın.

BALTACI: Suçumun cezası idamdır. Sana son ricam: Ver onlara istediklerini, bu oyun burada temiz bitsin.

3. AHMET: Kararımızı da sen mi telkin edeceksin artık? Biz senin rüşvete tenezzül etmeyeceğini bilürüz. Edirne'de nifak çıkaracağın tevatürünü ise, işte namus üzre tekzip edersin. Senin bana ve hanedanına büyük hizmetin oldu. Unutacak değiliz. Şimdi yoldan çıktı isen cezan ölüm değil, sürgündür. Valde Gülnuş Sultan dahi hayatını bağışlamam için ısrar etti.

BALTACI: Demek suçum sandığımdan da büyükmüş?

3. AHMET: Neden?

BALTACI: Öldürsen her şey biterdi. Şimdi beni yaşatıp sonrasının anı ile cezalandırmak istersin. Maksudını anladım hünkârım.. Siz orduları kırdıran, kumandanları affedersiniz. Para çalan, irtikap yapan vezirani dahi bağışlarsınız da, bir yıldızlı gecede güzel bir kadının karşısında iki üç asır ötede bir gerçeğe uzanan sizin yolunuzu saçma bulup bundan çıkan bir kulunuzu öldüm Allah affetmezsiniz. Benim suçum gerçekten büyük.

3. AHMET: Öyle meram etmedim.

BALTACI: Haklısın hünkârım. Ölüm bu suça hafif gelir. Ölünce insanın üstüne toprak dökerler, unutulur. Ama siz şimdi benim üstüme katmerli bir iftira dağı yığmak istersiz. Öyle ki, ruzi mahşerde bile altından kalkamayayım. Emri ferman senin şevketli Ahmet Salis Han. Beni dünyanın en lanetlenen, en yanlış anlaşılan insanı yapmak niyetin. Zarar yok. Tarih yalnız benim hakkımı yemedi ki. Ne haklar yemiş, ne büyüklükleri küllemiş, ne olmadık sözleri şişirip yaldızlamıştır o tarih. Onların yanına bir de bu bizimki eklensin. Katerina'ya ram olmuş, düşmana satılmış bir Baltacı efsanesi. Cidden güzel buluş, halkın ucuz muhayyelesine yatkın bir hikâye. İşine geldiği gibi kullan. Al bu efsaneyi bundan sonraki vezirlerine gözdağı olarak anlat. Mekâtibinde dersi ibret olarak okut.

Tarih hocalarının bu dersi ne büyük zevkle vereceklerini görür gibi oluyorum. Zira birini batırırken kendini çıkardığını sanmak kadar hoş bir his yoktur.

KATERİNA: Vah zavallı Baltacı, demek böyle dedin?

BALTACI: Evet, böyle dedim.

KATERİNA: Sonra ne oldu?

BALTACI: *(Terini silerek)* Beni bu sefer de Midilli'ye sürdü. Bütün emvalimi müsadere ettiler. Borcumdan başka bir şey bulamadılar. Sefer sırasında bazı yolsuzlukları sabit olduğundan Mektupçu Ömer, düşmandan para aldığı öğrenildiği, üstelik üzerinde benden çaldığı senin yüzüğün de çıktığı için Kahya Osman Ayasofya meydanında idam edildiler. Ben ise kalan ömrümü Midilli'de güllerimle uğraşarak imrar eyledim. Bir akşam yeni açmış bir goncaya su veriyordum ki, omzuma bir el dokundu.

KATERİNA: Yine 3. Ahmet. Ne yüzle?

BALTACI: Hayır, bu seferki ölümdü. Aldı beni götürdü.

KATERİNA: *(Göz yaşlarını silerek)* Demek böyle oldu?

BALTACI: Evet, hanedan müsterih, halefim olan vezirler mesrur, millet bir hainden kurtulduğuna şaduman.

KATERİNA: *(Birden kalkarak)* Baltacı!..

BALTACI: *(Dalgınlığından uyanarak)* Efendim, buyur Katerina?

KATERİNA: Baltacı o gün.. Çadırda...O gece...Şey...O keşmekeş içinde çok heyecandan belki sana söylemek istediğim ama, söyleyemediğim bir şey vardı. Bir daha da görüşemedik, ukde kaldı içimde.

BALTACI: Neydi o?

KATERİNA: *(Çok içten bir sesle)* Baltacı, ben seni çok, ama çok... Seviyorum.

BALTACI: *(Onu kucaklayıp öperek ve alaycı bir gülümseme ile)* Bunu biliyordum.

OKTAY: Evet, ne diyordum?

SEVGİ: Hiçbir şey demiyorduk. Hiçbir şey demiyorlardı. Çünkü artık laflara da lüzum kalmamıştı. *(Sarılışlırlar.)*

(Nesip ve Ekmel girerek irkilirler.)

NESİP: Bu ne rezalet? *(Gençler kendi âlemlerindedir. Ekmel sırtını döner.)* Bu ne saygısızlık? *(Ekmel'e)* Siz de bir şey söylesenize?

EKMEL: Kapıyı vurmadığınız iyi olmadı.

NESİP: Kütüphaneye de kapı vurup girilmez ya.

SEVGİ: *(Onları fark etmiştir. Ekmel'e)* Affedersiniz enişte. Girdiğinizi duymamıştık da.

EKMEL: *(Nesip'e)* Teyzesi de böyle demişti.

NESİP: Siz de her fırsatta kendi tarihinizi açarsınız.

SEVGİ: *(Aynı özür tonu içinde)* Oktay bey bana çok enteresan bir mektuptan bahsediyordu da.

EKMEL: Belli.

NESİP: O mektubu keşke daha uygun bir mahalde okusaydınız. Burası kutsal bir yerdir. *(Sevgi, bu kutsal yerde Nesip'in kendisine yaptıklarını hatırlayarak güler.)*

OKTAY: Buyurun! Sizin silahınızla sizi vuruyorlar. Sevdiğiniz plak, bir bariton tonu ile tekrarlanıyor.

SEVGİ: Ben artık o plağı değiştirdim.

EKMEL: *(Elindeki bir kitabı Sevgi'ye göstererek)* Halbuki sana yeni bir doküman getirdim.

SEVGİ: Mersi enişteciğim. Ama ben tezimi nasıl yazacağımı tasarladım bile.

NESİP: Ben artık hiç yazmayacaksın sanmıştım.

SEVGİ: Ne münasebet?

EKMEL: Hangi açıdan yazacaksın?

SEVGİ: *(Oktay'ı gösterir.)* Baltacı'nın kendi açısından.

OKTAY: Hayır, bunu yazamazsınız.

SEVGİ: Neden? Doğru mu değil?

OKTAY: Doğruluğuna doğru ama, hocalar doğrudan hoşlanmazlar. Sınıfta kalırsınız.

EKMEL: Hiçbir şey anlamıyorum.

NESİP: Gayret de etmeyin.

SEVGİ: Bu baltacı, hiç bilmediğiniz bir Baltacı.

EKMEL: Hangi dokümanlara istinat edecek tezin?

SEVGİ: En çok bir mektuba. *(Teyit bekler gibi Oktay'a bakar.)* Baltacı'nın son günlerinde yazıp çocuklarına bıraktığı bir mektuba.

NESİP: Nerede imiş bu mektup?

SEVGİ: Son zamanlarda bir veresesinin metrukâtı arasında bulunmuş.

EKMEL, NESİP: Görebilir miyiz?

OKTAY: (Kesin) Hayır.

SEVGİ: Neden?

OKTAY: Çünkü böyle bir mektup yok da ondan.

NESİP: (Belliymiş böyle olacağı der gibi bir jest yapar.) Olsa bizim haberimiz olurdu zaten. (Alaylı) Beyefendi onu işkembeden atmış olacaklar.

OKTAY: (Aynı kesinlikle) Hayır. Böyle bir mektup muhakkak vardı. Onu yazmamış olamaz. Ne var ki elimize geçmemiştir.

EKMEL: Tuhaf bir hüküm.

SEVGİ: O yazmış bırakmış, ama düşmanları işlerine gelmediği için yok etmiştir demek mi istiyorsun?

OKTAY: Hayır. Bu mektubu Baltacı kendi yırtıp atmıştır.

NESİP: Acaip, neden?

SEVGİ: Yırtmasa, asırlar sonra bulunur, tarihin kendi hakkındaki hükmünü değiştirirdi.

OKTAY: Boş. İnsanlar inanmaya alıştıkları hükümlerden kolay kolay kopamazlar. O zaman da yalan derlerdi. Bu mektup düzme derlerdi. (Nesip'le Ekmel'i gösterir) Daha tezinizi duymadan itiraz ettiler bakın. Kendilerinininkinden başka gerçeğe tahammülleri yok.

SEVGİ: Neden bu doğru olmasın? Niye ille herkesi aşağı aşağı çekeriz?

OKTAY: (Nesip'in tarafına bakıp gülümseyerek) Kendimiz aşağılık olduğumuz için.

NESİP: Buna estağfurullah diyemeyeceğim.

OKTAY: İyi edersiniz. Çünkü sizin hesabınıza konuşmuştum.

NESİP: Ben Süleymaniye Kütüphanesi'ne gidiyorum. Bir daha da seninle çalışacak değilim. Ama babanın hatırı var. Tezini saçmalarla doldurmana gönlüm razı olmuyor. Hadise benim sana anlattığım gibi olmuştur.

EKMEL: (Atılır.) Rica ederim. Bunun yanlış olduğunu size ispat ettiğimi sanıyorum.

SEVGİ: Baltacı ikinizin de anlattığı gibi değildi.

OKTAY: Üçünüz de ne kadar eminsiniz.

NESİP: Elimizde vesaik var. Biz susuyoruz, vesaik kelam ediyor. (Birer birer raflardan aldığı kitapları masanın bir yanına yığar.)

EKMEL: Ben iddiamı şu belgelerle istinat ettiriyorum. (O da yığar.)

OKTAY: (*Alayla bütün rafları göstererek*) Tarih çok cömerttir maşallah. Her yorumu haklı çıkaracak belgelerle doludur.

EKMEL: Yorumu bırakalım. Objektif bir gerçek olan, Baltacı'nın tarihi biyografisine de mi inanmıyorsunuz?

OKTAY: Tuhafsınız beyefendi. Bir insanın biyografisi çoğu zaman kendi hayatından değil, başkalarının onu görüşünden çıkar.

EKMEL: Anlaşıldı, siz tarihçilerin objektivitesine de güvenemiyorsunuz?

OKTAY: Tarihçi dediğiniz kim? Sizin, benim gibi etten, kemikten bir insan. Yani taraf tutan, olayları kendi vücut yapısının, yetişmesinin, şartlanmalarının, komplekslerinin, kin, sevgi ve kuyruk acılarının prizmasından gören bir hasta yaratık.

NESİP: Hasta olan asıl sizsiniz.

OKTAY: Onlar bir insanı işte bir prizmadan gördükleri gibi çizerek. Daha sonra gelenler de (*Onları gösterir*) bu krokiye kendi mizaçlarına ve muhayyilelerine göre rötüşler eklerler. On kuşak sonra gerçek modelle uydurma resim arasında hiçbir ilinti kalmayışına niye şaşmalı?

EKMEL: Bir ölçü içinde haklısınız, fakat...

SEVGİ: Hayır...Baltacı senin anlattığındı...

OKTAY: (*Onu şefkatle okşayarak*) Baltacı şu anda mezarından kalkıp gelse, üçümüzün de çizdiği portresine bakıp bu ben miyim, diye şaşardı.

KATHRİN: (*Büyük bir gürültü ile girerek kitaplara bakar, sevinçle*) You we get it out. O that is vunderfull. Arent you?

NESİP: Yine ne istiyor bu deli karı?

SEVGİ: Ne isteyecek? Onun derdi de Baltacı Katerina ile.

NESİP: Hay Allah müstahakını versin. Yes madam, yes yes.

EKMEL: İnanmayın. Non.. Non.

OKTAY: (*Başını sallar.*)

KATHRİN: (*Şaşkın bakınır, Oktay'a*) What is your opinion.

SEVGİ: Peki, sen doğruyu söyle.

OKTAY: Baltacı üzerinde hiçbir şey bilmiyoruz. Tek bildiğimiz şu: O yıldızları çok severdi.

Sözlük

Afeti himenent: İnsanın aklını başından alan, can yakan kız.

Âgâh: Haberli, uyanık, basiretli.

Ahuyu zeman: Devrin güzeli.

Alâimisemâ: Gökkuşağı.

Allak: Dönek, kendisine güvenilmeyen, düzenbaz.

Asakiri sipahiyan: Atlı askerler, süvari birliği.

Ayyar: Serseri, başıbozuk.

Benam: Namlı, ünlü.

Beşuş: Güleç.

Bezîrgân: Tacir.

Bînâberin: Bundan dolayı, bunun üzerine.

Bûrûdet: Dargınlık, soğukluk.

Cemaziyyülevvel: Arap aylarının beşincisi.

Duhteri pakize: Temiz, namuslu kız.

Dûş olmak: Omuz vermek, yardım etmek.

Ednâ: Çok adi, aşağılık.

Ef'al: Eylemler.

Eninicaḥ: Yüksek sesli inilti.

Erbabı devlet: Devlet sahipleri.

Eyal/ayal: Eş ve çoluk çocuk.

Fahiş: Aşırı, insafsız derecede fazla.

Fart: Aşırı, haddinden fazla olma.

Ferda: Yarın, ertesi gün.

Festekiz: Falan filan gibi anlamı güçlendiren bir söyleyiş.

Fesûphanallah: Şaşkınlık belirten ünlem.

Flegmatik: Coşkusuz, ağır kanlı.

Fütur: Bezginlik, usanç, bıkkınlık.

Geştügûzar: Gezip tozma.

Giran-bahâ: Çok değerli, pek kıymetli

Halas: Kurtulma, kurtuluş.

Hazinei hassa: Padişahlara ait emlak, arazi vb. şeylerin gelir-giderleri ve bunlara bakan teşkilat.

Hengâm: Vakit, mevsim.

Huddam: Uşaklar, hizmetçiler

Huruç: Çıkma, askerlikte ablukayı yarma.

Hûdakâr: Hileci, düzenbaz.

Hüsnüân: Güzellik.

İhsas: Sezdirme, üstü kapalı olarak anlatma.

İhtar: Uyarı.

Interpretation: Yorumlama.

İskandil: İşin aslını öğrenmek, araştırmak, dikkatle gözlemek.

İstikraz: Borçlanma, ödünç para.

İstimzaç eylemek: Nabız yoklamak.

İstinaden: Dayanarak.

İstintak etmek: Sorguya çekmek.

İtap: Azarlama, paylama.

İysal/İsal: Ulaştırma, gönderme.

Kezzap: Yalancı.

Komplemanter: Tamamlayıcı.

Kûşeyi uzlet: Toplumdan uzaklaşıp köşesine çekilme.

Leşker: Asker.

Lûtfu ilahi: Tanrının iyiliği.

Mabadli tefrika: Dizi şeklinde, arkası yarın.

Mahkur: Aşağılık.

Mahut: Bilinen, adı geçen.

Makrama: Kenarları işlemeli peşkir, havlu.

Makule: Takım, bir cinsin aşağı tabakası.

Mehabetli: Korkma, çekinme duygusuyla saygı uyandıran.

Mekâtip: Okullar.

Melhuz: Umulan, beklenen.

Menhus: Uğursuz.

Mesailü devlet: Devlet meseleleri.

Meş'um: Uğursuz, meymenetsiz.

Meşkûk: Şüphe duyulan.

Metris: Savaşta geçici tabya, siper.

Metrûkât. Ölmüş birinden kalan eşya.

Mezbure: Adı geçen kadın.

Mizaç: Huy, yaratılış, tabiat.

Mufasssal: Açıklamalı, ayrıntılı.

Mugayir: Aykırı.

Muhataralı: Tehlikeli.

Muhayyile: Düş gücü, hayal kurma yeteneği.

Muhteva: İçerik.

Mukteza: Gereken, lazım olan.

Muntazır: Bekleyen, gözleyen.

Murahhas: Yetkili, izinli.

Musadere: Bir suçluya ait mala devletin el koyması.

Musalaha: Savaşı kesip uzlaşma, barışma.

Musır: Israrcı, ayak direyen.

Musliha: İyileştiren; barışı sağlayan.

Mutasavver: Tasarlanmış.

Müdebbir: Tedbirli, iş ve davranışların sonucunu inceden inceye düşünerek hareket eden, ihtiyatlı kimse.

Müheyâ: Hazır, amade.

Münâferet: Birbirinden nefret etme, yüz çevirme.

Müsellem: Doğruluğu, gerçekliği kanıtlanmış.

Müstefreşe: Odalık, cariye.

Müşarünileyhim: Adı geçenler, sözü edilenler.

Müteredit: Kararsız, tereddütlü.

Müteveffa: Ölmüş.

Müverrihin: Tarihçiler.

Nâbekâr: İşe yaramaz, haylaz, hayırsız.

Nesebi gayrisahih: Evlilik dışı doğan çocuk.

Neşat: Sevinç, neşe.

Nevaziş: Gönül alma, yumuşatma.

Nisap: Yeter derece, istenilen oran.

Növbet: Nöbet.

Nûmâyan olmak: Görünmek.

Orduyu humayun: Osmanlı Devleti'nin ordusu.

Özengi/üzengi: Ata binebilmek için ayakla üzerine basılan, bir kayışla eyerin yanına asılmış, altı düz madenî halka.

Pufila yatak: Tüyle doldurulmuş kabarık yatak.

Sah çekmek: Doğru ve yanlışsızdır anlamında tasdik etmek.

Sâirfilmenam: Uyurgezer.

Salto moralte: Ölümçül atlayış.

Selâtini sâlise: Büyük mülki idareciler.

Sudur etmek: Ortaya çıkmak, meydana gelmek.

Sûluk: Bir yola girip yürüme, katılma.

Şadıman: Sevinçli.

Şehrâyin: Görkemli, gösterişli şenlik, donanma.

Şehvetperest: Arzularına düşkün, şehvetinin esiri.

Taaccüp: Şaşma, hayret etme.

Taam etmek: Yemek.

Tab': Mizaç, yaratılış.

Tâbiye: Taktik.

Tabula-Rasa: John Locke'un ortaya attığı "boş levha" önermesi.

Takrir: Önerge, siyasi nota.

Tasavvur: Zihinde şekillendirme, tasarım.

Teamül: Öteden beri yapılagelen iş, uygulama.

Tediye: Ödeme.

Teemmül: İyice, etraflıca düşünme.

Teessûrat: Üzüntüler.

Tezvil: Horlama, aşagılama.

Tıynet: Yaratılış, maya, fitrat.

Trampete: İki çomakla çalınan küçük davul.

Tranzisyon: Geçiş.

Ulûvvi cenap: Haysiyetli ve yüksek ruhlu olma, düşmanına bile iyilik edecek yaratılışta olma, alicenaplık.

Vaki: Olan, vuku bulan.

Vesaik: Belgeler.

Vülger: Basit, bayağı.

Vûrut: Gelme, ulaşma.

Zaniye: Zina eden kadın.

Zat: Personel.

Zayıç: Yıldızlara bakarak geleceği okumak.

Zeberced: Cam parlaklığında, açık yeşil renkte doğal magnezyum ve demir silikat.

Zıkıymet: Değerli.

...*Ve Değirmen Dönerdi* Haldun Taner'in üçüncü oyunudur. Üç perde ve yedi tabloda oluşan oyun ilk kez 1958'de Devlet Tiyatroları'nca sahnelenmiştir.

...*Ve Değirmen Dönerdi*, toplumumuzda tutucu aile anlayışı içinde "yoz" bir olgu olarak değerlendirilen "sanatçılık"la, sanat çevreleri tarafından "tutuculuk" olarak değerlendirilen "aile bağları" arasında bir denge kurmaya çalışan, bunu başaramadığı için de kişiliği yok olan bireyin öyküdür.

Ayşegül Yüksel

Lütfen Dokunmayın Haldun Taner'in beşinci oyunudur. İki perdeden oluşan oyun ilk kez 1961'de İstanbul Belediyesi Şehir Tiyatroları'nca sahnelenmiştir. Haldun Taner, bu oyunda Baltacı-Katerina karşılaşmasını tarihsel bir "dedikodu" boyutundan bir düşün boyutuna çıkarır.

Taner, *Lütfen Dokunmayın*'da aynı izlek çevresinde iki yönlü bir çalışma gerçekleştirmiş, hem tarihsel bir gerçeği tartışmış, hem de bu tartışma bağlamında oyunda yer alan her üç kuşağı da barındıran 1950'ler Türkiye'si'ne "güncel toplum eleştirisi" getirmiştir.

Ayşegül Yüksel

Kapaktaki fotoğraf: Ankara Devlet Tiyatrosu'nda sahnelenen *Lütfen Dokunmayın* oyununda Gülcan As, Ali Algin.

ISBN 978-975-08-3845-3



9 789750 838453

13 TL

